

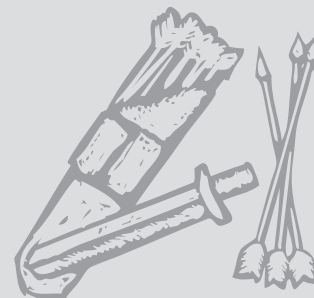
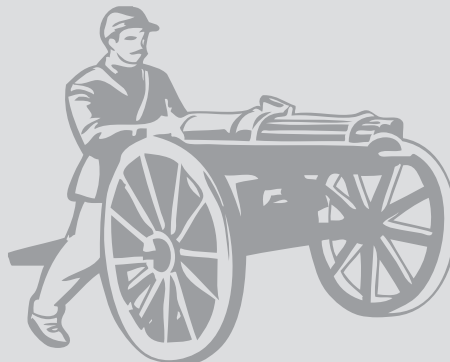
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

© ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΕΚΔΟΣΗ 2010

ISBN ΣΕΙΡΑΣ: 978-9963-0-9115-7

ISBN: 978-9963-0-9121-8

**ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
ΤΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ**

**ΣΤΗΝ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ**

**ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΑΣΙΩΤΗΣ
ΠΕΤΡΟΣ ΠΑΠΑΠΟΛΥΒΙΟΥ
ΕΥΑΝΘΗΣ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Γενικές αρχές για τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας στην Α/θμια και Β/θμια Εκπαίδευση	4
Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	
Α΄ Γενικοί στόχοι	5
Β΄ Δεξιότητες	6
Αναλυτικό Πρόγραμμα	
Γ΄ ΤΑΞΗ	7
Δ΄ ΤΑΞΗ	10
Ε΄ ΤΑΞΗ	14
ΣΤ΄ ΤΑΞΗ	18
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Γυμνάσιο-Λύκειο)	
Α΄ Γενικοί στόχοι	24
Β΄ Δεξιότητες	25
Αναλυτικό Πρόγραμμα	
Γυμνάσιο	
Α΄ ΤΑΞΗ	28
Β΄ ΤΑΞΗ	35
Γ΄ ΤΑΞΗ	44
Λύκειο	
Α΄ ΤΑΞΗ	57

B' ΤΑΞΗ	
Μαθήματα Κορμού	71
Μαθήματα Κατεύθυνσης	78
Γ' ΤΑΞΗ	
Μαθήματα Κορμού	101
Μαθήματα Κατεύθυνσης	112
Παράρτημα:	
Το ζήτημα του «δεκαετούς» αναλυτικού προγράμματος	127

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Η συμπλήρωση των στοιχείων στις δυο πρώτες στήλες αριστερά *Εβδ(ομάδα)* και *Μαθήματα (ενδεικτικά)* αφήνεται στη φροντίδα της Κεντρικής Επιστημονικής Επιτροπής. Όσα στοιχεία παρατίθενται (κυρίως στο Πρόγραμμα του Λυκείου) είναι ενδεικτικά.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ
για τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας
στην Α/θμια και Β/θμια Εκπαίδευση

Στη διδασκαλία της Ιστορίας σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης θα πρέπει να επιδιώκονται οι εξής αυτονόητοι βασικοί στόχοι:

- Καλλιέργεια και συνεχής ανανέωση του ενδιαφέροντος του μαθητή για το ιστορικό παρελθόν και για τη διάσωση της ιστορικής μνήμης, με στόχο τη διάπλαση ενεργών δημοκρατικών πολιτών.
- Παροχή ενός συνεκτικού και επαρκούς σώματος γνώσεων.
- Κριτική προσέγγιση των ιστορικών δεδομένων χωρίς στερεότυπα και προκαταλήψεις.
- Ανάπτυξη της ιστορικής ύλης στον χρόνο και στον χώρο (με τη βοήθεια της γεωγραφίας), με έμφαση στο ουσιώδες μέσω σφαιρικών επισκοπήσεων, χωρίς λεπτολογίες και πληθωρική χρήση χρονολογιών και κυρίων ονομάτων.
- Επεξεργασία, ιστοριογραφική πλαισίωση ή και υπέρβαση (εφόσον επιβάλλεται) της ύλης των διδακτικών εγχειριδίων.
- Πολυεπίπεδη παρουσίαση της διδακτέας ύλης, με ευρεία χρήση ενδεικτικών ιστορικών πηγών και με την κατά το δυνατόν παραγωγικότερη αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας.
- Λειτουργική εμπλοκή των μαθητών στη διαδικασία της διδασκαλίας του μαθήματος με σύντομες αφηγηματικές παρεμβάσεις και εργασίες τους τόσο στην τάξη όσο και σε οργανωμένες επισκέψεις σε αρχαιολογικούς και ιστορικούς χώρους, βιβλιοθήκες, αρχεία, πνευματικά και πολιτιστικά ιδρύματα κλπ.
- Οργάνωση των σχολικών εκδηλώσεων για τις εθνικές και ιστορικές επετείους με τρόπο, ώστε αυτές να συνιστούν προέκταση, έστω και ετεροχρονισμένη, του μαθήματος της Ιστορίας και ευκαιρία για βιωματικότερη προσέγγισή τους.

Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Α΄ Γενικοί στόχοι:

Η διδασκαλία της Ιστορίας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση αποβλέπει στην ανάπτυξη, μέσω της μελέτης του παρελθόντος, της ιστορικής σκέψης των μαθητών, με τρόπο ώστε να είναι σε θέση να κατανοούν ευκολότερα όχι μόνο τις μικρές και μεγάλες αλλαγές που συντελέστηκαν στη διαδρομή του χρόνου, αλλά και σύγχρονες καταστάσεις. Η διαδικασία αυτή θα προσφέρει στους μαθητές –μέλη της ελληνικής κυπριακής κοινότητας και μελλοντικούς ενεργούς πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας– τα πνευματικά εφόδια, με τα οποία θα σχηματίσουν σαφή αντίληψη της ιστορίας της Κύπρου, της διαχρονικής πορείας του ελληνικού κόσμου και της δικής τους συμμετοχής στην ελληνική πολιτιστική κληρονομιά, όπως αυτή λειτούργησε και λειτουργεί μέσα στο ευρύτερο ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον. Θα τους επιτρέψει επίσης να αποκτήσουν ουσιαστική συνείδηση της ιστορικής και εθνικής τους ταυτότητας, αλλά και να εκτιμήσουν με τρόπο ανάλογο τις θρησκευτικές, πολιτιστικές και εθνικές κοινότητες της πατρίδας τους, καθώς και άλλων διαφορετικών χωρών.

Η επίτευξη των στόχων αυτών προϋποθέτει:

- την προοδευτική απόκτηση βασικών γνώσεων για τις σημαντικότερες περιόδους της ιστορίας της Κύπρου και του ελληνικού κόσμου και, στη συνέχεια, και των κατά περιόδους συνοίκων θρησκευτικών και εθνικών ομάδων της νήσου·
- την αποκατάληπτη προσέγγιση των σημαντικότερων γεγονότων και φαινομένων που επηρέασαν με ποικίλους τρόπους την ιστορική εξέλιξη της Κύπρου, του ευρύτερου Ελληνισμού και άλλων λαών της ανατολικής Μεσογείου και της Ευρώπης·
- την εκτίμηση της ιστορικής εξέλιξης και ιδιαίτερα των πολιτιστικών επιτευγμάτων διαφορετικών ανθρώπινων κοινωνιών, με σεβασμό στις θρησκευτικές και πολιτιστικές τους ιδιαιτερότητες και νοοτροπίες·
- την κατανόηση των μεγάλων ιστορικών αλλαγών που σημειώθηκαν (και σημειώνονται) στη συλλογική ζωή των ανθρώπων στο χρόνο και στο χώρο, των αλληλεπιδράσεων ανάμεσα σε διαφορετικούς πολιτισμούς, αλλά και των παραγόντων που συντέλεσαν (και συντελούν), με αλληλουχία αιτίων και αποτελεσμάτων, άλλοτε στην επιτάχυνση και άλλοτε στην επιβράδυνση των ιστορικών εξελίξεων σε γεωγραφικά τοπικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο.

Β' Δεξιότητες:

Μέσα από τη διδασκαλία της Ιστορίας οι μαθητές θα πρέπει σταδιακά να αναπτύξουν τις εξής ικανότητες:

- να διαχωρίζουν τον μύθο και τον θρύλο από το ιστορικό γεγονός, κατανοώντας, ωστόσο, την αλληλεξάρτησή τους·
- να αντιλαμβάνονται τις «συνέχειες» και συγκλίσεις, αλλά και τις μεγάλες αλλαγές και τις αποκλίσεις που παρατηρούνται στην ιστορική εξέλιξη των ανθρώπινων κοινωνιών, ιδιαίτερα σε εκτεταμένες χρονικά περιόδους·
- να διακρίνουν τα βασικότερα είδη των ιστορικών πηγών και τη σχετική (ανάλογα με τις εποχές και τις συνθήκες) σημασία τους·
- να εξοικειωθούν σταδιακά με τις σημαντικότερες ιστορικές έννοιες και τη στοιχειώδη ιστοριογραφική ορολογία·
- να αντιμετωπίζουν τις πολλαπλές ερμηνείες του παρελθόντος μέσα από διαφορετικές προσεγγίσεις και ερμηνείες ιστορικών γεγονότων και φαινομένων·
- να εκθέτουν την ιστορική τους γνώση μέσω κυρίως της ιστορικής αφήγησης (προφορικής και γραπτής)·
- να χρησιμοποιούν παραγωγικά τη σύγχρονη τεχνολογία στη μελέτη και την προβολή τού ιστορικού παρελθόντος·
- να αξιοποιούν ή ακόμα και να αξιολογούν κριτικά τις ποικίλες μορφές της μη συμβατικής ιστορικής εκπαίδευσης (μουσεία, ειδικά τηλεοπτικά προγράμματα, εκλαϊκευτικές εκδόσεις κλπ.)·
- να αντιλαμβάνονται την ιστορική σημασία των διαφόρων μνημείων, παλαιότερων και νεότερων, αλλά και των ποικίλων άλλων ιστορικών πηγών (εγγράφων, καλλιτεχνικών έργων, παλαίτυπων κλπ.) και να επιδεικνύουν σεβασμό στη διάσωσή τους·
- να διασυνδέουν το περιεχόμενο του μαθήματος της Ιστορίας με άλλα μαθήματα, ιδιαίτερα τα περισσότερο «συγγενικά» (γεωγραφία, σπουδή του περιβάλλοντος, φιλολογία-λογοτεχνία, θρησκευτική αγωγή, τέχνη, αγωγή του πολίτη κ.ά.).

ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Γ΄ ΤΑΞΗ (50-55 ώρες)

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
1	2	<i>Τι είναι Ιστορία;</i> ιστορίες, <i>Ιστορία</i> . Η ιστορία μου. Η ιστορία της οικογένειάς μου. Πηγές προφορικές και γραπτές. Η ιστορία της τάξης και του σχολείου μας. Ιστορία άλλων, παλαιότερων σχολείων της πατρίδας μου.	Σταδιακή εξοικείωση των μαθητών με την προσέγγιση του παρελθόντος μέσω βιωματικών παραδειγμάτων.	Αναζήτηση τεκμηρίων της οικογενειακής (ή και προσωπικής) ιστορίας (φωτογραφίες, στολές, αντικείμενα του παππού, των γονέων κλπ.). Συνεντεύξεις με γηραιότερους συγγενείς.	Εικονογραφημένα βιβλία, αναφερόμενα στην ιστορία της εκπαίδευσης στην Κύπρο ή των τοπικών Δήμων και Κοινοτήτων.
1	2	Η ιστορία στον χώρο του άμεσου περιβάλλοντος (χωριό, πόλη, επαρχία), με βάση την «ηλικία» των μνημείων και των ποικίλων κτισμάτων (εκκλησιών, μοναστηριών, τειχών κλπ.).	Σταδιακή εξοικείωση των μαθητών με την προσέγγιση του παρελθόντος μέσω βιωματικών παραδειγμάτων και «απτών» τεκμηρίων.	Αναζήτηση με επιτόπια έρευνα τεκμηρίων του παρελθόντος σε κτίσματα και μνημεία (μορφή, χρονολογίες, φθορές εξαιτίας του χρόνου κ.ά.).	Οπτικό υλικό: φωτογραφίες, γκραβούρες παλιών κτισμάτων της Κύπρου.

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
3	5-8	<i>Προϊστορία:</i> Οι ανθρώπινες κοινωνίες πριν από την ανακάλυψη της γραφής. Πώς ζούσαν οι άνθρωποι και πώς οργανώνονταν. Ο άνθρωπος και οι θρησκευτικές δοξασίες.	Γνωριμία με την έννοια και τη μεγάλη χρονική απόσταση της προϊστορίας (σε σχέση με το σήμερα) και τη σημασία των πηγών της εποχής. Η έννοια της μακρόχρονης διαδικασίας στην ανθρώπινη εξέλιξη και στην ανθρώπινη πρόοδο. Διάκριση στις δραστηριότητες των κοινωνιών του τροφοσυλλέκτη ανθρώπου, του γεωργού και κτηνοτρόφου.	Επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία.	Πρόσθετο (πέραν των εγχειριδίων) οπτικό υλικό σε εικονογραφημένα βιβλία ή και σε ηλεκτρονικές πηγές (DVD, Διαδίκτυο κλπ.).
4	10-15	Από τις πρώτες ανθρώπινες κοινωνότητες στην εποχή του μετάλλου. Η Κύπρος και οι πολιτισμοί της Ανατολικής Μεσογείου. Μινωϊκός, μυκηναϊκός πολιτισμός και Κύπρος.	Η σημασία της συγκρότησης οικισμών στην Κύπρο, την Ελλάδα και την ευρύτερη περιοχή (Αίγυπτος-Μεσοποταμία). Πρώτα δείγματα γραφής (ιδεογράμματα, ιερογλυφικά, σφηνοειδείς γραφές, Κύπρος, Φαιστός, Γραμμική Α'). Εξοικείωση με τους κυπριακούς προϊστορικούς οικισμούς (Χοιροκοιτία). Σημασία για την ιστορία	Επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία. Συζητήσεις για επιμέρους θέματα (π.χ. πώς ήταν η ζωή σε ένα οικισμό στην Κύπρο την εποχή του χαλκού, σημασία της θαλάσσιας επικοινωνίας στα προϊστορικά χρόνια με έμφαση στον νησιωτικό	Εικονογραφημένες εκδόσεις.

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>της Κύπρου της εποχής του χαλκού και της γεωγραφικής της θέσης στο σταυροδρόμι πολιτισμών.</p> <p>Βασικά χαρακτηριστικά του κυκλαδικού, μινωϊκού και μυκηναϊκού πολιτισμού. Άφιξη των Μυκηναίων στην Κύπρο, απαρχή του ελληνικού πολιτισμού της νήσου (Εγκωμη).</p>	<p>χαρακτήρα της Κύπρου, από τότε ως σήμερα).</p>	
5	15-20	<p><i>Παραμύθια, μύθοι και Ιστορία</i> (προφορική παράδοση, γραπτές πηγές). Ελληνική μυθολογία: θεοί και ήρωες. Από τον θρύλο στην ιστορία: Αργοναυτική εκστρατεία, Τρωικός πόλεμος, Οδύσσεια. Όμηρος και ομηρικά έπη.</p>	<p>Πολιτιστικά και κοινωνικά πρότυπα στους αρχαίους ελληνικούς μύθους. Η σημασία τους στο πλαίσιο του ελληνικού πολιτισμού και ως τμήμα της παγκόσμιας κληρονομιάς. Εξοικείωση των μαθητών με την αφήγηση· ανάπτυξη από τους ίδιους της ικανότητας της αφήγησης</p>	<p>Συγκρίσεις αρχαιοελληνικών μύθων με παραμύθια, λαϊκούς θρύλους κλπ. Συζήτηση για τη θέση στους ελληνικούς μύθους της γυναίκας, της έννοιας της πατρίδας και της νοσταλγίας, της ιδέας της πανελληνίας συνεργασίας (Αργοναυτική εκστρατεία, Τρωικός πόλεμος), των αξιών της γενναιότητας (αρετή), της φιλίας και της εφευρετικότητας (Οδυσσέας) κλπ.</p>	<p>Ανάγνωση σε νεοελληνικές αποδόσεις αποσπασμάτων από τα ομηρικά έπη (και των αναφορών στην Κύπρο). Εικονογραφημένα δείγματα θεών και ηρώων σε μνημεία και αρχαιοελληνικές παραστάσεις, αλλά και σε έργα της νεότερης ευρωπαϊκής τέχνης.</p>

Δ΄ ΤΑΞΗ (50-55 ώρες)

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
1		<i>Γεωμετρική εποχή:</i> Τα βασικά της χαρακτηριστικά, ιδιαίτερα στην Κύπρο. Τα ελληνικά φύλα. Ελληνικοί εποικισμοί στα ανατολικά. Η ανάπτυξη της ελληνικής γραφής και η κυπριακή ιδιομορφία. Νέα βασίλεια στην Κύπρο. Οι Φοίνικες στην Κύπρο.	Σημασία των μετακινήσεων των ελληνικών πληθυσμών στην ανάμιξη των πολιτισμών της Μεσογείου. Η σημασία της ανάπτυξης της ελληνικής γραφής.	Επισκέψεις σε σχετικούς αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία. «Παίζοντας» με τον χάρτη της ανατολικής Μεσογείου (μετοικεσίες) και της Κύπρου. Συγκρίσεις των γραμμάτων της αρχαϊκής ελληνικής αλφαβήτου με τα σύγχρονα ελληνικά και τα γράμματα της λατινικής.	Απεικονίσεις γεωμετρικών συμβόλων της εποχής σε νεότερες χρήσεις τους (διακοσμητικές, προπαγανδιστικές κ.ά.). Δείγματα του λατινικού αλφαβήτου από εικονογραφημένες εκδόσεις

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		<p><i>Αρχαϊκή εποχή:</i> Νέοι ελληνικοί εποικισμοί. Πόλεις, αρχαία ελληνικά πολιτεύματα και σταδιακή εξέλιξη προς την ανάπτυξη της αθηναϊκής δημοκρατίας. Τέχνες, γράμματα και καθημερινή ζωή. Οι Πέρσες και η Κύπρος.</p>	<p>Εξοικείωση με τα βασικά πολιτικά συστήματα της αρχαιότητας. Αντιπαραβολές με τα συστήματα Σπάρτης και Αθήνας. Η Κύπρος μεταξύ των μεγάλων δυνάμεων της εποχής (διαδοχικές κατακτήσεις από Ασσύριους, Αιγύπτιους, Πέρσες), ο ρόλος της γεωπολιτικής θέσης του νησιού στην ανατολική Μεσόγειο και η πολιτική, οικονομική και πολιτιστική της ανάπτυξη στο πλαίσιο του ελληνικού κόσμου.</p>	<p>Επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία. Δείγματα της ελληνικής γραφής και τέχνης και των αντίστοιχων επιδόσεων των ανατολικών λαών και ιδιαίτερα των Περσών.</p>	<p>Εικονογραφημένες εκδόσεις για αντιπαραβολή με την αντίστοιχη εικονογράφηση των εγχειριδίων. Ανάγνωση αποσπασμάτων αρχαιοελληνικών ιστορικών και λογοτεχνικών κειμένων σε νεοελληνική απόδοση.</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		<p><i>Κλασική εποχή:</i> Περσικοί πόλεμοι. Η άνοδος της αθηναϊκής ηγεμονίας και ο «χρυσός αιώνας». Ο Πελοποννησιακός πόλεμος. Σπαρτιατική και θηβαϊκή ηγεμονία [συνοπτικά]. Η άνοδος της Μακεδονίας και το όραμα της ελληνικής ενοποίησης. Οι εκστρατείες του Μ. Αλεξάνδρου. Η Κύπρος των κλασικών χρόνων: εμπλοκή της στους Περσικούς πολέμους, Ευαγόρας, ένταξη στο κράτος του Αλεξάνδρου. Τέχνη, καθημερινή ζωή και λατρεία στην Ελλάδα και την Κύπρο.</p>	<p>Οι Περσικοί πόλεμοι και η ιδέα της ελληνικής ελευθερίας. Οι παράγοντες που οδήγησαν στην άνοδο της αθηναϊκής ηγεμονίας, και τα πολιτικά και πνευματικά επιτεύγματα της Αθήνας αυτή την εποχή (ανάπτυξη της δημοκρατίας, πολιτιστική άνοδος). Ο Πελοποννησιακός πόλεμος και οι ενδοελληνικές διενέξεις. Η σημασία της δημιουργίας της εκτεταμένης αυτοκρατορίας του Αλεξάνδρου: διάδοση του ελληνικού πολιτισμού και πολιτιστικές συγκλίσεις. Η σημασία των προσπαθειών του Ευαγόρα για την ενοποίηση της Κύπρου και την κατοχύρωση της ελευθερίας της. Εξοικείωση με την καθημερινή ζωή και την τέχνη, ελλαδική και κυπριακή, της κλασικής εποχής.</p>	<p>Επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία. Δείγματα της ελληνικής γραφής και τέχνης και των αντίστοιχων επιδόσεων των ανατολικών λαών και ιδιαίτερα των Περσών. Συγκρίσεις των αρχαϊκών/αρχαίων τοπωνυμίων της Ελλάδας και, ιδιαίτερα, της Κύπρου με τα σύγχρονα (μετασχηματισμοί τους και αρχαιολατρική αναπαραγωγή τους). Προσπάθεια για την περιγραφή μιας κυπριακής πόλης της εποχής. Εργασία για τον Ευαγόρα.</p>	<p>Εικονογραφημένες εκδόσεις για αντιπαραβολή με την αντίστοιχη εικονογράφηση των εγχειριδίων. Ανάγνωση αποσπασμάτων αρχαιοελληνικών ιστορικών και λογοτεχνικών κειμένων σε νεοελληνική απόδοση. Παρουσίαση θρύλων και αφηγήσεων για τον Μ. Αλέξανδρο σε χριστιανικές και μουσουλμανικές κοινωνίες, παλιές και νεότερες. Το <i>Μυθιστόρημα του Μεγαλέξανδρου</i>.</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
	2	<i>Τα ελληνιστικά χρόνια:</i> Τα κράτη των Διαδόχων του Μ. Αλεξάνδρου. Η πτολεμαϊκή Αίγυπτος και η Κύπρος. Ζήνων ο Κιτιεύς [Συνοπτική εξέταση] .	Ο ρόλος της ελληνικής «κοινής» στην επικοινωνία των ανθρώπων και την ανταλλαγή αγαθών και ιδεών στην ανατολική Μεσόγειο και την ευρύτερη Μ. Ανατολή. Ανάπτυξη πολιτιστικών αλληλεπιδράσεων και των επιστημών.	Συζήτηση μέσα στην τάξη ή εργασία επί των εξεταζόμενων θεμάτων. Έμφαση στον Ζήωνα και το έργο του.	Παρουσίαση εικονογραφημένων έργων για την επιρροή της ελληνικής και ελληνιστικής τέχνης διεθνώς. Απεικονίσεις δειγμάτων της επιστημονικής ανάπτυξης της ελληνιστικής εποχής (εφευρέσεις στη μηχανική, πρόοδος στη γεωγραφία/χάρτες Πτολεμαίου και σημασία τους κλπ.).

Ε΄ ΤΑΞΗ (..... ώρες)

Εβδ.	Μαθή- ματα (ενδεικτι- κά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		<p><i>Το ρωμαϊκό κράτος.</i> Η επέκτασή του στην Ελλάδα και την Κύπρο. Η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία: πολίτευμα και πολιτισμός. [Συνοπτική εξέταση]</p>	<p>Τομείς υπεροχής των Ρωμαίων έναντι των Ελλήνων και το αντίστροφο. Πολιτιστικές αλληλεπιδράσεις στον χώρο μιας εκτεταμένης, αλλά ενιαίας επικράτειας.</p>	<p>Συζήτηση μέσα στην τάξη ή εργασία επί των εξεταζόμενων θεμάτων. Έμφαση στις συζητήσεις στην έννοια της Αυτοκρατορίας, στην έννοια του πολίτη (cives) του ρωμαϊκού κράτους, στην επιρροή της ελληνικής παιδείας στο ρωμαϊκό πολιτισμό (γλώσσα, λογοτεχνία, θέατρο, εικαστικές τέχνες κλπ.).</p>	<p>Παρουσίαση στην τάξη ρωμαϊκών αρχαιολογικών καταλοίπων στην Κύπρο. Παρουσίαση, με κατάλληλο σχολιασμό, οπτικοακουστικού υλικού (DVD).</p>
		<p>Από τη μεταφορά της ρωμαϊκής πρωτεύουσας στην Κωνσταντινούπολη ως και την ιουστινιάνεια περίοδο: Η ίδρυση της Κωνσταντινούπολης. Καθιέρωση του χριστιανισμού ως επίσημης θρησκείας. Ο χωρισμός της Αυτοκρατορίας (Α-</p>	<p>Ο μετασχηματισμός του ανατολικού ρωμαϊκού κράτους και ο σταδιακός εξελληνισμός του. Το νομοθετικό έργο και τα πολιτιστικά επιτεύγματα (Αγία Σοφία) στα χρόνια του Ιουστινιανού. Η σημασία του Αυτοκεφάλου της</p>	<p>Συζήτηση ή εργασία για τη στάση του Νίκα ή για την Αγία Σοφία.</p>	<p>Παρουσίαση εικονογραφημένων εκδόσεων για την Κωνσταντινούπολη.</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		νατολική-Δυτική). Διοίκηση, νομοθεσία, τέχνη, καθημερινή ζωή. Η Κύπρος κατά την πρώιμη βυζαντινή περίοδο.	Εκκλησίας της Κύπρου.		
		<i>Μέση βυζαντινή περίοδος:</i> Το Βυζάντιο και οι γειτονικοί λαοί. Οι παράγοντες της ανόδου και της εξάπλωσης του Ισλάμ. Η περίοδος της εικονομαχίας. Η μακεδονική δυναστεία και η ακμή της Αυτοκρατορίας. Κοινωνικά ζητήματα και νομοθεσία στο Βυζάντιο. Τέχνη, πολιτισμός, καθημερινή ζωή. Η Κύπρος και οι ειδικές σχέσεις της με τους Άραβες.	Η σημασία των ειρηνικών σχέσεων και των συγκρούσεων των Βυζαντινών με τους γείτονές τους. Ακμή του ισλαμικού κόσμου (9ος–11ος αι.). Η ιδιαιτερότητα της Κύπρου στην εικονομαχία και στη βυζαντινο-αραβική αναμέτρηση. Εναλλαγή συγκρούσεων, συμβιβασμών ή και ειρηνικής συμβίωσης μεταξύ δύο διαφορετικών στη θρησκεία και στην κοινωνική οργάνωση κόσμων, κυρίως στην Κύπρο. Οι ακρίτες (Διγενής) και η διαμόρφωση της λαϊκής παράδοσης της Κύπρου.	Επισκέψεις σε σχετικούς αρχαιολογικούς και λατρευτικούς χώρους και μουσεία, όπου οι μαθητές θα έρθουν σε επαφή με την βυζαντινή τέχνη της Κύπρου της εποχής αυτής. Συζήτηση για τη σημασία της γεωγραφικής θέσης της Κύπρου στο σύνορο του χριστιανικού και του μουσουλμανικού κόσμου, και πώς το γεωπολιτικό αυτό δεδομένο επηρέασε την ιστορία της	Παρουσίαση (με ποικίλα μέσα. ακόμα και σε σύγχρονες μεταγραφές) δημοτικών τραγουδιών και ακριτικών επών (αν είναι εφικτό, της Κύπρου, αλλά και άλλων περιοχών, π.χ. του Πόντου).

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
	4	<i>Παρακμή και πτώση του Βυζαντίου:</i> Τα αίτια της παρακμής. Οι Σταυροφορίες και η πρώτη Άλωση (1204). Η σταδιακή διαμόρφωση του νέου ελληνικού κόσμου. Η Άλωση του 1453.	Κοινωνικές διαστάσεις της παρακμής του Βυζαντίου. Η σημασία της εκπαίδευσης, της χρήσης της ελληνικής γλώσσας και της βυζαντινής τέχνης. Ο ρόλος της Κύπρου στη διαφύλαξη της βυζαντινής ορθόδοξης παράδοσης. Η Άλωση του 1453 ως τομή στην ιστορία του Νέου Ελληνισμού.	Επισκέψεις σε σχετικούς με την περίοδο λατρευτικούς και ιστορικούς χώρους και μουσεία, όπου οι μαθητές θα έρθουν σε επαφή με την βυζαντινή τέχνη της Κύπρου. Εργασία ή συζήτηση για τη βυζαντινή τέχνη της Κύπρου και την επιβίωσή της ως τις ημέρες μας. Συζήτηση ή εργασία για την Άλωση στην ελληνική δημοτική παράδοση.	Λευκώματα. Εικονογραφημένες εκδόσεις σχετικά με την Άλωση. Αναζήτηση δειγμάτων για την απήχηση του γεγονότος σε κυπριακά δημοτικά τραγούδια ή που έχουν ανάλογο περιεχόμενο.

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		<p><i>Η δυτικο-ευρωπαϊκή κυριαρχία στην Κύπρο (1191-1571): Η τρίτη Σταυροφορία και η έναρξη της περιόδου της Φραγκοκρατίας στην Κύπρο. Η εποχή των Λουζινιάν: κοινωνική και οικονομική οργάνωση, τέχνη και πολιτισμός. Η Βενετοκρατία: διοικητική οργάνωση. Η θέση της Εκκλησίας της Κύπρου (1191-1571).</i></p>	<p>Η σημασία της έναρξης μιας ευρωπαϊκής περιόδου στην ιστορία της Κύπρου μέσα από τη «Φραγκοκρατία». Τα βασικά χαρακτηριστικά και τα γεγονότα-σταθμοί της Φραγκοκρατίας και της Ενετοκρατίας στην Κύπρο. Η επίδραση της γεωγραφικής θέσης του νησιού στους ανταγωνισμούς των Σταυροφόρων και στις αναμετρήσεις της Δυτικής χριστιανοσύνης με τον μουσουλμανικό κόσμο. Βασικά στοιχεία της κοινωνικής οργάνωσης και της καθημερινής ζωής στην Κύπρο από το 1191 ως το 1571. Οι απώτερες καταβολές της λατινικής κοινότητας στην Κύπρο.</p>	<p>Επισκέψεις σε σχετικούς χώρους, μνημεία (ορθόδοξα και λατινικά) και μουσεία, όπου οι μαθητές θα έρθουν σε επαφή με απτά τεκμήρια της Κύπρου από την εποχή των Λουζινιάν ή της Βενετοκρατίας. Συζήτηση για την σημασία της θάλασσας και της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής επικοινωνίας των ανθρώπων της εποχής εκείνης στην εξέλιξη της ιστορίας της Κύπρου. Συζήτηση ή εργασία για την πνευματική και λογοτεχνική παραγωγή της Κύπρου –ειδική αναφορά στο έργο του Μαχαιρά.</p>	<p>Επισημάνση παραμυθιών ή θρύλων που έχουν τη ρίζα τους στην περίοδο της Φραγκοκρατίας. Ανάγνωση ενδεικτικών κειμένων της περιόδου ή εικονογραφημένων βιβλίων ή και χρήση οπτικοακουστικών δειγμάτων από τραγούδια (λόγια ή δημώδη). Υλικό, όταν είναι εφικτό, από σχετικές εκδηλώσεις και δρώμενα (π.χ. θεατρικά έργα, απαγγελίες κλπ.) στην Κύπρο, αλλά και σε άλλες περιοχές του ελληνικού κόσμου με περιόδους “φράγκικης” κυριαρχίας (π.χ. στην Κρήτη).</p>

ΣΤ΄ ΤΑΞΗ (.... - ώρες)

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		<p><i>Οι αρχές της νεότερης εποχής:</i> Αναγέννηση των κλασικών γραμμάτων και της τέχνης, αλλαγές στις νοοτροπίες και την ευρωπαϊκή κοινωνία και αποικιακή επέκταση των ναυτικών ευρωπαϊκών δυνάμεων. Μεταρρύθμιση και θρησκευτικοί πόλεμοι, Διαφωτισμός και Γαλλική Επανάσταση. Νέες κοινωνικές και οικονομικές δομές στα τέλη του 18ου και στις αρχές του 19ου αιώνα. [Συνοπτική εξέταση]</p>	<p>Η σημασία της ανακάλυψης της τυπογραφίας στην ανάπτυξη του πολιτισμού και της παιδείας. Επιπτώσεις των εξερευνήσεων και της κατάκτησης των νέων χωρών στην οικονομική και κοινωνική εξέλιξη της Ευρώπης Η αρχή της αποικιοκρατίας, αλλά και της ιδέας της ελευθερίας του ατόμου και των λαών. Η σημασία του Διαφωτισμού και της Γαλλική Επανάστασης στις μεταγενέστερες πνευματικές, κοινωνικές και πολιτικές αλλαγές στον κόσμο.</p>	<p>Συζήτηση για τις αλλαγές που φέρνει σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο η εφεύρεση της τυπογραφίας. Συζήτηση για τη σημασία της αποικιακής επέκτασης των ευρωπαϊκών χωρών στην αλλαγή των οικονομικών και κοινωνικών δομών της Ευρώπης, αλλά και στην τύχη όλων των λαών του κόσμου.</p>	<p>Εικονογραφημένες εκδόσεις. Ιστορικά ντοκιμαντέρ. Επισημανση των αδυναμιών ή και των κινδύνων που ενέχουν οι τηλεοπτικές και κινηματογραφικές αποδόσεις ορισμένων κεφαλαίων της νεότερης ιστορίας της Ευρώπης.</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		<p><i>Ο ελληνικός κόσμος από την Άλωση ως τη Επανάσταση του 1821: Το οθωμανικό κράτος. Η ελληνορθόδοξη κοινότητα και η αναδιοργάνωσή της. Συνθήκες συμβίωσης Ελλήνων και Οθωμανών, ιδιαίτερα στην Κύπρο, συγκλίσεις και αποκλίσεις. Η νεοελληνική Διασπορά, ιδιαίτερα η κυπριακή. Η αντίσταση στην οθωμανική εξουσία και οι φορείς της (εκκλησιαστικοί, λαϊκοί, «Κλέφτες» και Αρματολοί). Ο νεοελληνικός Διαφωτισμός. Ρήγας Βελεστινλής, Κοραΐς.</i></p>	<p>Η σημασία της εκκλησιαστικής και κοινοτικής οργάνωσης και της ελληνικής παιδείας στη διάσωση και την αναμόρφωση των θεμελιωδών χαρακτηριστικών του Νέου Ελληνισμού. Ο ρόλος της Ορθόδοξης Εκκλησίας στην τουρκοκρατούμενη Κύπρο. Η επίδραση των ελληνορθόδοξων κοινοτήτων της Διασποράς στην οργάνωση της παιδείας. Συγκρότηση, οργάνωση και εξέλιξη της τουρκοκυπριακής κοινότητας της Κύπρου.</p>	<p>Επισκέψεις σε σχετικούς ιστορικούς και λατρευτικούς χώρους (χριστιανικούς και μουσουλμανικούς) και μουσεία. Συζήτηση ή εργασία σχετικά με τον ρόλο της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Κύπρου ή με τον Νεοελληνικό Διαφωτισμό. Αναζήτηση τεκμηρίων της περιόδου της οθωμανικής κυριαρχίας στην Κύπρο.</p>	<p>Πηγές από τη λόγια και τη λαϊκή παράδοση, καθώς και εικονογράφηση (γκραβούρες κάστρων, πόλεων, ενδυμασιών κλπ.), που αναφέρονται στην Κύπρο κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας. Αναζήτηση εικόνων με χαρακτηριστικές ενδυμασίες χριστιανών και μουσουλμάνων κατοίκων της Κύπρου στα χρόνια της οθωμανικής κυριαρχίας.</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		<p><i>Προετοιμασία και σταθμοί της ελληνικής Επανάστασης του 1821.</i> Η Φιλική Εταιρεία, η επανάσταση και η Κύπρος. Η 9η Ιουλίου 1821 στην Κύπρο. Πολιτική οργάνωση των επαναστατημένων Ελλήνων. Η Ευρώπη έναντι της Ελληνικής Επανάστασης (φιλελληνικό κίνημα, πολιτική των Μεγάλων Δυνάμεων).</p>	<p>Το αίτημα για την πολιτική και εθνική ελευθερία των λαών και η απήχηση του εθνικο-απελευθερωτικού αγώνα των Ελλήνων στην Ευρώπη. Η σημασία της ανάδυσης ανεξάρτητου ελληνικού κράτους στη ΝΑ Ευρώπη και στην ανατολική Μεσόγειο. Οι δημοκρατικοί προσανατολισμοί της Ελληνικής Επανάστασης. Η διασύνδεση της Κύπρου με τη Φιλική Εταιρεία και την Επανάσταση του 1821 και οι συνέπειές της.</p>	<p>Συζήτηση για την επιδίωξη από τους λαούς της εθνικής τους «αποκατάστασης». Εργασία για ποικίλες όψεις της περιόδου (π.χ. φιλελληνικό κίνημα, Μεσολόγγι, γεγονότα στην Κύπρο, αρχιεπίσκοπος Κυπριανός κλπ.). Εργασία ή συζήτηση για τα πολιτεύματα της ελληνικής Επανάστασης.</p>	<p>Ανάγνωση (από τη λόγια και τη λαϊκή παράδοση και από απομνημονεύματα αγωνιστών της Επανάστασης) αποσπασμάτων για την καθημερινή ζωή των ανθρώπων της περιόδου. Αναζήτηση ανάλογων κειμένων για την κυπριακή συμμετοχή στην Επανάσταση του 1821. Παρουσίαση λαϊκής και έντεχνης, ελληνικής και δυτικής, εικονογράφησης προσώπων και γεγονότων της ελληνικής Επανάστασης.</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		<p><i>Ο πρώτος αιώνας της ελληνικής ανεξαρτησίας (1830-1923):</i> Η συγκρότηση του ελληνικού κράτους (Καποδίστριας, Όθων). Η επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου 1843 και το Σύνταγμα του 1844. Εκσυγχρονισμός και εδαφική επέκταση του ελληνικού κράτους: 1864-1923, Χ. Τρικούπης, Ελ. Βενιζέλος. <i>Η Κύπρος στην τελευταία περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας (1830-1878):</i> Εσωτερικές κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες και διασύνδεση με την Ελλάδα (εξέγερση του 1833, εμφάνιση του ενωτικού κινήματος). <i>Η Αγγλοκρατία στην Κύπρο: η πρώτη φάση (1878-1925).</i></p>	<p>Περιεχόμενο, σημασία και κυπριακή συμμετοχή στην ανέλιξη της Μεγάλης Ιδέας και του «αλυτρωτισμού» (από τον Καποδίστρια ως τη Μικρασιατική Καταστροφή). Η ανάπτυξη στην Κύπρο του ενωτικού κινήματος. Η επίδραση της γεωγραφικής θέσης της νήσου στην πολιτική των Μεγάλων Δυνάμεων. Στόχοι και βασικά χαρακτηριστικά του βρετανικού αποικιοκρατικού καθεστώτος στην Κύπρο.</p>	<p>Συζήτηση για τον Ελευθέριο Βενιζέλο και τη σημασία της γεωγραφικής θέσης της Κύπρου στην πορεία της νεότερης και σύγχρονης ιστορίας της νήσου. Εργασία για το ενωτικό κίνημα.</p>	<p>Ανάγνωση ιστορικών και λογοτεχνικών κειμένων για τη ζωή στην Κύπρο στα τέλη του 19ου και στις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα, με παράλληλη χρήση εικονογραφικού υλικού (γκραβούρες και παλιές φωτογραφίες τοπίων, κτιρίων, ενδυμασιών, προσώπων κλπ.).</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		<p><i>Η Ελλάδα και η Κύπρος από το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου ως την ένταξή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση:</i> Η Ελλάδα του Μεσοπολέμου (η Συνθήκη της Λωζάννης, η αποκατάσταση των προσφύγων και οι εσωτερικές κοινωνικές και πολιτικές αναταράξεις). Η Κύπρος του Μεσοπολέμου (η εξέγερση του 1931). Η Ελλάδα στη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου (Κατοχή, Εθνική Αντίσταση, Εμφύλιος) και η κυπριακή συμμετοχή. Η μεταπολεμική Ελλάδα: Κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές εξελίξεις, δοκιμασία του δημοκρατικού πολιτεύματος (1967-74) και πορεία προς την Ενωμένη Ευρώπη. Η μεταπολεμική Κύπρος: Ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος, ο εθνικοαπελευθερωτικός αγώνας (1955-59) και η ανεξαρτησία.</p>	<p>Η σημασία των προσπαθειών για τον εκδημοκρατισμό και τον εκσυγχρονισμό της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας και οι συνέπειες από τις περιπέτειες του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και του Εμφυλίου ως το 1974. Η συμμετοχή της Ελλάδας στην ενωμένη Ευρώπη. Η κυπριακή συμμετοχή στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, η ανεξαρτησία και οι ιδιομορφίες του κυπριακού πολιτικού συστήματος. Οι συνθήκες συμβίωσης των Ελλήνων και Τούρκων Κυπρίων και οι διακοινοτικές συγκρούσεις του 1958 και του 1963-64. Η επίδραση της γεωπολιτικής θέσης της Κύπρου στην πολιτική των Μεγάλων Δυνάμεων στην ανατολική Μεσόγειο, το πραξικόπημα του 1974 και η τουρκική εισβολή.</p>	<p>Συζήτηση για την έννοια της ενωμένης Ευρώπης και τη συμμετοχή της Κύπρου σε αυτήν, με έμφαση σε ζητήματα οικονομικής και πολιτικής αλληλεξάρτησης, στην εθνική ανεξαρτησία και τη διατήρηση ιδιαίτερων πολιτιστικών παραδόσεων και αξιών. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της ελεύθερης διακίνησης πολιτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Κύπρος ως σύγχρονη δημοκρατία: Κρατικοί θεσμοί και βασικές έννοιες (Πρόεδρος της Δημοκρατίας, κυβέρνηση, Βουλή των Αντιπροσώπων, τοπική αυτοδιοίκηση, Τύπος, κοινωνία πολιτών).</p>	<p>Επισκέψεις σε μουσεία και χώρους μνήμης. Αναζήτηση ποικίλων πηγών της σύγχρονης ελλαδικής και κυπριακής ιστορίας, που υπογραμμίζουν τη διαχρονικότητα της ευρωπαϊκής κληρονομιάς της Ελλάδας και της Κύπρου. Χρήση εικονογραφικού υλικού και λογοτεχνικών κειμένων, αντιπροσωπευτικών της ανάπτυξης των γραμμάτων και των τεχνών στην Κύπρο πριν και μετά την ανεξαρτησία. Επίσκεψη σε χώρους συνδεδεμένους με τη λειτουργία της Κυπριακής Δημοκρατίας (π.χ. Βουλή).</p>
		<p><i>Η σύγχρονη Κύπρος:</i> Νέες φάσεις του Κυπριακού Ζητήματος από το</p>	<p>Η σύγχρονη Κύπρος και το μείζον πρόβλημα της ξένης κατοχής των</p>	<p>Συζήτηση για τον ρόλο όλων των πολιτών της</p>	

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		1963-64 ως την τουρκική εισβολή του 1974. Οι εσωτερικές κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις και το εθνικό ζήτημα από το 1974 ως την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.	εδαφών της. Οι προοπτικές στο εθνικό ζήτημα μετά την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.	Κυπριακής Δημοκρατίας στην ειρηνική επανένωση της κυπριακής επικράτειας και στη διαφύλαξη της ανεξαρτησίας μιας κοινής και ενιαίας πατρίδας.	

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (ΓΥΜΝΑΣΙΟ-ΛΥΚΕΙΟ)

Α΄ Γενικοί στόχοι:

Βασικός γενικός σκοπός της διδασκαλίας του μαθήματος της Ιστορίας στη Μέση Εκπαίδευση είναι η ανάπτυξη στους μαθητές *κριτικής ιστορικής σκέψης* και η καλλιέργεια *ιστορικής συνείδησης*. Μέσα από επαρκή και πολυεπίπεδη γνώση του παρελθόντος οι μαθητές θα πρέπει να αποκτήσουν σταδιακά τη σύνθετη εκείνη διανοητική δεξιότητα, που θα τους επιτρέπει όχι μόνο να ερμηνεύουν γεγονότα και ιστορικά φαινόμενα παρωχημένων εποχών, αλλά και να κατανοούν τους ποικίλους παράγοντες (ιστορικούς, κοινωνικούς, οικονομικούς, πολιτιστικούς, πολιτικούς κλπ.) που επηρεάζουν σύγχρονες καταστάσεις, ιδιαίτερα στο δικό τους ευρύ κοινωνικό και εθνικό περιβάλλον. Με την ανάπτυξη της κριτικής ιστορικής τους σκέψης οι μαθητές θα προσεγγίζουν απροκατάληπτα την ιστορική πορεία –την απώτερη, αλλά και τη χρονικά εγγύτερη, τοπική και γενική– της Κύπρου και του ευρύτερου ελληνικού κόσμου, των συνοίκων κοινωνικών, θρησκευτικών, εθνοτικών και εθνικών ομάδων της νήσου, των λαών της ευρωπαϊκής οικογένειας και της ανατολικής Μεσογείου και άλλων περιοχών του κόσμου· θα εκτιμούν επίσης ανάλογα και θα σέβονται τις θρησκευτικές και πολιτιστικές ιδιαιτερότητες και νοοτροπίες διαφορετικών ανθρώπινων κοινωνιών, *απαλλαγμένοι από αντιπαραγωγικά στερεότυπα και γενικά από εξωτερικούς παράγοντες ιδεολογικής χειραγώγησης*. Τέλος, διαθέτοντας ένα στέρεο πνευματικό υπόβαθρο της ιστορικής, πολιτιστικής και εθνικής τους ταυτότητας, θα μπορέσουν, ως συνειδητοποιημένα μέλη της ελληνικής κυπριακής κοινότητας, να αναδειχθούν σε υπεύθυνους και ενεργούς πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Η επίτευξη των στόχων αυτών προϋποθέτει ότι οι μαθητές, ως την αποφοίτησή τους, θα έχουν αποκτήσει επαρκή γνώση:

- των κυριότερων φάσεων της ιστορίας της Κύπρου και του ελληνικού κόσμου, από τα απώτερα χρόνια ως τις μέρες μας, ώστε, στηριζόμενοι σε αδιαμφισβήτητα ιστορικά δεδομένα, να εκτιμήσουν συνειδητά τη συμβολή του Ελληνισμού στον παγκόσμιο πολιτισμό·

- της διαχρονικής εξέλιξης καταρχήν των κατά περιόδους συνοίκων θρησκευτικών, εθνοτικών και εθνικών ομάδων της νήσου και, στη συνέχεια και σε γενικές γραμμές, των λαών της ανατολικής Μεσογείου και, κατά το δυνατόν, και άλλων περιοχών του κόσμου·
- των σημαντικότερων κεφαλαίων της ιστορίας των λαών της Ευρώπης, ιδιαίτερα εκείνων που συντέλεσαν στη δημιουργία μιας κοινής ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά και εκείνων που, με τις έντονες ιδεολογικές διαμάχες και αποκλίσεις, τις πολιτικές και πολιτειακές ανατροπές ή ακόμα και τους κατά περιόδους αιματηρούς ανταγωνισμούς, συντέλεσαν στη δημιουργία της πολυμορφίας της·
- των μεγάλων ιστορικών αλλαγών που σημειώθηκαν (και σημειώνονται) στη συλλογική ζωή των ανθρώπων στο χρόνο και στο χώρο, των ευεργετικών αλληλεπιδράσεων ανάμεσα σε διαφορετικούς πολιτισμούς, αλλά και των παραγόντων που συντέλεσαν (και συντελούν), με αλληλουχία αιτίων και αποτελεσμάτων, άλλοτε στην επιτάχυνση και άλλοτε στην επιβράδυνση (ακόμα και με «ρήξεις» της «συνέχειας») των ιστορικών εξελίξεων σε γεωγραφικά τοπικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο·
- του ιστορικού παρελθόντος των διαφορετικών ανθρώπινων κοινωνιών με απόλυτο σεβασμό και κατανόηση της ιδιαιτερότητάς τους, ώστε η μελέτη της Ιστορίας να συντελεί στην ανοχή, τη συμφιλίωση και την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των ανθρώπινων κοινωνιών σε παγκόσμια κλίμακα.

Β΄ Δεξιότητες:

Μέσα από τη διδασκαλία της Ιστορίας οι μαθητές, εκτός από τον καθαυτό ιστορικό γνωσιολογικό πλούτο που θα αποκτήσουν, θα πρέπει σταδιακά να αναπτύξουν και τις εξής δεξιότητες:

- να αναζητούν και να χρησιμοποιούν ποικίλες ιστορικές πηγές (άμεσες, πρωτογενείς και έμμεσες, δευτερογενείς, γραπτές και προφορικές, παραστατικές κλπ.) και να είναι σε θέση να τις αξιολογούν και να τις σχολιάζουν και ανάλογα να αποδέχονται ενδεχόμενες πολλαπλές ερμηνείες του ιστορικού γεγονότος ή φαινομένου, στο οποίο αυτές αναφέρονται·
- να αξιοποιούν και, όταν είναι εφικτό, να κατασκευάζουν ιστορικούς χάρτες, πίνακες και διαγράμματα είτε με συμβατικές μεθόδους είτε και με τη βοήθεια και τις δυνατότητες της σύγχρονης (π.χ. ηλεκτρονικής) τεχνολογίας·
- να λαμβάνουν υπόψη τους, παράλληλα με τα δεδομένα της καθαυτό ιστοριογραφίας, και τα πορίσματα διαφορετικών επιστημονικών κλάδων (της γεωγραφίας, της φιλολογίας, της κοινωνιολογίας, της ιστορίας της τέχνης, του δικαίου και των πολιτικών θεσμών κλπ.), εφόσον αυτά αναφέρονται στα ιστορικά ζητήματα που τους απασχολούν·

- να επιδιώκουν την κατανόηση των παραγόντων της ιστορικής εξέλιξης, με αναφορές σε όσο το δυνατόν περισσότερους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας (πολιτικό και ιδεολογικό, οικονομικό και κοινωνικό, πολιτιστικό και θρησκευτικό, περιβαλλοντολογικό και οικολογικό κλπ.)·
- να καλλιεργήσουν τον σαφή και όσο είναι δυνατό γλαφυρό ιστορικό λόγο, τόσο με την προφορική αφήγηση όσο και με τη γραπτή έκθεση (συμβατική και ηλεκτρονική), χρησιμοποιώντας το ειδικό λεξιλόγιο και την καθιερωμένη ορολογία της ιστορικής επιστήμης·
- να είναι σε θέση να αξιοποιούν και να αξιολογούν κριτικά τις πολλαπλές ευκαιρίες της μη συμβατικής ιστορικής εκπαίδευσης, που προσφέρουν τα σύγχρονα μουσεία, τα ποικίλα ΜΜΕ και οι εκλαϊκευτικές εκδόσεις, χωρίς να υιοθετούν άκριτα ενδεχόμενα λάθη και ανιστόρητες ή ατεκμηρίωτες ερμηνείες.

**ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΤΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ**

**1.
ΓΥΜΝΑΣΙΟ**

Α΄ ΤΑΞΗ

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
12		<p><i>Προϊστορία.</i> Η εποχή του λίθου, η εποχή του χαλκού. Λαοί και πολιτισμοί της Εγγύς Ανατολής. Κυκλαδικός, μινωικός και μυκηναϊκός πολιτισμός. Η γραφή και τα προβλήματα της ανάγνωσής της. Η «Γραμμική Β». Θρησκεία και τέχνη. Προϊστορικοί οικισμοί στην Κύπρο. Η εποχή του Χαλκού στην Κύπρο: καθημερινή ζωή και τέχνη, επαφές με τους γειτονικούς λαούς της ανατολικής Μεσογείου και ιδιαίτερα με τους Αιγυπτίους. Η εγκατάσταση των Μυκηναίων στη νήσο και η σημασία της για τη μετέπειτα ιστορική εξέλιξή της.</p>	<p><i>Προϊστορία και Ιστορία:</i> βασικές διαφορές και αναλογίες. Η σημασία των πηγών. Διαφορές μεταξύ της «εποχής του Λίθου», της «Παλαιολιθικής», και της «Νεολιθικής εποχής».</p> <p>Οι λαοί και οι πολιτισμοί της Εγγύς Ανατολής: συγκρότηση πολιτειακών οντοτήτων, νομοθεσία, πολιτιστικά επιτεύγματα.</p> <p>Οι απαρχές του ελληνικού πολιτισμού: κυκλαδικός, μινωικός και μυκηναϊκός πολιτισμός – κοινωνική οργάνωση και τέχνη.</p> <p>Η οργάνωση των πρώτων οικισμών στην Κύπρο.</p> <p>Η σημασία του χαλκού για τη νήσο. Η επαφή της με τους ανατολικούς πολιτισμούς.</p> <p>Οι Μυκηναίοι και οι απαρχές του ελληνικού πολιτισμού στην Κύπρο.</p>	<p>Συζήτηση για τα μέσα και τους τρόπους επιβίωσης του ανθρώπου στην εποχή των σπηλαίων και κατά τη μετάβαση στις πρώιμες περιόδους της Προϊστορίας.</p> <p>Εργασία για τη σημασία των πολιτισμών της Εγγύς και Μέσης Ανατολής στην πορεία της ανθρώπινης ιστορίας (κοινωνική οργάνωση, διοίκηση, νομοθεσία, τέχνη).</p> <p>Συζήτηση, με βάση τον χάρτη του Αιγαίου και της ανατολικής Μεσογείου, για τη συνάρτηση των διαφόρων εκφάνσεων των πολιτισμών της περιοχής στην εποχή του χαλκού.</p> <p>Κατάρτιση πίνακα με τις κυριότερες οικονομικές, κοινωνικές, θρησκευτικές εκδηλώσεις του</p>	<p>Εικονογραφικό υλικό για τη ζωή και την τέχνη των ανθρώπων κατά τις διδασκόμενες περιόδους.</p> <p>Σχολιασμός εικόνων με σχέδια των σπηλαίων ή απεικονίσεων νεολιθικών οικισμών.</p> <p>Αναζήτηση σε κυπριακά μουσεία των σχετικών τεκμηρίων.</p> <p>Παρουσίαση υλικού για αντίστοιχες δραστηριότητες σε άλλες κοινωνίες του κόσμου κατά τις ίδιες πάντοτε περιόδους.</p> <p>Συζήτηση για λαούς και φυλές σε απομονωμένες περιοχές του σύγχρονου κόσμου (π.χ. Αμαζονία), όπου εμφανίζονταν μέχρι την εποχή μας εκφάνσεις της ζωής, παρόμοιες με εκείνες των προϊστορικών περιόδων.</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
				κυκλαδικού, μινωικού και μυκηναϊκού πολιτισμού.	δων.
3		<p><i>Ο ελληνικός κόσμος από το 1100 έως το 800 π.Χ.</i></p> <p>Η εποχή της ελληνικής εσωστρέφειας. Μετακινήσεις και διαμόρφωση των γεωγραφικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών των ελληνικών φύλων. Ο πρώτος ελληνικός αποικισμός. Ο κόσμος των ομηρικών επών. Το ελληνικό αλφάβητο και η γεωμετρική τέχνη. Τα νέα βασίλεια στην Κύπρο. Οι επαφές με τον φοινικικό πολιτισμό.</p>	<p>Αλλαγές που επήλθαν στον ελλαδικό χώρο μετά την παρακμή του μυκηναϊκού κόσμου. Οι έννοιες της «φυλετικής κοινότητας» και της «γεωμετρικής τέχνης».</p> <p>Η διατήρηση της γραφής στην Κύπρο παρά την παρακμή των Μυκηναίων στην Ελλάδα.</p> <p>Πολιτική οργάνωση των νέων βασιλείων της Κύπρου.</p> <p>Παρουσία των Φοινίκων και αξιολόγηση της επίδρασής τους στην Κύπρο.</p>	<p>Μελέτη εικαστικών έργων της γεωμετρικής περιόδου και συσχέτισή τους με την εικαστική δημιουργία της εποχής του χαλκού (Θρησκευτικά, Αισθητική αγωγή).</p> <p>Επισήμανση χωρίων από τον Όμηρο με πολιτιστικά στοιχεία της περιόδου του πρώτου ελληνικού αποικισμού.</p>	<p>Επίσκεψη σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία.</p> <p>Παρουσίαση στην τάξη εικονογραφημένων εκδόσεων για μνημεία του μυκηναϊκού κόσμου και της Κύπρου της διδασκόμενης περιόδου.</p> <p>Ανάγνωση αποσπασμάτων της <i>Ιλιάδας</i> και <i>Οδύσσειας</i> σε σύγχρονες νεοελληνικές αποδόσεις.</p>
13		<p><i>Αρχαϊκή εποχή.</i></p> <p>Η αποικιακή εξάπλωση των Ελλήνων στη Μεσόγειο και τον Εύξεινο Πόντο (Δεύτερος ελληνικός αποικισμός). Ανάδυση και ανά-</p>	<p>Οι συνέπειες των ελληνικών μεταναστεύσεων στον οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό τομέα.</p> <p>Ο θεσμός της πόλης-κράτους και η σημασία του στην ανάπτυξη του ελληνι-</p>	<p>Τοποθέτηση πάνω σε σύγχρονο χάρτη της Μεσογείου και του Εύξεινου Πόντου των κυριότερων ελληνικών πόλεων που ιδρύθηκαν κατά τον Β΄ αποικισμό.</p>	<p>Παρουσίαση στην τάξη οπτικοακουστικών και όσο είναι δυνατόν έγκυρων τηλεοπτικών ή άλλων ανάλογων προγραμμάτων που αναφέρονται στην</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		<p>πτυξη των ελληνικών πόλεων. Αθήνα και Σπάρτη. Οι Πανελλήνιοι δεσμοί. Οι περσικοί πόλεμοι. Τέχνες και γράμματα στην αρχαϊκή εποχή. Η <i>Κυπροαρχαϊκή εποχή</i> (σημασία του όρου και βασικά χαρακτηριστικά). Η επανάσταση του Ονησίλου. Ο πολιτισμός της κυπροαρχαϊκής εποχής – Σαλαμίνα.</p>	<p>κού κόσμου. Κοινωνική και πολιτική δομή της Σπάρτης και της Αθήνας: οι διαφορές τους. Τα συνεκτικά στοιχεία του ελληνικού κόσμου και η σημασία τους. Η νικηφόρα αντιμετώπιση από τους Έλληνες της περσικής εισβολής και οι συνέπειές της. Βασικά χαρακτηριστικά της αρχαϊκής τέχνης. Οι κατακτητές της Κύπρου. Η κυπριακή επανάσταση κατά των Περσών. Τα αίτια της πολιτιστικής ανάπτυξης της Κύπρου και οι επιδράσεις άλλων πολιτισμών στο νησί.</p>	<p>Καταγραφή τοπωνυμίων και σύγκριση με τα σημερινά (Γεωγραφία, Γλώσσα). Συζήτηση για τη λειτουργία και το πνεύμα των Ολυμπιακών Αγώνων στην αρχαία Ελλάδα και στη σύγχρονη εποχή (με αναφορές στην επιστήμη, την τεχνολογία, την οικονομία, την τέχνη, την επικοινωνία και την αισθητική). Μελέτη έργων τέχνης της αρχαϊκής περιόδου. Συζήτηση για τη σημασία της γεωγραφικής θέσης της Κύπρου στο σύνορο πολιτισμών, και της επίπτωσής της στην ιστορία της νήσου.</p>	<p>εποχή.</p>
20		<p><i>Κλασική εποχή:</i> Η σταδιακή διαμόρφωση του πολιτεύματος της Αθήνας. Η Συμμαχία της Δήλου και η περίοδος</p>	<p>Η μετάλλαξη της Αθηναϊκής Συμμαχίας σε ηγεμονία, τα βασικά χαρακτηριστικά του δημοκρατικού πολιτεύματος της αρχαίας Αθήνας και η σημασία του</p>	<p>Κατάρτιση πίνακα με τα κύρια όργανα της εξουσίας στην αθηναϊκή δημοκρατία. Παρουσίαση των κυριότερων εκ-</p>	<p>Ανάγνωση κειμένων της εποχής (σε μετάφραση), κατά προτίμηση εκείνων που συνδέονται θεματικά με την ύλη</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		<p>της αθηναϊκής ηγεμονίας. Η ακμή της αθηναϊκής δημοκρατίας και ο αθηναϊκός «χρυσός αιώνας»: τέχνη, καθημερινή ζωή, παιδεία. Ο Πελοποννησιακός Πόλεμος. Η σπαρτιατική και η θηβαϊκή ηγεμονία. Η Μακεδονία, ο Φίλιππος και η ενοποίηση των Ελλήνων. Οι εκστρατείες του Αλεξάνδρου.</p> <p>Κυπροκλασική εποχή: Οι επιχειρήσεις των Ελλήνων για την απελευθέρωση της Κύπρου από τους Πέρσες. Ο Ευαγόρας και η κυπριακή ελευθερία.</p> <p><i>Ο πολιτισμός της κλασικής εποχής [Να διδαχθεί κατά προτίμηση μέσα από συζητήσεις και εργασίες].</i></p>	<p>στην εξέλιξη των πολιτευμάτων στην αρχαία Ελλάδα, αλλά και στον σύγχρονο κόσμο.</p> <p>Αποτίμηση της κλασικής τέχνης τόσο σε σχέση με την εποχή της όσο και με τα αισθητικά πρότυπα των μεταγενέστερων ιστορικών περιόδων σε ολόκληρο τον κόσμο.</p> <p>Πτυχές της καθημερινής ζωής στην αρχαία Ελλάδα κατά την κλασική περίοδο. Αίτια και αφορμές (και διάκριση μεταξύ τους) και συνέπειες του Πελοποννησιακού Πολέμου για τον ελληνικό κόσμο.</p> <p>Οι διαδοχικές απόπειρες ελληνικών πόλεων για ηγεμονία και οι συνέπειες των ενδοελληνικών ανταγωνισμών.</p> <p>Το πολιτικό, οικονομικό, στρατιωτικό και διοικητικό έργο του Μ. Αλεξάνδρου και η σημασία των κατακτήσεών του για την εξέλιξη του πολιτισμού.</p> <p>Ο Κίμων και η προσπάθεια απελευθέρωσης της Κύπρου.</p>	<p>δηλώσεων της καθημερινής ζωής στην Αθήνα της κλασικής εποχής (π.χ. Αγορά, θέατρο, δικαστήρια).</p> <p>Δραματοποίηση υποτιθέμενης συνεδρίασης της αθηναϊκής Εκκλησίας του Δήμου, με πρωταγωνιστές εκπροσώπους δυο παρατάξεων: της φιλομακεδονικής και της αντιμακεδονικής (Αρχαία ελληνικά, Γλώσσα, Κοινωνική και πολιτική αγωγή).</p> <p>Αποτύπωση στο χάρτη της πορείας του Μ. Αλεξάνδρου στην Ανατολή.</p> <p>Εργασία με θέμα την Ακρόπολη της Αθήνας και τα λαμπρότερα κλασικά οικοδομήματα της ελληνικής αρχαιότητας. Με αφορμή τα «μάρμαρα της Ακρόπολης» συζήτηση για το ζήτημα των αρχαιοτήτων (ελλαδικών, κυπριακών, αιγυπτιακών κλπ.), που βρίσκονται σήμερα διάσπαρτες σε ξένα</p>	<p>των μαθημάτων.</p> <p>Εικονογραφικό ή άλλο οπτικό υλικό από το νέο Μουσείο της Ακρόπολης ή τα ανάλογα τμήματα ξένων Μουσείων (π.χ. του Βρετανικού).</p> <p>Συζήτηση (με τη βοήθεια εικονογραφικού υλικού) για τα πολιτιστικά στοιχεία που προώθησε ο Μ. Αλέξανδρος στους λαούς της Ανατολής.</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			Ο Ευαγόρας και η ιδέα της ελληνικής ελευθερίας.	μουσεία και ιδιωτικές συλλογές.	
6		<p><i>Οι ελληνιστικοί χρόνοι και η ρωμαϊκή κατάκτηση.</i></p> <p>Τα ελληνιστικά βασίλεια και η κατάσταση στον ελλαδικό χώρο. Η άνοδος της Ρώμης και η ρωμαϊκή κατάκτηση του ελληνικού κόσμου.</p> <p>Γράμματα, επιστήμες και τέχνες κατά την ελληνιστική περίοδο. Ο ελληνορωμαϊκός πολιτισμός.</p> <p>[Η διδασκαλία των θεμάτων αυτών να γίνει κατά προτίμηση μέσα από συζητήσεις και εργασίες],</p>	<p>Τα βασικά χαρακτηριστικά των ελληνιστικών βασιλείων και θέση τους στην ιστορία της Εγγύς και Μέσης Ανατολής.</p> <p>Οι παράγοντες της ανόδου της Ρώμης και η πολιτειακή της εξέλιξη, σε σύγκριση με τον ελληνικό κόσμο.</p> <p>Η Κύπρος και οι ανταγωνισμοί των δυνάμεων του Μ. Αλεξάνδρου – η περίοδος της πτολεμαϊκής κυριαρχίας.</p> <p>Ο πολιτισμός της ελληνιστικής Κύπρου και η σημασία της περιόδου στους δεσμούς της νήσου με τον υπόλοιπο Ελληνισμό.</p> <p>Οι βασικές πτυχές του ελληνιστικού πολιτισμού και τα κύρια χαρακτηριστικά του.</p> <p>Πολιτιστικός συγκρητισμός και ο ρόλος της εξάπλωσης της ελληνικής «κοι-</p>	<p>Εργασία και συζήτηση: συγκριτική θεώρηση της ρωμαϊκής και της αθηναϊκής Δημοκρατίας (Κοινωνική και πολιτική αγωγή). Πορίσματα από τη μελέτη της γεωγραφικής εξάπλωσης των Ρωμαίων στην ελληνιστική Ανατολή (Γεωγραφία).</p> <p>Συζήτηση και ανάλυση της γεωπολιτικής σημασίας για την εποχή εκείνη (αλλά και για τις μεταγενέστερες περιόδους) της ανατολικής Μεσογείου.</p> <p>Εργασία για την ανάπτυξη των επιστημών στην ελληνιστική εποχή, με έμφαση στη γεωγραφία (Πτολεμαίος).</p> <p>Εργασία ή συζήτηση σχετικά με έργα τέχνης της ελληνιστικής ε-</p>	<p>Εικονογραφημένο υλικό για τα έργα τέχνης και οικοδομήματα της ελληνιστικής εποχής. Επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία.</p> <p>Συζήτηση για την τύχη κυπριακών μνημείων της ελληνιστικής και ρωμαϊκής περιόδου σε κατεχόμενες περιοχές (Σαλαμίνα).</p> <p>Συζήτηση για τα μεγάλα ρωμαϊκά αρχιτεκτονήματα (π.χ. το Κολοσσαίο) και συγκρίσεις με τα αντίστοιχα ελληνικά.</p> <p>Συζήτηση (με παρουσίαση χαρτών μεταγενέστερων περιόδων) της λεγόμενης Πτολεμαϊκής Γεωγραφίας και της αξιοποίησής της στα βυζαντι-</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>νής» κλπ. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ρωμαϊκού πολιτισμού και η διαχρονική προσφορά του στον ευρωπαϊκό και παγκόσμιο πολιτισμό. Η σημασία της σύζευξης του ελληνικού και του ρωμαϊκού πολιτισμού.</p>	<p>ποχής, σε συσχετισμό προς τις πολιτικές, κοινωνικές και άλλες συνθήκες (Αισθητική Αγωγή, Θρησκευτικά). Συζήτηση για τις «εφευρέσεις» της ελληνιστικής περιόδου, με παρουσίαση εικονογραφική ενδεικτικών δειγμάτων (π.χ. της «Υδραυλίδος» του μηχανικού Κτησιβίου, ή της «αιολόσφαιρας» ή «ατμοστριβίλου» του Ήρωνα του Αλεξανδρέα. Εργασία ή συζήτηση για τις επιδράσεις του ρωμαϊκού κόσμου στη διαμόρφωση του πολιτισμού της Δυτικής, κυρίως, Ευρώπης – βασικά τεκμήρια (νεολατινικές γλώσσες, πολιτικοί θεσμοί, διοικητική οργάνωση, πολεοδομία κλπ.).</p>	<p>νά χρόνια, αλλά και στα χρόνια της Αναγέννησης και των γεωγραφικών εξερευνήσεων.</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
	8	<p><i>Η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία.</i> Η «Pax Romana». Η κρίση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, ο Κωνσταντίνος και η μεταφορά της πρωτεύουσας στην Κωνσταντινούπολη. Η ρωμαϊκή Κύπρος: Διοικητική οργάνωση, κοινωνία, θρησκεία, πολιτισμός.</p>	<p>Η διαμόρφωση της Αυτοκρατορίας (<i>Imperium</i>) και τα αίτια της κρίσης της. Χριστιανισμός: Εμφάνιση, διάδοση και διώξεις. Η γεωπολιτική και πολιτιστική σημασία της μεταφοράς της πρωτεύουσας του ρωμαϊκού κράτους από τη Ρώμη στην Κωνσταντινούπολη.</p>	<p>Δημιουργία χάρτη της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, με υπόμνημα και τα πιο σημαντικά πληθυσμικά κέντρα. Μελέτη κτηρίων και άλλων αρχαιολογικών ευρημάτων που βοηθούν στην ανάπλαση της καθημερινής ζωής των κατοίκων της Ρώμης. Οι βασικοί ιστορικοί παράγοντες της εξάπλωσης του Χριστιανισμού, ιδιαίτερα στον ελληνικό κόσμο. Συζήτηση ή εργασία για τη ζωή των πρώτων χριστιανικών κοινοτήτων, τα αίτια των μεγάλων διώξεων και την ανάδειξη των πρώτων μαρτύρων (με έμφαση στους Κυπρίους πρωτομάρτυρες). Συζήτηση για την επίδραση του Χριστιανισμού στη διαμόρφωση των μετέπειτα ανθρώπινων κοινωνιών</p>	<p>Εικονογραφημένο υλικό (πρόσθετο στην εικονογράφηση των εγχειριδίων) για τη ρωμαϊκή περίοδο. Ιδιαίτερα στην Κύπρο. Σχολιασμός σχετικών κινηματογραφικών ή τηλεοπτικών αποδόσεων της εποχής. Ανάγνωση κειμένων της περιόδου σε νεοελληνικές αποδόσεις (π.χ. αποσπάσματα από τα <i>Γεωγραφικά</i> του Στράβωνα για την Κύπρο).</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
				(όχι μόνο των χριστιανικών).	

Β' ΤΑΞΗ

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
4		<i>Από τη Ρώμη στη Νέα Ρώμη –</i>	Οι λόγοι μεταφοράς της ρωμαϊκής	Συζήτηση για τα πλεονεκτήματα της γε-	Να παρουσιαστούν/προβληθούν

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		<p><i>Βυζάντιο.</i> Η διοικητική διαίρεση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας στο ανατολικό και δυτικό τμήμα. Η μεγάλη μετανάστευση των λαών και η κατάλυση του Δυτικού τμήματος της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Η εποχή του Ιουστινιανού: εσωτερική πολιτική και νομοθεσία, πολιτισμός και τέχνη· εξωτερική πολιτική και προσπάθειες ενοποίησης της ρωμαϊκής επικράτειας. Ο Ηράκλειος, οι αγώνες κατά των Περσών και η ολοκλήρωση του εξελληνισμού της κρατικής διοίκησης στο Ανατολικό Τμήμα της Αυτοκρατορίας. Η Κύπρος στην πρώιμη βυζαντινή περίοδο.</p> <p>[Συνοπτική εξέταση: μελέτη του εγχειριδίου, συζητήσεις</p>	<p>πρωτεύουσας και οι συνέπειες της απόφασης αυτής του Μ. Κωνσταντίνου. Οι συνέπειες της διαίρεσης της αυτοκρατορίας σε Ανατολικό και Δυτικό τμήμα. Ο χώρος και οι συνέπειες της μετανάστευσης των λαών κατά τον 5^ο αιώνα. Το όραμα της επανένωσης της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και η τύχη του. Το νομοθετικό έργο του Ιουστινιανού. Οι λόγοι και η σημασία της ανακήρυξης του Αυτοκέφαλου της Εκκλησίας της Κύπρου.</p>	<p>ωγραφικής και γεωπολιτικής θέσης της Κωνσταντινούπολης σε σύγκριση με την πόλη της Ρώμης. Μελέτη πάνω στον χάρτη και αποτύπωση της πορείας των γερμανικών φύλων και των Ούνων. Συζήτηση ή εργασία για τις συνέπειες από την εμφάνιση των σημαντικότερων αιρέσεων στο εσωτερικό του Ανατολικού Ρωμαϊκού Κράτους. Εργασία για τη φυσιογνωμία της νέας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, με έμφαση στη θρησκεία (χριστιανισμός, αιρέσεις), τον πολιτισμό (γράμματα, τέχνες) κ.λ.π.</p>	<p>στην τάξη εικονικές αναπαραστάσεις της Κωνσταντινούπολης με τα σπουδαιότερα κτίσματά της (πριν και μετά την περίοδο του Ιουστινιανού). Να αναλυθεί η σημασία των μεγάλων μεταναστεύσεων των λαών με συγκρίσεις (ποσοτικές και ποιοτικές) για παλαιότερα, αλλά και σύγχρονα φαινόμενα μαζικών μετοικεσιών.</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		και εργασίες]			
10		<p><i>Μέση βυζαντινή περίοδος.</i> <i>Το Βυζάντιο και οι γείτονές του: Σλάβοι και Άραβες.</i> Οι Άραβες και η άνοδος του Ισλάμ. Η βυζαντινή εποποιία. Ο εκχριστιανισμός των Σλάβων. Οργάνωση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και η Εικονομαχία. Κοινωνική και οικονομική ζωή. Η Κύπρος στη βυζαντινοαραβική σύγκρουση. Η ιδιαιτερότητα της Κύπρου κατά την Εικονομαχία.</p>	<p>Εναλλαγή συνύπαρξης και σύγκρουσης μεταξύ του Βυζαντίου και των γειτόνων του. Ο ρόλος του Βυζαντίου στην πνευματική συγκρότηση του σλαβικού και του ευρύτερου ανατολικοευρωπαϊκού χώρου (Ορθοδοξία). Η σημασία της εμφάνισης και εξάπλωσης του Ισλάμ και της οικονομικής αλληλεπιδράσεις Ισλάμ και Βυζαντίου. Η κοινωνική διάσταση της νομοθεσίας των αυτοκρατόρων της Μακεδονικής Δυναστείας. Η θέση της Κύπρου στην βυζαντινο-αραβική αναμέτρηση και στην περίοδο της εικονομαχίας. Η κυπριακή βυζαντινή τέχνη.</p>	<p>Αποτύπωση σε χάρτες των μεταβολών – διαχρονικά– στα σύνορα του Βυζαντίου. Μελέτη πηγών και αρχαιολογικών ευρημάτων που συνδέονται με το Ισλάμ και σχολιασμός εικαστικών έργων της αραβικής τέχνης. Παιχνίδι ρόλων: επιχειρηματολογία υπέρ και κατά των εικόνων σε υποτιθέμενη «εικονομαχία».</p>	<p>Εικονογραφικό υλικό για τον Κύριλλο και Μεθόδιο και συζήτηση για τις σχέσεις της ελληνικής/βυζαντινής μεγαλογράμματος γραφής με τα «γλαγολιτικά/κυριλικά». Παρουσίαση και σχολιασμός εικόνων της περιόδου της ακμής της ρωσικής τέχνης (ναοί, εικονογραφία), που δείχνουν τη σχέση της με τη βυζαντινή. Επίσκεψη σε μουσεία και λατρευτικούς χώρους με δείγματα της τέχνης (αρχιτεκτονική, ζωγραφική, ψηφιδωτά) της υπό εξέταση εποχής.</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
4		<p><i>Παρακμή και πτώση του Βυζαντίου.</i></p> <p>Το Σχίσμα με τη Δύση. Η μάχη του Μαντζικέρτ, η εμφάνιση των Σελτζούκων Τούρκων και η σταδιακή βυζαντινή υποχώρηση από τη Μικρά Ασία. Οι Σταυροφορίες. Από την πρώτη στη δεύτερη Άλωση της Κωνσταντινούπολης: Οι απαρχές ενός νέου ελληνικού κόσμου. Πολιτισμός, επιστήμη και τέχνη στην ύστερη φάση της ζωής του Βυζαντίου.</p> <p>[Συνοπτική εξέταση: μελέτη του εγχειριδίου, συζητήσεις και εργασίες]</p>	<p>Η εσωτερική κατάσταση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και τα αίτια της παρακμής.</p> <p>Οι Σταυροφορίες: αίτια, στόχοι, αποτελέσματα. Η σημασία του διαμελισμού της Αυτοκρατορίας στα 1204 και ο ρόλος των Βενετών.</p> <p>Οι συνέπειες της Άλωσης του 1453 για τον Ελληνισμό και την Ευρώπη.</p>	<p>Παιχνίδι ρόλων: δύο ομάδες μαθητών αναλαμβάνουν τους ρόλους εκπροσώπων των δύο Εκκλησιών και υποστηρίζουν επιχειρήματα υπέρ και κατά των ενεργειών που οδήγησαν στο σχίσμα.</p> <p>Συζήτηση ή εργασία για ορισμένα από τα ακόλουθα ή ανάλογα θέματα: Τα αίτια και οι συνέπειες του εκκλησιαστικού σχίσματος από τις αρχές ως τη σύνοδο Φερράρας-Φλωρεντίας.</p> <p>Τα ελληνικά και φραγκικά κράτη που δημιουργήθηκαν στο χώρο του Βυζαντίου μετά την τέταρτη Σταυροφορία.</p> <p>Η ανάδυση της ιδέας του Νέου Ελληνισμού (<i>Ρωμανία, Ρωμαίοι-Ρωμιοί, Graeci - Γραικοί, Έλληνες</i>).</p>	<p>Ανάγνωση κειμένων (π.χ. του <i>Χρονικού</i> του Σφραντζή) στο πρωτότυπο ή σε νεοελληνική απόδοση ή δημοτικών τραγουδιών ή/και παρουσίαση οπτικο-ακουστικού υλικού που αναφέρονται στην Άλωση του 1453.</p>
2		<p><i>Η Μεσαιωνική Ευρώπη.</i></p> <p>Μετακινήσεις λαών στη Δυτική Ευρώπη. Ο Καρλομάγνος</p>	<p>Η σταδιακή αποκοπή της Δυτικής Ευρώπης από την Ανατολική και οι συνέπειές της στην ανάπτυξη στη</p>	<p>Συζήτηση ή εργασία για ορισμένα από τα ακόλουθα ή ανάλογα θέματα: Η εποχή του Καρλομάγνου και οι μετέπειτα μιμη-</p>	<p>Παρουσίαση εικονογραφικού υλικού σχετικού με την τέχνη και την αρχιτεκτονική της μεσαιω-</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		<p>και το φεουδαρχικό σύστημα. Η αραβική κατάκτηση της Ιβηρικής χερσονήσου. Το ιδεώδες της χριστιανικής ενοποίησης και η πολυδιάσπαση της δυτικής Ευρώπης. Ο ρόλος της Καθολικής Εκκλησίας.</p> <p>[Συνοπτική εξέταση: μελέτη του εγχειριδίου, συζητήσεις και εργασίες]</p>	<p>«Δύση» ιδιόμορφων κοινωνικών δομών και πολιτικών θεσμών (π.χ. φεουδαρχίας, ισχυρής εκκλησιαστικής παρουσίας κλπ.). Η ανακοπή της αραβικής προέλασης στην καρδιά της δυτικής Ευρώπης (732) και η σημασία της. Η τέχνη της μεσαιωνικής Ευρώπης.</p>	<p>τές του στην ευρωπαϊκή ιστορία. Το φεουδαρχικό σύστημα. Η αραβική συμβολή στον ευρωπαϊκό πολιτισμό. Σύγκριση της βυζαντινής και της δυτικής εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής.</p>	<p>νικής Ευρώπης.</p>
8		<p><i>Η Κύπρος κάτω από δυτική κυριαρχία (1191-1571).</i> Από τον Ριχάρδο Λεοντόκαρδο στους Λουζινιάν. Η εμφύτευση του φεουδαλικού συστήματος στην Κύπρο. Η περίοδος της Βενετοκρατίας. Διοίκηση, κοινωνία, οικονομία στα χρόνια της Φραγκοκρατίας. Η</p>	<p>Η σημασία της γεωπολιτικής θέσης της Κύπρου για το μεσογειακό εμπόριο της εποχής και την πολιτική κυριαρχία στη Μέση Ανατολή. Ο ελληνορθόδοξος πληθυσμός του νησιού κάτω από φεουδαρχική και λατινική κυριαρχία: Περιπέτειες της Ορθόδοξης Εκκλησίας, κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες,</p>	<p>Μελέτη για προσωπικότητες της εποχής (π.χ. Άγ. Νεόφυτος Έγκλειστος) ή/και για τους «μάρτυρες της Καντάρας». Συζήτηση ή εργασία για την εκκλησιαστική τέχνη της εποχής (π.χ. στις εικόνες ναών και μουσείων, σε φωτογραφίες της Αγίας Σοφίας, του Αγίου Νικολάου και του Αββαείου του Μπελλαπαΐς). Εργασία ή συζήτηση για τα σωζόμενα</p>	<p>Επίσκεψη σε μουσεία ή ιστορικά μνημεία (εκκλησιαστικά, οχυρωματικά κλπ.) και ενημέρωση για την προγενέστερη μορφή τους (πραγματική ή εν μέρει φανταστική) με βάση αναπαραστάσεις τους (γκραβούρες κλπ.) σε περιηγητικά έργα.</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		θέση και οι δοκιμασίες της Ορθόδοξης Εκκλησίας.	καθημερινή ζωή και σχέσεις των Κυπρίων με τους Φράγκους. Ο ρόλος της Ελένης Παλαιολογίνας και της Αικατερίνης Cornaro στην εσωτερική κατάσταση και την εναλλαγή της πολιτικής κυριαρχίας στη νήσο. Πολιτιστικές αλληλεπιδράσεις στην κυπριακή τέχνη των χρόνων της Φραγκοκρατίας (ζωγραφική, αρχιτεκτονική κ.λπ.).	οχυρωματικά έργα της περιόδου (ανάλογα με τα πλησιέστερα μνημεία).	Συζήτηση για την παρουσία της εξιδανικευμένης μορφής της Αικατερίνης Cornaro στη δυτική τέχνη –μουσική και κυρίως ζωγραφική (αναζήτηση και παρουσίαση σχετικών πινάκων δυτικών ζωγράφων).
5		<i>Η Ευρώπη στους νεότερους χρόνους.</i> Η Αναγέννηση και οι γεωγραφικές ανακαλύψεις. Η κρίση στη δυτική Εκκλησία (Μεταρρύθμιση, Αντιμεταρρύθμιση) και οι θρησκευτικοί πόλεμοι. Η ανάπτυξη της τέχνης και των επιστημών από τον 15ο ως τον 18ο αιώνα.	Η σημασία της ανακάλυψης και της διάδοσης της τυπογραφίας. Τα πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά αίτια της ευρωπαϊκής αποικιοκρατικής επέκτασης και οι συνέπειές της στη μετέπειτα τύχη του κόσμου, αλλά και στη συγκρότηση της ευρωπαϊκής «ταυτότητας». Η διαμόρφωση του δυτικού «έθνους-κράτους», η ανάδυση των μεγά-	Συζήτηση ή εργασία για την ελληνική συμβολή στην αναγέννηση των κλασικών σπουδών και του ουμανισμού στη Δύση. Εργασία για τις μεγάλες επιστημονικές εφευρέσεις ή τις καλλιτεχνικές αλλαγές της περιόδου, με ειδικές αναφορές στους πρωτεργάτες τους (π.χ. Γουτεμβέργιος, Γαλιλαίος, Κοπέρνικος, Κέπλερ, Νεύτωνας κλπ., και Τζιότο, ντα Βίντσι, Μιχαήλ-Άγγελος, Θεοτοκόπουλος κλπ.).	Πρόσθετο εικονογραφικό ή και οπτικο-ακουστικό υλικό για βασικά κεφάλαια της ιστορίας της εποχής (π.χ. την ανάπτυξη της τυπογραφίας, της ναυπηγικής-ναυσιπλοΐας, της αρχιτεκτονικής κλπ.).

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			λων δυνάμεων και οι απαρχές του διαχρονικού ανταγωνισμού για την ευρωπαϊκή πολιτική ηγεμονία.	Συζήτηση για τις επιστημονικές γνώσεις και τεχνολογικές εφευρέσεις που επέτρεψαν την πραγματοποίηση των υπερπόντιων ταξιδιών (Φυσική, Γεωγραφία, Μαθηματικά, Τεχνολογία). Δραματοποίηση: επιχειρηματολογία υπέρ και κατά των Ευρωπαίων κατακτητών σε σχέση και με τις συνέπειες των ανακαλύψεων, ιδιαίτερα για τις «νέες» χώρες («φορείς» δυτικού πολιτισμού, εκχριστιανιστική δράση, εξόντωση ιθαγενών κλπ.).	
		<i>Ο ελληνικός κόσμος υπό βενετική και οθωμανική κυριαρχία. Δομή, οργάνωση και εξέλιξη των βενετικών κτήσεων και της οθωμανικής επικράτειας στην ανατολική Μεσόγειο και η θέση των ελληνορθόδοξων υπηκόων τους. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο και η κοινοτι-</i>	Η διαδικασία της συγκρότησης του Νέου Ελληνισμού (σύγκριση με τις διαδικασίες στο βενετικό/φραγκικό και οθωμανικό περιβάλλον). Ο ρόλος της Εκκλησίας και της Διασποράς στην ανάδυση της παιδείας και στους προσανατολισμούς της νεοελληνικής πολιτικής ιδεολογίας. Οι εκφραστές της ειρηνικής συμβίω-	Εργασία/ες με θέματα όπως: οι βασικοί διοικητικοί οθωμανικοί θεσμοί, το παιδομάζωμα (devşirme), οι εξισλαμισμοί, ο κρυπτοχριστιανισμός και οι νεομάρτυρες. Εργασία ή συζήτηση για τον Νεοελληνικό Διαφωτισμό. Κατάρτιση πίνακα με τις κυριότερες ελληνικές παροικίες στη δυτική και την ανατολική Ευρώπη, με συμβολική παράθεση ποιοτικών στοι-	Παρουσίαση στην τάξη: α) απεικονίσεων (από κάθε είδους κείμενα) της ζωής στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, με δείγματα Ελλήνων κληρικών, εμπόρων, Οθωμανών ανδρών, γυναικών και διοικητικών και στρατιωτικών, Βενετών αξιωματούχων, ιστορικών τόπων (Κων-

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		κή οργάνωση του ελληνορθόδοξου στοιχείου της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Οι ελληνικές παροικίες στην Ευρώπη και το ζήτημα της νεοελληνικής ελευθερίας στην προεπαναστατική περίοδο.	σης (από τους «άρχοντες» της Κωνσταντινούπολης στους Φαναριώτες και τους «κοτζαμπάσηδες») και της δυναμικής αντιπαράθεσης με τους Οθωμανούς κυριάρχους (τοπικοί εκκλησιαστικοί αξιωματούχοι, «κλέφτες» και αρματολοί, λόγιοι και ανερχόμενοι «αστοί», μέλη των ελληνικών παροικιών του Εξωτερικού κλπ.). Από τους φορείς της λαϊκής παράδοσης στον Νεοελληνικό Διαφωτισμό.	χειών (επαγγέλματα, εκπαίδευση, εκδόσεις κ.λπ.).	σταντινούπολη, νησιά Αιγαίου, Κρήτη, Κύπρος, ελληνική εκκλησία Βενετίας και Φλαγγίνειος Σχολή κ.ά.π.) μέσω μεταφοράς και πολέμου (καρβιτών, γαλερών κλπ.)· β) εικονογραφημένων βιβλίων ή λευκωμάτων με δείγματα από τις ελληνικές εκδόσεις της Βενετίας και της Βιέννης ή αντικειμένων της καθημερινής ζωής των Ελλήνων στην περίοδο της Βενετοκρατίας και Τουρκοκρατίας.
5		<i>Η Κύπρος υπό οθωμανική κυριαρχία. Η πρώτη φάση, 1571-1821.</i> Η κατάκτηση του νησιού και οι κοινωνικές και δομικές αλλαγές του οθωμανικού καθεστώτος. Η ανασύσταση της Ορθόδοξης Εκκλησίας και ο ρόλος της στη ζωή του ελληνορθόδο-	Η οθωμανική εξουσία στην Κύπρο: βασικά χαρακτηριστικά και τοπικές ιδιομορφίες. Οι τομείς ειρηνικής κοινωνικής συμβίωσης χριστιανών και μουσουλμάνων. Ο κυπριακός κρυπτοχριστιανισμός. Η Εκκλησία της Κύπρου: το ζήτημα της εθναρχίας, τα προνόμια και ο ρόλος της στο φορολογικό σύστημα. Το πρό-	Συζήτηση για τις συνέπειες της οθωμανικής κατάκτησης της Κύπρου στη μετέπειτα εξέλιξη του νησιού και ιδιαίτερα στη δημιουργία της κυπριακής Διασποράς (πρώτη μεγάλη περίοδος στην ιστορία της). Συζήτηση για τον τρόπο λειτουργίας της οθωμανικής διοίκησης και τις κοινωνικές τάξεις της Κύπρου στα χρόνια της Τουρ-	Συζήτηση για τις πηγές της κατάκτησης της Κύπρου από τους Οθωμανούς, με ανάγνωση ελληνικών κειμένων (π.χ. του «Θρήνου της Κύπρου»). Παρουσίαση στην τάξη εικονογραφικού υλικού (γκραβούρες από περιηγητικά έργα) για χαρακτηριστικές εκφάνσεις της

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		<p>ξου ποιμνίου της. Η εμφάνιση και ιστορική εξέλιξη της μουσουλμανικής κοινότητας. Κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες για τις δυο μεγάλες εθνοτικο-θρησκευτικές ομάδες του νησιού. Οι σχέσεις των χριστιανών κατοίκων με τη Δύση, οι αντιτουρκικές κινήσεις και οι εξεγέρσεις του πληθυσμού. Η Κύπρος «σκάλα» στο εμπόριο των ευρωπαϊκών κρατών στην ανατολική Μεσόγειο. Ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός και η Κύπρος.</p>	<p>βλημα της παιδείας στο νησί και οι προσπάθειες των Κυπρίων του Εξωτερικού για την ανάπτυξή της. Η φύση των κυπριακών αντιτουρκικών κινήσεων και κινημάτων πριν από το 1821. Η ανάδυση των μικρών θρησκευτικών και εθνοτικών κοινοτήτων του νησιού (Μαρωνιτών, Αρμενίων, Λατίνων) κατά την περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας.</p>	<p>κοκρατίας και για τις αλλαγές που επέφερε το νέο κυριαρχικό καθεστώς σε σύγκριση με τα χρόνια της Φραγκοκρατίας..</p>	<p>καθημερινής ζωής χριστιανών και μουσουλμάνων, μνημεία και ιστορικούς χώρους της Κύπρου των χρόνων της οθωμανικής κυριαρχίας. Επισκέψεις σε χριστιανικά και μουσουλμανικά μνημεία της εποχής. Συζήτηση για σημαντικές κυπριακές προσωπικότητες της κυπριακής Διασποράς, με ανάγνωση αποσπασμάτων από το έργο τους στο πρωτότυπο (π.χ. από το έργο του Νεοφύτου Ροδινού <i>Περί ηρώων, στρατηγών, φιλοσόφων...</i> του 1659 ή του αρχιμανδρίτη Κυπριανού, <i>Ιστορία χρονολογική...</i> του 1788).</p>

Γ΄ ΤΑΞΗ

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
3		<i>Από τον Διαφωτισμό ως το τέλος της ναπολεόντειας περιόδου.</i> Η εποχή και τα βασικά χαρακτηριστικά του ευρωπαϊκού Διαφωτισμού. Η Αμερικανική Επανάσταση. Η Γαλλική Επανάσταση και η εποχή του Ναπολέοντα.	Οι κοινωνικές και ιδεολογικές προϋποθέσεις της ανάπτυξης και της εξάπλωσης του Διαφωτισμού στην Ευρώπη και οι σημαντικότεροι «καρποί» του. Η σημασία και οι μακροπρόθεσμες συνέπειες της Γαλλικής Επανάστασης για την ευρωπαϊκή και την παγκόσμια ιστορία. Βασικές πολιτικές έννοιες και θεσμοί που καθιερώθηκαν από τη Γαλλική Επανάσταση. Ο νέος πολιτικός χάρτης της Ευρώπης μετά την πτώση του Ναπολέοντα.	Συζήτηση ή μελέτη σχετικά με τις πολιτικές και κοινωνικές απόψεις των σημαντικότερων εκπροσώπων του Διαφωτισμού. Δημιουργία χρονολογικών πινάκων με τα κυριότερα γεγονότα και πρόσωπα της Αμερικανικής και της Γαλλικής Επανάστασης. Σύνταξη γλωσσαρίου με όρους σχετικούς με τις ιδέες και τους θεσμούς της Αμερικανικής και Γαλλικής Επανάστασης (Κοινωνική και πολιτική αγωγή).	Χρήση τηλεοπτικού ή και κινηματογραφικού υλικού για τη Γαλλική Επανάσταση και την περίοδο του Ναπολέοντα, ως αφορμή για συζήτηση και προβληματισμό για τους τρόπους (και τους κινδύνους) σύγχρονης απόδοσης μιας σημαντικής ιστορικής εποχής.
6		<i>Η Ελληνική Επανάσταση του</i>	Η επίδραση του Διαφωτισμού και	Συγκέντρωση δημοτικών τραγουδιών και	Παρουσίαση εικαστικών έργων

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		<p><i>1821 και η Ευρώπη.</i> Η οικονομική, κοινωνική και ιδεολογική προετοιμασία του ελληνικού κόσμου για την αγώνα της εθνικής ανεξαρτησίας. Ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός και οι σημαντικότεροι φορείς του. Η Φιλική Εταιρεία και η έναρξη της Επανάστασης. Κύριοι σταθμοί στην εξέλιξη της Επανάστασης. Πολιτειακή οργάνωση των επαναστατημένων Ελλήνων. Η Ελληνική Επανάσταση, το κίνημα του φιλελληνισμού και η ευρωπαϊκή διπλωματία. Η Ελληνική Επανάσταση και η Κύπρος: από την 9η Ιουλίου 1821 ως την εξέγερση του 1833. Η εμφάνιση του ενωτικού κινήματος. Τα επαναστατικά κινή-</p>	<p>της Γαλλικής Επανάστασης στο ιδεολογικό περιεχόμενο της Ελληνικής Επανάστασης του 1821. Παράδοση και νεωτερισμοί στις προσπάθειες για την πολιτική οργάνωση των επαναστατημένων Ελλήνων. Η σημασία της ευρωπαϊκής πολιτικής και του φιλελληνικού κινήματος στην τελική έκβαση της Ελληνικής Επανάστασης. Η συμμετοχή των Ελλήνων της Κύπρου στην προετοιμασία (Φιλική Εταιρεία κλπ.) και στις στρατιωτικές επιχειρήσεις της Επανάστασης. Η απήχηση στην Κύπρο της ελληνικής εξέγερσης και οι συνέπειες των αιματηρών γεγονότων στις 9-14 Ιουλίου 1821. Ο Καποδίστριας και οι απαρχές του εθνικού κινήματος στην Κύπρο. Κοινωνικά αίτια και ιδεολογικό υπόβαθρο των ευρωπαϊκών επα-</p>	<p>εικαστικών έργων με σχετικό προς την Επανάσταση περιεχόμενο και εντοπισμός των ιστορικών στοιχείων (αισθητική αγωγή, Γλώσσα, Λογοτεχνία). Συζήτηση/μελέτη για τους Κυπρίους εθελοντές που πήραν μέρος στην ελληνική Επανάσταση. Συζήτηση με θέμα τα γεγονότα της 9 Ιουλίου 1821 στην Κύπρο, σε σύγκριση με ανάλογες επιπτώσεις στους Έλληνες κατοίκους άλλων περιοχών υπό οθωμανική κυριαρχία, άσχετα από τη συμμετοχή τους στην Επανάσταση (π.χ. στην Κωνσταντινούπολη, τη Σμύρνη κ.α.).</p>	<p>με περιεχόμενο σχετικό με την ελληνική Επανάσταση (προσωπικότητες και των δυο αντιμαχόμενων πλευρών, σημαίες και άλλα σύμβολα, απεικονίσεις μαχών), αλλά και με τη συμμετοχή της Κύπρου στην επανάσταση του 1821 (π.χ. απαγχονισμός αρχιεπισκόπου Κυπριανού). Παρουσίαση στην τάξη και σχολιασμός οθωμανικών πηγών για την ελληνική Επανάσταση.</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		ματα του 1830 και του 1848 στην Ευρώπη.	ναστάσεων του 1830 και του 1848.		
4	<i>Νέες οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες στην Ευρώπη.</i> Η Βιομηχανική Επανάσταση. οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές διαστάσεις. Νέα εθνικά κράτη (Ιταλία, Γερμανία, βαλκανικά κράτη). Η ανάπτυξη της αποικιοκρατίας και του νέου ευρωπαϊκού ιμπεριαλισμού. Αμερική, Κίνα, Ιαπωνία.	Οι συνθήκες ωρίμανσης και οι κυριότερες φάσεις της Βιομηχανικής Επανάστασης. Η εξάπλωση των σοσιαλιστικών ιδεών και η ανάπτυξη του συνδικαλιστικού κινήματος. Τα δεδομένα του ιστορικού παρελθόντος και οι νέες συνθήκες που οδήγησαν στην ανάδυση των νέων εθνικών κρατών στην Ευρώπη. Αίτια και συνέπειες της αποικιοκρατικής πολιτικής και του ιμπεριαλισμού των Μεγάλων Δυνάμεων.	Μελέτη του χάρτη εξάπλωσης του σιδηροδρομικού δικτύου στην Ευρώπη κατά τον 19ο αι. Μελέτη και παρουσίαση λογοτεχνικών έργων ή πολιτικών κειμένων που αναφέρονται στη Βιομηχανική Επανάσταση και στις συνέπειές της για τη ζωή των ανθρώπων (Λογοτεχνία, Πολιτική Αγωγή). Εκπόνηση χάρτη που αποτυπώνει τη δημιουργία νέων εθνικών κρατών στην Ευρώπη.	Εικονογραφικό υλικό για τις επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις από τα τέλη του 18ου ως τα τέλη του 19ου αιώνα (ατμομηχανές, σιδηρόδρομοι και ατμοπλοία, άνθρακας, υψικάμινοι και μεταλλουργία, τηλεγράφος και τηλεφωνία, βιομηχανική χημεία και ηλεκτρισμός κλπ.).	
4	<i>Το ελληνικό κράτος (1830-1909).</i> Η διακυβέρνηση του Καποδίστρια. Ο Όθων και η «Βα-	Η σημασία των προσπαθειών του Καποδίστρια για την οργάνωση του νεοελληνικού κράτους και οι λόγοι της αντίδρασης στις προσπά-	Σύνταξη πίνακα με τα μέτρα του Καποδίστρια για την παιδεία, την οικονομία, τη διοίκηση. Συζήτηση/εργασία για τη σημασία της εισαγωγής της συνταγματι-	Μελέτη εικαστικών έργων για την επανάσταση του 1843. Αναζήτηση και ανάγνωση στιχουργημάτων ποιητάρηδων που	

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		<p>υαροκρατία». Από την επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου 1843 στην έξωση του Όθωνα. Η πολιτική ζωή ως το κίνημα στο Γουδί. Η επέκταση του ελληνικού κράτους. Το Κρητικό Ζήτημα. Εθνικοί ανταγωνισμοί στα Βαλκάνια και Μακεδονικό Ζήτημα. Η ελληνική οικονομία και κοινωνία κατά τον 19ο αι.</p>	<p>θεις αυτές. Η διαδικασία φιλελευθεροποίησης του ελληνικού πολιτεύματος (από την απόλυτη στη συνταγματική μοναρχία). Οι αλλαγές στην ελληνική κοινωνία (αστικοποίηση) και ο ρόλος του αλυτρωτισμού και της Μεγάλης Ιδέας στην πορεία προς την ενοποίηση του Ελληνισμού.</p>	<p>κής διακυβέρνησης στην Ελλάδα και για το περιεχόμενο άρθρων των Συνταγμάτων του 1844 και του 1864 (συγκρίσεις/διαφορές). Σύνταξη γλωσσαρίου με όρους που σχετίζονται με την περίοδο αυτή. Παιχνίδι ρόλων: Διάλογος με επιχειρήματα υπέρ/κατά των επιλογών του Καποδίστρια, υπέρ/κατά των επιλογών του Τρικούπη, υπέρ/κατά της Μεγάλης Ιδέας. Συζήτηση/εργασία για τον κυπριακό εθελοντισμό κατά τον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897 και τους Βαλκανικούς Πολέμους.</p>	<p>αναφέρονται στη συμμετοχή Κυπρίων στον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897.</p>
3		<p><i>Η Κύπρος κατά την τελευταία περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας και την πρώτη της Αγγλοκρατίας.</i> Οικονομική και κοινωνική ζωή, απόπειρες διοικητικών μεταρρυθμίσεων, κρίσεις του Ανατολικού Ζητήματος</p>	<p>Η κρίση του Ανατολικού Ζητήματος του 1876-1878 και η κατάληψη της Κύπρου από τους Βρετανούς. Η σημασία της αλλαγής της κυριαρχίας στη μετέπειτα οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική εξέλιξη της νήσου. Η θέση της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Κύπρου</p>	<p>Εργασία για την ανάπτυξη του ελληνοκυπριακού Τύπου στην πρώτη περίοδο της Αγγλοκρατίας. Συζήτηση για την κατάσταση στην ελληνική εκπαίδευση στις αρχές του 20ού αιώνα και τις παρεμβάσεις του αποικιακού καθεστώτος. Ο ρόλος του Παγκυπρίου Γυμνασίου και του Παγκυπρίου Διδασκαλείου. Έρευνα για</p>	<p>Ανάγνωση και σχολιασμός πρωτογενών πηγών εποχής για την κοινωνική, οικονομική, πολιτιστική και πολιτική ζωή της Κύπρου στα τέλη του 19ου και τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα. Αναζήτηση και παρουσίαση ανάλογου εικονογραφικού</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		και αποικιοκρατικές βλέψεις των Δυτικών Δυνάμεων στην ανατολική Μεσόγειο. Η πρώτη περίοδος της Αγγλοκρατίας και τα βασικά χαρακτηριστικά του αποικιακού καθεστώτος. Η δημογραφική και εθνολογική σύνθεση του πληθυσμού της Κύπρου στην περίοδο 1881-1931. Το όραμα της ένωσης και το ενωτικό κίνημα από το 1878 ως τους Βαλκανικούς Πολέμους.	στο νέο κυριαρχικό καθεστώς.	την εικόνα της παιδείας στην τουρκοκυπριακή κοινότητα στα χρόνια της Αγγλοκρατίας. Οι πρώτες ενωτικές κινήσεις και τα αντίστοιχα υπομνήματα των Ελλήνων Κυπρίων.	υλικού (γκραβούρες και φωτογραφίες, δείγματα ή φωτοτυπίες των πρώτων κυπριακών εφημερίδων κλπ.).
2		<i>Επιστήμες, γράμματα και τέχνη τον 19ο αι. στην Ευρώπη και την Ελλάδα.</i> [Να διδαχθεί κατά προτίμηση μέσα από συζητήσεις και εργασίες]	Η πρόοδος των φυσικών επιστημών και της φιλοσοφίας και το ρεύμα του θετικισμού. Η σημασία των όρων θετικισμός, ρομαντισμός, νεοκλασικισμός, μπρεσιονισμός. Ιδεολογικά, καλλιτεχνικά και λογοτεχνικά ρεύματα του 19ου αιώνα	Συζήτηση ή εργασία για ορισμένα από τα ακόλουθα θέματα: Νεοκλασικισμός και αρχιτεκτονική στην Ελλάδα του 19ου αιώνα. Κατάρτιση πίνακα με τα κυριότερα επιτεύγματα της επιστήμης κατά τον 19ο αι. και τις αντίστοιχες εφευρέσεις (Μαθηματικά, Φυσική, Χημεία, Βιολο-	Παρουσίαση εικαστικού και φωτογραφικού υλικού για τα νεοκλασικά κτίσματα στην Ευρώπη και την Ελλάδα. Παράλληλισμός με μεταγενέστερες απομιμήσεις στην Κύπρο παράλληλα με την αποικιακή αρχι-

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			στην Ευρώπη και την Ελλάδα.	γία, Τεχνολογία). Μελέτη έργων τέχνης, παρουσίαση αποσπασμάτων έργων της εποχής.	τεκτονική της περιόδου της Αγγλοκρατίας.
		<p><i>Η ελληνική εθνική εξόρμηση (1912-22) και ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος.</i></p> <p>Το κίνημα στο Γουδί. Η βενιζελική ανόρθωση. Βαλκανικοί Πόλεμοι. Αίτια και εξέλιξη του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου. Η ρωσική επανάσταση. Ο Εθνικός Διχασμός και η συμμετοχή της Ελλάδας στον πόλεμο. Οι μεταπολεμικές περιπέτειες της Ελλάδας: Μικρασιατική Καταστροφή. Οι εξελίξεις στο Κυπριακό στην περίοδο 1912-1923.</p>	<p>Η σημασία των εκσυγχρονιστικών προσπαθειών του Ελευθερίου Βενιζέλου.</p> <p>Οι δυο φάσεις των Βαλκανικών πολέμων, τα αίτια και οι συνέπειές τους.</p> <p>Τα αίτια του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου και οι συνθήκες εμπλοκής της Ελλάδας. Ο «Εθνικός Διχασμός» και οι μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες πολιτικές του συνέπειες.</p> <p>Η έκταση και σημασία της ανατροπής του μεταπολεμικού πολιτικού χάρτη της Ευρώπης.</p> <p>Η διαχρονική σημασία της Ρωσικής Επανάστασης του 1917 στην παγκόσμια ιστορία.</p>	<p>Μελέτη στον χάρτη των σταδιακών εδαφικών επεκτάσεων της Ελλάδας (1864-1923) και κατάρτιση συγκριτικού πίνακα αριθμητικών δεδομένων, όπως π.χ. της έκτασης και του πληθυσμού της χώρας πριν και μετά τις εδαφικές προσαρτήσεις (Μαθηματικά, Γεωγραφία).</p> <p>Συλλογή, παρουσίαση και σχολιασμός έργων λαϊκών ζωγράφων με θέμα τους βαλκανικούς πολέμους. Μελέτη αποσπασμάτων λογοτεχνικών έργων ή πηγών της εποχής για τους Βαλκανικούς πολέμους, τη συμμετοχή της Ελλάδας στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο, τη Μικρασιατική Εκστρατεία και την Καταστροφή.</p> <p>Καταγραφή των υλικών, των μέσων και των μεθόδων που χρησιμοποιήθηκαν κατά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο για</p>	<p>Αναζήτηση και ανάγνωση αποσπασμάτων από επιστολές και πολεμικά ημερολόγια ή από στιχουργήματα ποιητάρηδων που αναφέρονται στην κυπριακή συμμετοχή στους Βαλκανικούς Πολέμους του 1912=13, στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και στη Μικρασιατική Καταστροφή.</p> <p>Προβολή ντοκιμαντέρ για τα δεινά του Μεγάλου Πολέμου και συζήτηση για την υπαγωγή της επιστήμης και της τεχνολογίας στην υπηρεσία της πολεμικής καταστροφής. Συζήτηση για την αποτυχία του ειρηνιστικού κινήματος στην αποτροπή του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου.</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>Η σχέση της Μικρασιατικής Εκστρατείας με την ανάπτυξη του τουρκικού εθνικού κινήματος και οι μετέπειτα συνέπειες στις εσωτερικές εξελίξεις των δυο χωρών και ιδιαίτερα στην οικονομική και κοινωνική ιστορία της Ελλάδας.</p>	<p>την καταστροφή του αντιπάλου (Φυσική, Χημεία, Βιολογία, Τεχνολογία). Συλλογή υλικού (φωτογραφίες, άρθρα εφημερίδων, κείμενα, απομνημονεύματα κά) για τη συμμετοχή της Κύπρου στους Βαλκανικούς Πολέμους.</p>	
4		<p><i>Ο Μεσοπόλεμος.</i> Η παγκόσμια οικονομική κρίση του 1929. Κοινωνικές και πολιτικές διαστάσεις της. Η Ελλάδα στον Μεσοπόλεμο: Η εγκατάσταση των προσφύγων, η αρχή της εκβιομηχάνισης και οι προσπάθειες για την πολιτική συνεργασία των κρατών της ΝΑ Ευρώπης και της Τουρκίας. Η Συνθήκη της Λωζάννης και η Κύπρος. Ανακήρυξη</p>	<p>Η ένταση της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής κρίσης στην Ευρώπη κατά τη διάρκεια του Μεσοπολέμου. Ο ρόλος της Κοινωνίας των Εθνών στην αποτροπή μιας νέας πολεμικής καταστροφής και τα αίτια της τελικής αποτυχίας της. Η άνοδος του φασισμού και του ναζισμού και ο χαρακτήρας της εξωτερικής πολιτικής τους. Οι πολιτικές εξελίξεις στην Ελλάδα και η επιβολή της δικτατορίας του Μεταξά.</p>	<p>Επιλογή και σχολιασμός φωτογραφικού υλικού και κειμένων με θέμα τη ναζιστική και φασιστική ιδεολογία, με έμφαση στα στοιχεία του φυλετισμού και της λατρείας της βίας Κατάρτιση διαγραμμάτων με αριθμητικά δεδομένα, ενδεικτικά της οικονομικής κρίσης της εποχής. Εργασία για τις προσπάθειες ενοποίησης της Ευρώπης στη διάρκεια του Μεσοπολέμου και τον σφετερισμό των σχεδίων της πανευρωπαϊκής συνεργασίας από τον φασισμό και τον ναζισμό. Συζήτηση για την εγκατάσταση προσφύ-</p>	<p>Παρουσίαση οπτικοακουστικού ή κινηματογραφικού υλικού για την άνοδο του ναζισμού στη Γερμανία και του φασισμού στην Ιταλία και για τον Ισπανικό Εμφύλιο Πόλεμο.</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		της νήσου σε Αποικία του Στέμματος. Κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, η εξέγερση του 1931 και οι συνέπειές της. Η «Παλμεροκρατία».	<p>Η σημασία της εγκατάστασης των προσφύγων και η συμβολή τους στην ανάπτυξη, οικονομική και κοινωνική, της Ελλάδας.</p> <p>Αίτια και συνέπειες της κυπριακής εξέγερσης του 1931.</p> <p>Ο ρόλος της Εκκλησίας της Κύπρου στο ενωτικό κίνημα.</p>	<p>γων (Ελλήνων και Αρμενίων) της Μικράς Ασίας στην Κύπρο.</p> <p>Εργασία/συζήτηση για τη σημασία της κυπριακής εξέγερσης του 1931.</p> <p>Εργασία/συζήτηση για την κυπριακή συμμετοχή στον Ισπανικό Εμφύλιο Πόλεμο (1936-39).</p>	
4		<p><i>Ο Β΄ Παγκόσμιος πόλεμος, η Ελλάδα και η Κύπρος.</i></p> <p>Αίτια και κύριες φάσεις του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Η συμμετοχή της Ελλάδας στα 1940-41. Κατοχή, Αντίσταση, Απελευθέρωση. Η ίδρυση του ΟΗΕ. Η Κύπρος, 1939-45: ίδρυση νέων πολιτικών κομμάτων, ανάπτυξη του εργατικού κινήματος, συμμετοχή Κυπρίων στον Πόλεμο.</p>	<p>Αίτια και κύριες συνέπειες του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Η σημασία της συμμετοχής της Ελλάδας στον πόλεμο και η συμβολή της στην τελική νίκη των Συμμάχων.</p> <p>Αξιολόγηση της συμβολής της Κύπρου στον πόλεμο.</p>	<p>Μελέτη αριθμητικών στοιχείων σχετικά με τις υλικές και ανθρώπινες απώλειες των ευρωπαϊκών κρατών κατά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.</p> <p>Συζήτηση για τη σημασία της καθυστέρησης, εξαιτίας της ελληνικής συμμετοχής στον Πόλεμο, της γερμανικής επίθεσης στη Σοβιετική Ένωση.</p> <p>Κατοχή και αντίσταση μέσα από φωτογραφικό υλικό και πηγές της εποχής.</p> <p>Μελέτη δημοσιευμένων πηγών σχετικά με τους Κυπρίους εθελοντές του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Δημιουργία χάρτη με</p>	<p>Συλλογή, παρουσίαση και σχολιασμός υλικού για τον ελληνοϊταλικό πόλεμο (γελοιογραφίες, λογοτεχνικά κείμενα, αρθρογραφία κυπριακών εφημερίδων, σατιρικά στιχουργήματα κλπ.).</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
				τους τόπους στους οποίους υπηρέτησαν οι Κύπριοι εθελοντές.	
2		<p><i>Η μεταπολεμική εποχή.</i> Η διαίρεση της Ευρώπης, Διπολισμός και Ψυχρός Πόλεμος. Το τέλος της αποικιοκρατίας και ο Τρίτος Κόσμος. Οι πρώτες μεταπολεμικές προσπάθειες για την ενοποίηση της Ευρώπης.</p> <p>[Συνοπτική έκθεση, κυρίως με συζήτηση μέσα στην αίθουσα και με βάση τα εγχειρίδια].</p>	<p>Η σημασία του χωρισμού του κόσμου σε Ανατολικό και Δυτικό: Τα βασικά αίτια της μεταξύ τους αντιπαράθεσης και οι αρνητικές συνέπειες στη ζωή των λαών και των δυο «στρατοπέδων».</p> <p>Η άνοδος των κρατών του Τρίτου Κόσμου και οι προσπάθειες παρέμβασής τους στη διεθνή σκηνή.</p> <p>Η ίδρυση του Συμβουλίου της Ευρώπης και τα πρώτα βήματα προς την ευρωπαϊκή οικονομική ενοποίηση.</p>	<p>Συζήτηση ή εργασία για ορισμένα από τα ακόλουθα θέματα: Οι βασικοί παράγοντες της δημιουργίας και της συντήρησης του «Ψυχρού Πολέμου». Οι χώρες του «υπαρκτού σοσιαλισμού» και της «ατλαντικής» συμμαχίας και η ισορροπία των δυνάμεων. Το αντιαποικιακό κίνημα και οι πρωταγωνιστές του. ο ρόλος του ΟΗΕ στις προσπάθειες για την ειρήνη και τα όρια της λειτουργίας του.</p>	<p>Επιλογή (με αυστηρά ιστορικά κριτήρια) οπτικοακουστικού ή κινηματογραφικού υλικού για την ίδρυση του ΟΗΕ ή για άλλα βασικά κεφάλαια της μεταπολεμικής ιστορίας και παρουσίασή του στην τάξη.</p> <p>Συζήτηση για την ευρωπαϊκή ενοποίηση και τον ρόλο της στην υπέρβαση των εθνικιστικών διαφορών μεταξύ των ευρωπαϊκών λαών.</p>
2		<p><i>Η μεταπολεμική Ελλάδα.</i> Ο εμφύλιος πόλεμος και τα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα της μεταπολε-</p>	<p>Επισήμανση των μεγάλων κοινωνικών και πολιτικών προβλημάτων της μετεμφυλιακής Ελλάδας.</p> <p>Η μεταπολεμική μετανάστευση και</p>	<p>Συζήτηση ή εργασία με θέμα την ευρωπαϊκή ενοποίηση και τον ρόλο της στην υπέρβαση των εθνικιστικών διαφορών μεταξύ των ευρωπαϊκών λαών.</p>	<p>Συγκέντρωση και παρουσίαση φωτογραφικού υλικού από τον ελληνικό εμφύλιο πόλεμο, την πολιτική προσφυγιά και τη με-</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		<p>μικής περιόδου. Από το τέλος του Εμφυλίου στη δικτατορία των συνταγματαρχών. Η μεταπολίτευση και η αποκατάσταση ενός σταθερού δημοκρατικού πολιτεύματος. Οι κύριες φάσεις της ένταξης της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.</p> <p>[Συνοπτική εξέταση]</p>	<p>οι δημογραφικές, κοινωνικές και οικονομικές της συνέπειες. Η σημασία της συγκρότησης της σύγχρονης ελληνικής δημοκρατίας και της ένταξης της χώρας στην Ενωμένη Ευρώπη.</p>	<p>Μελέτη στατιστικών πινάκων και χάρτη που αποτυπώνει τη διεύρυνση (οικονομική και πολιτική) της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 1946 και εξής. Κατάρτιση στατιστικού πίνακα με αριθμητικά στοιχεία των χωρών που ανήκουν σήμερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (π.χ. έκταση, πληθυσμός, Α.Ε.Π. κ.λπ.) και σχολιασμός (Μαθηματικά, Γεωγραφία). Μελέτη και σχολιασμός των βασικών αρχών του Ευρωπαϊκού Κεκτημένου.</p>	<p>ταπολεμική μετανάστευση. Παρουσίαση αποσπασμάτων πηγών ή λογοτεχνικών έργων για τα κεφάλαια αυτά της μεταπολεμικής ιστορίας της Ελλάδας.</p>
5		<p><i>Η μεταπολεμική Κύπρος και η Κυπριακή Δημοκρατία. Η απήχηση του ελληνικού εμφυλίου πολέμου στην Κύπρο. Κορύφωση του ενωτικού κινήματος (ενωτικό δημοψήφισμα, αίτημα για διεθνοποίηση). Η άνοδος του αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄. Ο ανταποικιακός-ενωτικός</i></p>	<p>Οι στόχοι του ενωτικού κινήματος μετά το 1945. Οι κύριοι πόλοι της ελληνικής κυπριακής κοινωνικής και πολιτικής ζωής (Εθναρχία, ΑΚΕΛ). Οι στόχοι της ένοπλης αναμέτρησης με τους Άγγλους και οι εμβληματικές μορφές του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα. Οι διακοινοτικές συγκρούσεις του</p>	<p>Εργασία ή συζήτηση με θέμα: Ο αγώνας της ΕΟΚΑ μέσα από τη λογοτεχνική και εικαστική δημιουργία (επιλογή και παρουσίαση αντιπροσωπευτικών έργων). Κείμενα των πρωταγωνιστών του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα του 1955-59. Αναζήτηση πηγών και τεκμηρίων για τις σχέσεις Ελλήνων και Τούρκων της Κύπρου. Πραγματοποίηση συνεντεύξεων και συλλογή άλλου υλικού (φωτογρα-</p>	<p>Αναζήτηση, ανάγνωση και σχολιασμός στιχουργημάτων Κύπριων ποιητάρηδων που αναφέρονται σε γεγονότα και πρόσωπα του εθνικο-απελευθερωτικού αγώνα.</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		<p>αγώνας (1955-1959). Οι συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου και η συγκρότηση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Σχέσεις Ελλήνων και Τούρκων της Κύπρου, και διακοινοτικές συγκρούσεις (1958, 1963-64). Νέα κρίση του Κυπριακού Ζητήματος (1963-1974). Το πραξικόπημα του 1974. Η τουρκική εισβολή και οι συνέπειες της. Η πολιτική, οικονομική και κοινωνική πρόοδος των ελεύθερων περιοχών μετά το 1974.</p>	<p>1958 και οι επιπτώσεις τους. Η σημασία της δημιουργίας ενός ανεξάρτητου κυπριακού κράτους και τα προβλήματα στα πρώτα χρόνια λειτουργίας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Οι διακοινοτικές συγκρούσεις του 1963-64 και οι επιπτώσεις τους. Οι συνέπειες της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο του 1974. Παράγοντες και σημασία της οικονομικής απογείωσης των ελεύθερων περιοχών της νήσου. Η είσοδος της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και οι προοπτικές της εξέλιξης αυτής. Οι επίμονες διακοινοτικές συνομιλίες για την αποκατάσταση της εδαφικής ενότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας και της ειρηνικής συμβίωσης όλων των πολιτών της.</p>	<p>φίες, άρθρα στον τύπο, απομνημονεύματα κ.ά.) για τα γεγονότα του πραξικοπήματος και της τουρκικής εισβολής, κατά προτίμηση σε τοπικό/περιφερειακό επίπεδο (π.χ. πώς βίωσε το χωριό μου τα γεγονότα του πραξικοπήματος). Μελέτη της σύγχρονης κυπριακής μετανάστευσης (κυρίως μετά το 1974) και αδρομερής περιγραφή των κυριότερων ελληνοκυπριακών και τουρκοκυπριακών κοινοτήτων του Εξωτερικού (π.χ. του Λονδίνου).</p>	

Εβδ.	Μαθή- ματα (ενδε- κτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
Σύν.	48				

**ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΤΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ**

**2.
ΛΥΚΕΙΟ**

Α΄ ΤΑΞΗ (3 δ.ω./εβδ.=90 ώρες, από τις οποίες οι 32 αποκλειστικά της κυπριακής ιστορίας).

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
8 8		<p><i>Λαοί και πολιτισμοί της Εγγύς και Μέσης Ανατολής</i> (Από τα προϊστορικά χρόνια ως την έναρξη της ελληνιστικής εποχής). Πολιτική, κοινωνική και οικονομική οργάνωση και πολιτισμός των λαών της Μεσοποταμίας, των Αιγυπτίων, των Φοινίκων, των Εβραίων, των Χετταίων και των Μήδων και Περσών.</p>	<p>Η σημασία του όρου <i>Προϊστορία</i> και τα βασικά χαρακτηριστικά της στους λαούς της ανατολικής Μεσογείου και της Εγγύς και Μέσης Ανατολής. Τα πολιτιστικά επιτεύγματα και η προσφορά των «Ανατολικών λαών» στον παγκόσμιο πολιτισμό. Η οικονομία και το εμπόριο. Η σημασία της επινόησης της γραφής. Οι μεταξύ τους αλληλεπιδράσεις και οι σχέσεις τους με τον ελληνικό κόσμο.</p>	<p>Σύνταξη συγκριτικών χρονολογικών πινάκων των διαφόρων πολιτισμών της Εγγύς και Μέσης Ανατολής, σε συνδυασμό και με χάρτη της περιοχής. Εργασία για χαρακτηριστικά δείγματα των αρχιτεκτονικών τους δημιουργημάτων. Εργασία ή συζήτηση για την τεχνική της κατασκευής των πυραμίδων στην αρχαία Αίγυπτο. Συζήτηση: Πώς είδαν οι αρχαίοι Έλληνες συγγραφείς τους «Ανατολικούς» λαούς. Συζήτηση για τη γραφή των λαών της ανατολικής Μεσογείου</p>	<p>Προβολή και σχολιασμός ντοκιμαντέρ για τους αρχαίους Πέρσες ή άλλους λαούς της Εγγύς και Μέσης Ανατολής (ανάλογα με τις προσφερόμενες κατά περίπτωση δυνατότητες). Σύντομη παρουσίαση και συζήτηση των θεωριών της «Μαύρης Αθηνάς» (αφρικανικές ρίζες του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού) και της αντίκρουσής τους. Παρουσίαση, μέσα από ειδικές εικονογραφημένες εκδόσεις, καλλιτεχνικών έργων</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
				και της Εγγύς Ανατολής και τις προσπάθειες για την αποκρυπτογράφησή τους.	της ευρωπαϊκής τέχνης (κυρίως ζωγραφικής, αλλά και μουσικής), αφιερωμένων σε εμβληματικές μορφές ή σε γνωστά επεισόδια της Παλαιάς Διαθήκης.
6		<i>Η ελληνική προϊστορία και ο μινωικός και μυκηναϊκός πολιτισμός.</i>	Οι κυριότεροι προϊστορικοί οικισμοί στον ελλαδικό χώρο και τα αίτια της ανάπτυξής τους. Τα βασικά χαρακτηριστικά του κυκλαδικού, μινωικού και μυκηναϊκού πολιτισμού και οι παράγοντες της ακμής και της παρακμής τους. Τα διαθέσιμα στοιχεία για την κοινωνική τους οργάνωση και τη θρησκεία.	Μελέτη και σύγκριση έργων τέχνης του μινωικού και μυκηναϊκού πολιτισμού και των σημαντικότερων κέντρων τους (Πύλος, Μυκήνες, Φαιστός, Κνωσός, Πύλος) και εργασίες για την καθημερινή ζωή, την κοινωνική συγκρότηση και τη γραφή. Εργασία για τον Η. Schliemann, τη σχέση του με την Ελλάδα και ρόλο του στην ανακάλυψη των αρχαιολογικών	Συζήτηση για τις θεωρίες τις σχετικές με το περιεχόμενο ή τη λειτουργία του «Δίσκου της Φαιστού». Ενημέρωση των μαθητών για την ιστορία των ανασκαφών στην Κνωσό της Κρήτης (Arthur Evans). Συζήτηση για τα αίτια της παρακμής του μινωικού πολιτισμού και τη διασύνδεσή της με την Θήρα.

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
				χώρων του μυκηναϊκού πολιτισμού.	
	10	<i>Νεολιθική, χαλκολιθική και εποχή του χαλκού στην Κύπρο. Οι πρώτες μυκηναϊκές εγκαταστάσεις στη νήσο.</i>	Η ζωή στη νεολιθική και χαλκολιθική εποχή. Τα χαρακτηριστικά της αρχιτεκτονικής και των οικιών στη νεολιθική Κύπρο. Ο τρόπος ζωής του ανθρώπου και η ικανοποίηση των βασικών τους αναγκών. Η θέση της γυναίκας. Οι θρησκευτικές δοξασίες. Οι λατρευτικές και ταφικές συνήθειες. Η εποχή του χαλκού. Τα κύρια μεταλλεία και οι οικισμοί. Η ζωή των κατοίκων. Αρχιτεκτονική. Εμπόριο και σχέσεις με τους γειτονικούς λαούς. Η άφιξη των Μυκηναίων και οι απαρχές του ελληνικού πολιτισμού.	Συζήτηση για τα αρχαιολογικά ευρήματα της ίδιας εποχής, αλλά διαφορετικών περιοχών. Εργασία για επιβιώσεις στοιχείων της προϊστορικής ζωής και τέχνης στη σύγχρονη εποχή. Εντοπισμός αρχαίων τοπωνυμίων που επιβιώνουν ως τις ημέρες μας. Σύγκριση των διαφόρων ειδών γραφής που αναπτύχθηκαν στο μεσογειακό, τον ελλαδικό και τον κυπριακό χώρο. Εργασία για τις αναφορές των ομηρικών επών και των κλασικών συγγραφέων στην Κύπρο.	Επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία ή / και σε μεταλλεία χαλκού και σε χώρους σημερινών ανασκαφών. Προβολή ντοκιμαντέρ για την ιστορία των μεταλλείων στην Κύπρο. Συζήτηση για το εύρος των οικονομικών και εμπορικών σχέσεων της Κύπρου με χώρες και λαούς της Μεσογείου (ανατολικής, κεντρικής και δυτικής), με άξονα τον χαλκό.

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			Τα κυπριακά βασίλεια (Οργάνωση, θρησκεία, τέχνη). Το ζήτημα της γραφής.		
	18	<i>Ιστορικοί χρόνοι. Από τη γεωμετρική εποχή στα κλασικά χρόνια.</i>	Οι μεγάλες δημογραφικές, οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές στον ελλαδικό χώρο (11ος - 9ος αι. π.Χ.). Η πολιτική οργάνωση, η «πόλη-κράτος» και η σημασία του συστήματος. Η στροφή στη Μεσόγειο (8ος - 6ος αι. π.Χ.) και ο πρώτος και δεύτερος αποικισμός. Ο ελληνικός κόσμος του 5ου και του 4ου αι. π.Χ. (έως το 323 π.Χ.) και τα πολιτεύματά του. Οι Περσικοί Πόλεμοι και η σημασία τους για την ιστορία της ανατολικής Μεσογείου. Η αθηναϊκή ηγεμονία, οι Πελοποννησιακοί Πόλεμοι και η πα-	Χάρτης των πόλεων του ελληνικού αποικισμού. Κατάρτιση πίνακα με τις θεμελιώσεις πολιτικές και κοινωνικές εκδηλώσεις σε Αθήνα και Σπάρτη με καταγραφή των βασικών ομοιοτήτων και διαφορών. Συζήτηση για τον κόσμο της Ακρόπολης των κλασικών χρόνων (θεματική εξακτίωση σε πτυχές, όπως το πολιτικό περιβάλλον εποχής, τα υλικά κατασκευής, η τεχνολογία κ.ά.). Παρουσίαση αρχαίων συγγραφέων και ειδικότερα Κυπρίων που αναφέρονται στην κλασική	Επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους. Ανάγνωση και σχολιασμός αποσπασμάτων από έργα κλασικών συγγραφέων για την εποχή. Συζήτηση για τις γλωσσικές επιβιώσεις (τα «γκραικάνικα» και τα ελληνικά τοπωνύμια) των ελληνικών αποικισμών της αρχαιότητας στην Κάτω Ιταλία. Συνοπτική παρουσίαση των δυο βασικών θεωριών για τις επιβιώσεις αυτές. Παρουσίαση στην τάξη οπτικοακουστικών και τηλεοπτι-

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>νελλήνια ιδέα.</p> <p>Το μακεδονικό κράτος, ο ρόλος του Φιλίππου Β΄ και του Μ. Αλεξάνδρου στο εσωτερικό του ελληνικού κόσμου και στην εξόρμησή του προς την «Ανατολή». Οι Έλληνες στην ανατολική και τη δυτική Μεσόγειο. Ο πολιτισμός, τα γράμματα, οι τέχνες και η καθημερινή ζωή.</p>	<p>εποχή (π.χ. Άριστος ο Σαλαμίνιος, Ασκληπιιάδης ο Κύπριος, Ίστρος ο Πάφιος, κ.ά.).</p> <p>Μικρές εργασίες για δείγματα έργων τέχνης της περιόδου.</p> <p>Συζήτηση για την επίδραση των επιτευγμάτων της εποχής στην πολιτική, την τέχνη, τη φιλοσοφία κ.ο.κ.</p> <p>Σχεδιασμός χάρτη με γραμμικές απεικονίσεις των εκστρατειών του Μ. Αλεξάνδρου και επισήμανση των τοπωνυμίων που αναφέρονται στους συγγραφείς της εποχής και που επιβιώνουν σήμερα με τα ίδια ή άλλα ονόματα (π.χ. από την Αλεξάνδρεια-Ισκανταρίγια της Αιγύπτου στην Αραχωσία-Κανταχάρ του Αφγανιστάν).</p>	<p>κών ή άλλων ανάλογων προγραμμάτων που αναφέρονται στην εποχή. Έλεγχος και συζήτηση για την εγκυρότητα των πληροφοριών τους, αλλά και για τις τεχνικές και ερμηνευτικές δυσκολίες και παγίδες που κρύβουν οι σύγχρονες προσπάθειες αναπαράστασης προγενέστερων (και μάλιστα απώτατων) ιστορικών περιόδων.</p> <p>Συζήτηση για τον κανόνα της χρυσής τομής στην αρχιτεκτονική και τη γλυπτική των κλασικών χρόνων (Αισθητική αγωγή, Μαθηματικά) και για τα βασικά κριτήρια που επιτρέπουν τον χαρακτηρισμό ενός έργου (αρχιτεκτονικού</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
					και γενικότερα καλλιτεχνικού) ως «κλασικού». Εικονογραφικό υλικό που επιτρέπει να διακρίνουμε τις επιδράσεις της ελληνικής τέχνης στους ασιατικούς λαούς της «επικράτειας» του Μ. Αλεξάνδρου (από χώρους ανασκαφών στις αντίστοιχες χώρες, π.χ. από τα Τάξιλα του Πακιστάν).
12		<i>Κυπρογεωμετρική εποχή. Κυπροαρχαϊκή εποχή. Κυπροκλασική εποχή.</i>	Οι Φοίνικες στην Κύπρο και η συμβολή τους στην ανάπτυξη του κυπριακού εμπορίου. Η Κύπρος στόχος νέων κατακτητών. Οι Πέρσες. Ο Ονήσιλος και κυπριακή επανάσταση κατά των Περσών. Θρησκεία, πολιτισμός, τέχνη	Μελέτη αρχαίων πηγών για την Κύπρο. Η σύγχρονη λογοτεχνία για την αρχαία Κύπρο (Καβάφης και Κύπριοι ποιητές). Εργασία και συζήτηση με συγκρίσεις της ιωνικής και κυπρια-	Επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους ή και σε χώρους σύγχρονης ανασκαφής. Προβολή ντοκιμαντέρ για τη Σαλαμίνα και συζήτηση για τη σημερινή κατάσταση του

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			και γράμματα. Η εκστρατεία του Κίμωνα. Ο Ευαγόρας Α΄. Ο Μέγας Αλέξανδρος και η Κύπρος.	κής επανάστασης με βάση τις πηγές. Εργασία για τον Ευαγόρα Α΄ και τη σημασία της πολιτικής του.	σημαντικού αυτού αρχαιολογικού χώρου. Συζήτηση, με βάση συγκεκριμένα έργα τέχνης της κλασικής εποχής, για την οικονομική, κοινωνική και πολιτική κατάσταση στην Κύπρο της περιόδου αυτής.
6		<i>Η ελληνιστική εποχή.</i>	Τα βασικά χαρακτηριστικά των ελληνιστικών κρατών στην Ανατολή και στον ευρύτερο ελληνικό χώρο. «Πόλεις-κράτη» και «Συμπολιτείες». Πολίτευμα, κοινωνία και οικονομία, πνευματική ζωή, θρησκεία, τέχνη, γράμματα και επιστήμες. Νέα πολιτιστικά κέντρα.	Εργασία και συζήτηση με βάση πηγές της εποχής για θέματα της καθημερινής ζωής των ελληνιστικών κοινωνιών. Εργασία για τα στοιχεία συνύπαρξης διαφορετικών πολιτιστικών παραδόσεων στις ελληνιστικές κοινωνίες. Εργασία για την «κοινή», τις σχέσεις της με την αττική, με	Εικονογραφικό υλικό για οικοδομήματα, μνημεία και επισημονικά επιτεύγματα στην Εγγύς και τη Μέση Ανατολή στα ελληνιστικά χρόνια. Ανάγνωση και σχολιασμός ποιημάτων του Κ. Π. Καβάφη, εμπνευσμένων από πρόσωπα και επεισόδια της ελληνιστικής εποχής.

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
				<p>άλλες ελληνικές διαλέκτους και με τη διαχρονική εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας.</p>	<p>Καταγραφή και παρουσίαση ελληνικών τοπωνυμίων της Μέσης Ανατολής με τη σημερινή τους μορφή είτε αυτή διασώζει την αρχική της προέλευση είτε όχι (π.χ. Λαοδίκεια-Λατάκεια, Βέροια-Χαλέπι της Συρίας).</p> <p>Συζήτηση για το ρόλο της «κοινής» ως «lingua franca» σε μια ευρύτατη περιοχή (από τη βόρεια Αφρική ως τον Καύκασο).</p>
5		<p><i>Η Κύπρος κατά την ελληνιστική εποχή.</i></p>	<p>Οι βασικές αλλαγές που επέφερε η κυριαρχία των Πτολεμαίων στη διοικητική οργάνωση, την οικονομία, την κοινωνία και τον πολιτισμό της Κύπρου. Ο Ζήνων ο</p>	<p>Εργασία για την κατάσταση που επικράτησε στην Κύπρο στα ελληνιστικά χρόνια με βάση πηγές της εποχής.</p> <p>Εργασία ή συζήτηση για τις</p>	<p>Παρουσίαση (από ειδικές εικονογραφημένες εκδόσεις) και σχολιασμός του τμήματος του χάρτη του Κλαύδιου Πτολεμαίου που περιλαμβάνει</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			Κιτιεύς και οι φιλοσοφικές του θέσεις.	σχέσεις της στωικής φιλοσοφίας με τη χριστιανική ηθική. Συζήτηση για τον κυπριακό αθλητισμό και τα γυμναστήρια της νήσου της ίδιας περιόδου.	νει την Κύπρο, και αντιπαροβολή του με τους χάρτες του νησιού μεταγενέστερων περιόδων (π.χ. του 16ου αιώνα).
8		<i>Η ρωμαϊκή εποχή.</i>	Ο Ελληνισμός της Δύσης στα χρόνια της ανάδυσης της ρωμαϊκής δύναμης. Η σημασία της αναμέτρησης Καρχηδόνας-Ρώμης για την ιστορία της Μεσογείου. Πρώιμη Ρώμη και πρώιμη ρωμαϊκή πολιτεία (Res publica). Η διαμάχη πατρικίων-πληβείων. Συνέπειες των πρώτων ρωμαϊκών κατακτήσεων και η πολιτική ενοποίηση της Ιταλίας. Η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία στην εποχή του Αυγούστου: Πολίτευμα και διοίκηση, οικονο-	Εργασία για τον εντοπισμό σε σημερινό χάρτη αρχαίων ελληνικών πόλεων στην κεντρική και τη δυτική Μεσόγειο, με παράλληλη καταγραφή των αντίστοιχων σύγχρονων τοπωνυμίων. Εργασία για σημαντικούς Έλληνες φιλόσοφους ή επιστήμονες της Σικελίας και της Κάτω Ιταλίας (π.χ. για τον τον Εμπεδοκλή ή τον Αρχιμήδη). Συζήτηση για τον θεσμό της δουλείας στην αρχαιότητα και ι-	Συζήτηση με βάση τη ρήση του Ορατίου (<i>Graecia capta intulit agresti Latio</i>) για την πολιτιστική νίκη της κατακτημένης Ελλάδας επί της κυρίαρχης Ρώμης. Συζήτηση για τη σημασία και τη μεταγενέστερη απήχηση (στην ιδεολογία, την τέχνη κλπ.) της επανάστασης του Σπάρτακου. Συζήτηση για τις επιβιώσεις

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>μία και κοινωνία, δίκαιο και δουλοκτητικό σύστημα.</p> <p>Σχέσεις Ελληνισμού και Ρώμης. Οι επιρροές στη ρωμαϊκή τέχνη και λογοτεχνία. Κρίση στην κοινωνία, την οικονομία και στον αυτοκρατορικό θεσμό. Ο ρωμαϊκός επεκτατισμός και εξωτερικοί αντίπαλοι.</p>	<p>διαίτερα στη ρωμαϊκή εποχή.</p> <p>Εργασία για ένα σημαντικό έργο τέχνης της ρωμαϊκής εποχής που σώζεται σήμερα.</p>	<p>του ρωμαϊκού πολιτισμού, με έμφαση στη δημιουργία των νεολατινικών γλωσσών και των ρωμαϊκής προέλευσης διοικητικών και νομικών θεσμών της νεότερης Ευρώπης.</p>
	10	<p><i>Η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία και η επικράτηση του Χριστιανισμού.</i></p> <p><i>Από την ίδρυση της Νέας Ρώμης ως την εποχή του Ιουστινιανού.</i></p>	<p>Οι ανατροπές στις θρησκευτικές αντιλήψεις της εποχής (κυρίως με ανατολικές επιδράσεις). Η εμφάνιση και η διάδοση του Χριστιανισμού. Τα αίτια και οι μορφές των αντιδράσεων των Ρωμαίων αυτοκρατόρων στην άνοδο της νέας θρησκείας (με έμφαση στα χρόνια του Διοκλητιανού) και ο</p>	<p>Μελέτη στον χάρτη της Τετραρχίας και συζήτηση για τις συνέπειες της μεταφοράς της πρωτεύουσας από τη Ρώμη στην Κωνσταντινούπολη.</p> <p>Συζήτηση για τα αίτια της επικράτησης του χριστιανισμού και τους παράγοντες (θεολογικούς και, κυρίως, ιστορικούς) της εμ-</p>	<p>Παρουσίαση των παιδαγωγικών θέσεων του (Μεγάλου) Βασιλείου Καισαρείας με βάση το κείμενό του: <i>Πρός τούς νέους όπως αν έξ έλληνικων ώφελοῖντο λόγων.</i></p> <p>Πρόσθετο εικονογραφικό υλικό για τα αρχιτεκτονικά κτίσματα της ιουστινιάνειας πε-</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>εκχριστιανισμός της Αυτοκρατορίας. Η σημασία των σχέσεων της νέας θρησκείας με το κράτος και η ισχυροποίηση της Ρωμαϊκής Ανατολής</p> <p>Βασικές εξελίξεις στην Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία από την ίδρυση της Νέας Ρώμης ως την εποχή του Ιουστινιανού. Τα γράμματα και τέχνες, η χριστιανική και η «θύραθεν» παιδεία.</p>	<p>φάνισης και της εξάπλωσης των μεγάλων αιρέσεων της εποχής (π.χ. του αρειανισμού και του νεστοριανισμού).</p> <p>Εργασία με θέμα τις συγκλίσεις και αποκλίσεις ανάμεσα στον ιουδαϊσμό, τον χριστιανισμό και τον ισλαμισμό σε συσχέτισμό με τις ιστορικές συνθήκες της ανάπτυξης ή της συρρίκνωσής τους.</p> <p>Εργασία ή συζήτηση για τα αίτια της αποτυχίας των ανατρεπτικών πρωτοβουλιών του αυτοκράτορα Ιουλιανού (του «Παραβάτη»).</p> <p>Εργασία ή συζήτηση για την ελληνική γλώσσα στην εκκλησιαστική φιλολογία.</p> <p>Εργασία για το νομοθετικό έργο</p>	<p>ριόδου.</p> <p>Ανάγνωση από νεοελληνική απόδοση αποσπασμάτων από έργα Βυζαντινών ιστορικών (π.χ. του Προκοπίου) για σημαντικές φάσεις της ίδιας εποχής.</p> <p>Συζήτηση για την έκταση των πολυεθνικών και πολυπολιτισμικών στοιχείων του Βυζαντίου σε σχέση με τον ελληνικό του χαρακτήρα (με αναφορές στη συμμετοχή διάφορων εθνικών ομάδων, π.χ. των Αρμενίων, στη διοίκηση, αλλά και στην εκκλησία και γενικά την κοινωνία της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας).</p> <p>Συζήτηση για τη διαχρονικό-</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
				<p>του Ιουστινιανού και την επίδρασή του στο βυζαντινό, αλλά και στο νεότερο δίκαιο.</p> <p>Συζήτηση για τα αίτια και τη σημασία της αποτυχίας της επανένωσης των μεσογειακών κτήσεις της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας με στρατιωτικά μέσα (Reconquista).</p> <p>Γνωριμία με τα σημαντικότερα έργα της αρχιτεκτονικής της εποχής, με μικρές εργασίες κατά είδη.</p>	<p>τητα της Αγίας Σοφίας ως συμβόλου. Παρουσίαση πρόσθετου εικονογραφικού υλικού, με τις μεγάλες αλλαγές στο εσωτερικό και το εξωτερικό του μνημείου. Συζήτηση για τη σημερινή του κατάσταση και λειτουργία.</p>
5		<p><i>Η Ρωμαιοκρατία και τα πρώτα βήματα του χριστιανισμού στην Κύπρο.</i></p>	<p>Τα αίτια και οι συνθήκες της κατάληψης της Κύπρου από τους Ρωμαίους.</p> <p>Η ιουδαϊκή παρουσία στην Κύπρο, οι πρωτεργάτες της διάδοσης</p>	<p>Συζήτηση για τον Κικέρωνα και την Κύπρο.</p> <p>Αναζήτηση και καταγραφή των αποστολικών αναφορών στην Κύπρο.</p>	<p>Επίσκεψη σε αρχαιολογικούς χώρους (Πάφος, Κούριο).</p> <p>Πρόσθετο εικονογραφικό υλικό για τα κυπριακά ψηφιδωτά, τα θέατρα της εποχής</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>του χριστιανισμού στο νησί και η σχετική με αυτούς εκκλησιαστική παράδοση.</p> <p>Το εμπόριο και η θαλάσσια δραστηριότητα κατά την περίοδο της ρωμαϊκής κυριαρχίας και συσχέτισμός τους με την οικονομική, κοινωνική και πολιτική κατάσταση στην ανατολική Μεσόγειο.</p> <p>Τα σημαντικότερα αστικά και καλλιτεχνικά κέντρα της Κύπρου στα χρόνια της Ρωμαϊκρατίας.</p>	<p>Ο Στράβων και η Κύπρος (εντοπισμός των σχετικών χωρίων και σχολιασμός τους).</p> <p>Συζήτηση ή εργασία για τον Κύπριο φιλόσοφο Δημόνακτα.</p> <p>Εργασία και συζήτηση για τις παραδόσεις και τους θρύλους που σχετίζονται με την επίσκεψη της Αγίας Ελένης στην Κύπρο και τα ιερά προσκυνήματα που συνδέθηκαν με την επίσκεψη εκείνη (π.χ. το μοναστήρι του Τιμίου Σταυρού στο Σταυροβούνι κ.ά.).</p>	<p>και γενικά για αρχαιολογικούς χώρους και ευρήματα στην Κύπρο της περιόδου της Ρωμαϊκρατίας.</p> <p>Ανάγνωση ενδεικτικών αποσπασμάτων από τον <i>Συναξαριστή</i> για Κυπρίους πρωτομάρτυρες της ρωμαϊκής περιόδου και συζήτηση για τη σημασία τους ως ιστορικών πηγών.</p>
2		<p><i>Πολιτισμοί της Νότιας Ασίας και της Άπω Ανατολής.</i></p>	<p>[Σημείωση: Δεν συμπεριελήφθηκε η ενότητα. Προτείνεται μια συνοπτική παρουσίαση της σημασίας και</p>		

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			των σημαντικότερων επιτευγμάτων των λαών της Κίνας και των Ινδιών στον τομέα του πολιτισμού (π.χ. γραφή, λογοτεχνία, τέχνη κλπ.), των μεγάλων ηθικοθρησκευτικών τους κινήματων (π.χ. βουδισμού, κομφουκιανισμού) και των σχέσεών τους με τον ελληνικό, βυζαντινό και ισλαμικό κόσμο].		
Σύν.	90				

Β΄ ΤΑΞΗ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΟΡΜΟΥ (Κορμός 1.5 δ.ω. τη βδομάδα: σύνολο 45 ώρες)

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
	8- 12	<i>Βυζαντινή Ανατολή και μεσαιωνική Δύση.</i>	<p>Η σημασία της διοίκησης του Η-ρακλείου για τη μετέπειτα εξέλιξη του Βυζαντίου.</p> <p>Το Ισλάμ και τα ιστορικά αίτια της ραγδαίας επέκτασής του.</p> <p>Η Εικονομαχία και οι εσωτερικοί και εξωτερικοί παράγοντες που επηρέασαν την εξέλιξή της.</p> <p>Το Βυζάντιο στην εποχή της ακμής: Κοινωνία, οικονομία, διοίκηση, νομοθεσία.</p> <p>Το Εκκλησιαστικό Σχίσμα: Αίτια,</p>	<p>Μελέτη για την εδαφική εξάπλωση του Ισλάμ, με χρήση χαρτών και πινάκων.</p> <p>Εργασία για το «Υγρό πυρ» των Βυζαντινών.</p> <p>Εργασία για τις λαϊκές παραδόσεις και δοξασίες (χριστιανικές και μουσουλμανικές) γύρω από την Άλωση της Κωνσταντινούπολης στα 1453.</p>	<p>Ανάγνωση από ειδικά ιστοριογραφικά κείμενα αποσπασμάτων για ενδεικτικές (για την Κύπρο) φάσεις της ιστορίας των Σταυροφοριών (π.χ. από το σχετικό έργο του St. Runciman σε ελληνική μετάφραση).</p> <p>Προβολή και σχολιασμός κινηματογραφικών αναπαραστάσεων των</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>αφορμές, μακροπρόθεσμες συνέπειες, πολιτικές και πολιτιστικές. Το φεουδαλικό σύστημα στη Δύση (λειτουργία, διάρκεια). Τα αίτια των Σταυροφοριών και τα κύρια αποτελέσματά τους (γεωπολιτικά, πολιτιστικά). Η Δ΄ Σταυροφορία, η πρώτη άλωση της Κωνσταντινούπολης και οι συνέπειές της.</p> <p>Τα αίτια και οι παράγοντες που ευνόησαν την άνοδο της τουρκικής/οθωμανικής δύναμης. Η Άλωση της Κωνσταντινούπολης (1453) και η απήχηση του γεγονότος σε Ανατολή και Δύση.</p>		Σταυροφοριών.
10		<i>Η Ευρώπη και ο κόσμος: Από την Άλωση της Κωνσταντινούπολης ως</i>	Τα κυριότερα ιστορικά δεδομένα (οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά)	Εργασία για τη σημασία της ανακάλυψης και της	Παρουσίαση στην τάξη εικονογραφημένων εκδό-

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		<p><i>τη συνθήκη της Βεσφαλίας (1453-1648).</i></p>	<p>που υπογραμμίζουν το πέρασμα από τον Μεσαίωνα στους Νέους Χρόνους.</p> <p>Τα βασικά επιτεύγματα του Ουμανισμού και της Αναγέννησης.</p> <p>Τα αίτια και οι παράγοντες που οδήγησαν στις γεωγραφικές ανακαλύψεις και οι μακροχρόνιες συνέπειές τους.</p> <p>Η διαμόρφωση του νεότερου «έθνους-κράτους» στη δυτική Ευρώπη (ομοιότητες και διαφορές κατά περιοχές).</p> <p>Τα αίτια και οι αφορμές της θρησκευτικής Μεταρρύθμισης και οι συνέπειές της στον πολιτικό χάρτη της δυτικής Ευρώπης.</p> <p>Η Οθωμανική Αυτοκρατορία: Διοίκηση, θεσμοί, οικονομία, κοινωνική και στρατιωτική οργάνωση,</p>	<p>διάδοσης της τυπογραφίας.</p> <p>Συζήτηση για τον Μάρκο Πόλο: Θρύλος και πραγματικότητα στα ταξίδια του στην «Ανατολή».</p> <p>Εργασία: Χάρτες της εποχής των γεωγραφικών ανακαλύψεων με σημειωμένα τα ταξίδια του Βάσκο ντα Γκάμα, του Κολόμβου (το πρώτο) και του Μαγγελάνου.</p> <p>Εργασία-συζήτηση: Οι ιστορικοί παράγοντες (εσωτερικοί και εξωτερικοί), που ευνόησαν τη μεγάλη γεωγραφική επέκταση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στη Μεσόγειο και τη ΝΑ Ευρώπη (με χάρτες).</p>	<p>σεων για τα πρώτα βήματα της τυπογραφίας, με έμφαση στις πρώτες ελληνικές εκδόσεις.</p> <p>Προβολή σκημών από κινηματογραφικές αποδόσεις του πρώτου ταξιδιού του Κολόμβου (βλ. π.χ. στο <i>YouTube</i>).</p> <p>Ανάγνωση αποσπασμάτων από ελληνικές πηγές (π.χ. <i>Βραχεία χρονικά, Χρονικό των Τούρκων σουλτάνων</i>), που αναφέρονται στις οθωμανικές κατακτήσεις.</p> <p>Η Οθωμανική Αυτοκρατορία στη σύγχρονη ιστοριογραφία (Από τη δαιμονοποίηση στην εξι-</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			εδαιφική επέκταση (ως το 1689).		δανίκευση).
	10	<i>Από το συνέδριο της Βεσφαλίας στο συνέδριο της Βιέννης (1815).</i>	<p>Το πρόβλημα της ηγεμονίας στη δυτική Ευρώπη (17ος-18ος αι.). Οι οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές που ευνόησαν την εμφάνιση του ευρωπαϊκού Διαφωτισμού. Ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός: Οι κυριότεροι εκπρόσωποι και φορείς και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Οικονομική σκέψη, θεωρία και πράξη από τον 17ο αιώνα ως τις παραμονές της Γαλλικής Επανάστασης: Από την εμποροκρατία/μερκαντισμό (Colbert) στον οικονομικό φιλελευθερισμό (Adam Smith).</p> <p>Αίτια και μακροπρόθεσμες συνέπειες της Αμερικανικής Επανά-</p>	<p>Εργασία/ες για ένα σημαντικό έργο (π.χ. την <i>Εγκυκλοπαίδεια</i>) ή συγγραφέα/είς (π.χ. τον Diderot, τον J.-J. Rousseau κλπ.) του γαλλικού Διαφωτισμού.</p> <p>Εργασία και συζήτηση για μερικούς σημαντικούς εκπροσώπους του Νεοελληνικού Διαφωτισμού (π.χ. Δημ. Κανταρτζή, Αδαμ. Κοραή, Ρήγα Βελεστινλή), με συγκρίσεις του έργου και της απήχυσής τους.</p>	<p>Παρουσίαση στην τάξη (από αναστατικές ανατυπώσεις ή από «αρχαία» που είναι προσιτά με το Διαδίκτυο) εικόνων από εκδόσεις της περιόδου του ευρωπαϊκού και του Νεοελληνικού Διαφωτισμού (π.χ. της <i>Εγκυκλοπαίδειας</i>, του έργου του Ρήγα, <i>Νέα πολιτική διοικήσεις των κατοίκων της Ρούμελης</i> κλπ. ή της <i>Χάρτας</i> του).</p> <p>Ανάγνωση αποσπασμάτων από έργα Ευρωπαϊκών οικονομικών στοχασ-</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>στασης στην Ευρώπη και τον κόσμο.</p> <p>Αλλαγές στον πολιτικό και κοινωνικό χάρτη της Ευρώπης κατά τη διάρκεια της Γαλλικής Επανάστασης και της ναπολεόντειας εποχής (1789-1815).</p> <p>Η αρχή των εθνοτήτων και η ανάδυση του νεότερου και σύγχρονου εθνικού κινήματος.</p>		<p>τών για την ανάπτυξη του κόσμου (π.χ. από την ελληνική απόδοση του έργου του Adam Smith, <i>Ο πλούτος των εθνών</i>).</p>
8		<p><i>Η μεσαιωνική Κύπρος: Βυζάντιο και Φραγκοκρατία.</i></p>	<p>Ιστορικές συνθήκες που οδήγησαν στο αυτοκέφαλο της κυπριακής Εκκλησίας.</p> <p>Κοινωνία και οικονομία. Οι αραβικές επιδρομές και οι συνέπειές τους ως τη συνθήκη του 686.</p> <p>Προσάρτηση του νησιού στη βυζαντινή επικράτεια (965) και ακμή</p>	<p>Εργασία για τον Άγιο Νεόφυτο τον Έγκλειστο και την εποχή του.</p> <p>Συζήτηση για τη διασύνδεση της βυζαντινής παράδοσης με τις «φραγκικές» επιδράσεις στην εκκλησιαστική τέχνη της Κύπρου</p>	<p>Επίσκεψη σε μουσείο βυζαντινής τέχνης.</p> <p>Παρουσίαση εικονογραφημένων έργων με αντιπροσωπευτικά δείγματα της μεσαιωνικής τέχνης της Κύπρου, βυζαντινής και, φραγκικής.</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>της βυζαντινής τέχνης. Η Α΄ Σταυροφορία και η Κύπρος. Από τους Λουζινιάν στην Αικατερίνη Cornaro: Εκκλησία, διοίκηση, κοινωνία, πολιτικές ανακατατάξεις. Η Βενετοκρατία στην Κύπρο: Εκκλησία, διοίκηση και κοινωνία. Οι πόλεις και η αγροτική ζωή στην ενδοχώρα.</p>	(ζωγραφική, αρχιτεκτονική).	Συζήτηση για τις σύγχρονες επιβιώσεις της.
5		<i>Οι τρεις αιώνες της οθωμανικής κυριαρχίας στην Κύπρο (1571-1878).</i>	<p>Η κατάληψη της Κύπρου από τους Οθωμανούς ως σταθμός στη νεότερη ιστορία της Μεσογείου. Η δημιουργία της κυπριακής Διασποράς και ο ρόλος της στη διατήρηση των οικονομικών, πολιτιστικών και ιδεολογικών δεσμών της νήσου με την Ευρώπη.</p>	Εργασία για τους Κυπρίους της Διασποράς, ιδίως της Βενετίας, κατά τους 16ο-18 αι.): Οικονομική, εμπορική και πολιτιστική δραστηριότητα, σχέσεις με τη γενέτειρα, σταδιοδρομία στη Δύση.	<p>Επίσκεψη σε ναούς και μουσουλμανικά τεμένη της περιόδου. Παρουσίαση εικονογραφικού υλικού για την κατάκτηση της Κύπρου, αλλά και για όψεις της κοινωνικής ζωής κατά</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>Η νέα διοικητική, οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα στην Κύπρο: γαιοκτησιακό καθεστώς, φορολογία, εμπόριο (εσωτερικό και εξωτερικό), εξισλαμισμοί και εποικισμοί.</p> <p>Η αποκατάσταση της Ορθόδοξης Εκκλησίας και ο ρόλος της στη μετέπειτα εξέλιξη της νήσου. Τα σημαντικότερα κυπριακά μοναστήρια.</p> <p>Παιδεία και πνευματική ζωή στην Κύπρο, ιδιαίτερα κατά την τελευταία περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας.</p> <p>Η ανάδυση, εξέλιξη και συγκρότηση της μουσουλμανικής κοινότητας του νησιού.</p>	Εργασία για το έργο <i>Ιστορία χρονολογική</i> του αρχιμαδρίτη Κυπριανού.	την περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας (γκραβούρες, χάρτες κ.λ.π.).
Σύν.	45				

Β΄ ΤΑΞΗ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ (Κατεύθυνση 5.5 δ.ω. τη βδομάδα: σύνολο 165).

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
8 10	<i>Βυζαντινή Ανατολή και μεσαιωνική Δύση - Α΄</i> - Το Βυζάντιο από το θάνατο του Ιουστινιανού ως το τέλος της Εικονομαχίας. - Η Δυτική Ευρώπη της εποχής	Εξωτερικά προβλήματα και εσωτερική αναδιοργάνωση του βυζαντινού κράτους στα χρόνια του Ηρακλείου. Το Ισλάμ: Ιστορικά αίτια της άγδυσης, της ραγδαίας επέκτασης και	Εργασία για τις ιστορικές παραδόσεις που συνδέονται με τον <i>Ακάθιστο Ύμνο</i> και τον συντάκτη του. Εργασία για τις επιδράσεις που είχε η οικονομία	Ανάγνωση και σχολιασμός αποσπασμάτων από χρονολογικά ή απολογητικά κείμενα βυζαντινών συγγραφέων (π.χ. από τη <i>Χρονογραφία</i> του	

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		του Καρλομάγνου και των Καρολιδών.	<p>της ανάδειξης του σε παγκόσμια δύναμη. Οι αραβικές κατακτήσεις και οι συνέπειές τους, ιδιαίτερα στον χώρο της Μεσογείου.</p> <p>Η Εικονομαχία, οι εσωτερικοί και εξωτερικοί παράγοντες που επηρέασαν την εξέλιξή της και οι επιδράσεις της στη βυζαντινή κοινωνία και τέχνη.</p> <p>Οι απαρχές της δυτικής φεουδαρχίας και η Δυτική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία ως την οριστική διάσπαση του κράτους των Καρολιδών.</p> <p>Τα Βαλκάνια μετά την κάθοδο των Σλάβων.</p> <p>Η εμφάνιση στο ιστορικό προσκήνιο των προ-οθωμανικών τουρκικών φύλων.</p>	<p>χία στην εκκλησιαστική και μοναστηριακή ζωή της Κύπρου.</p> <p>Εργασία για τη σημασία του έπους του Διγενή Ακρίτα και των τραγουδιών του ακριτικού κύκλου (ιδιαίτερα της Κύπρου) και συζήτηση για τις αλληλεπιδράσεις και γενικά τον πολιτιστικό συγκρητισμό σε «συνοριακές» περιοχές.</p> <p>Συζήτηση-εργασία για τις σχέσεις κράτους-εκκλησίας στο Βυζάντιο, σε σύγκριση με τις σχέσεις αυτές στη μεσαιωνική Δύση.</p>	<p>Θεοφάνη του Ομολογητή ή τον υπέρ των εικόνων <i>Λόγον απολογητικόν</i> του Ιωάννη Δαμασκηνού).</p> <p>Παρουσίαση μιας σύγχρονης έκδοσης του Κορανίου και ανάγνωση αποσπασμάτων από ελληνική μετάφραση.</p> <p>Συζήτηση, με τη βοήθεια του χάρτη, για το «πρόπλασμα» των νεότερων ευρωπαϊκών κρατών στα κρατίδια που δημιουργήθηκαν μετά τη διάσπαση της αυτοκρατορίας των Καρολιδών.</p> <p>Συζήτηση για τη συχνή σύνδεση της ιστορίας</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
					της ευρωπαϊκής ενότητας με τη «λατινική» και τη «γερμανική» μεσαιωνική Δύση (π.χ. με τον Καρλομάγνο) και όχι και με την «Ορθόδοξη» Ανατολή» και τις πολιτικές σκοπιμότητες αυτού του αποκλεισμού. Αναφορά και στις σύγχρονες θεωρίες για τη «σύγκρουση των πολιτισμών».
8		<i>Βυζαντινή Ανατολή και μεσαιωνική Δύση - Β'.</i> - Το Βυζάντιο από το τέλος της Εικονομαχίας ως το τέλος της Μακεδονικής δυναστείας (843-	Το Βυζάντιο στην εποχή της ακμής: Κοινωνία, οικονομία, διοίκηση, νομοθεσία, πολιτισμός. Τα βασικά χαρακτηριστικά της Μακεδονικής δυναστείας.	Εργασία / συζήτηση για μια σημαντική βυζαντινή προσωπικότητα της εποχής της εκμής (π.χ. για τον Φώτιο και το έργο του).	Παρουσίαση εικονογραφημένης έκδοσης με δείγματα του αλφαβήτου που επινόησαν οι Κύριλλος και Μεθόδιος για

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		1057). - Η Δυτική Ευρώπη μετά τους Καρολίδες.	Οι σχέσεις των Βυζαντινών με τους Άραβες και τους Σλάβους, ιδιαίτερα τους Βουλγάρους. Κοινωνία, οικονομία, πολιτική οργάνωση και Εκκλησία στη δυτική Ευρώπη. Η ανάπτυξη και η εμπέδωση του φεουδαλικού συστήματος. Η ανάδυση της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας (του Γερμανικού Έθνους) και οι σχέσεις της με το Βυζάντιο: Ανταγωνισμός (Ιταλία) και προσέγγιση (Θεοφανώ). Το Εκκλησιαστικό Σχίσμα: Προϊστορία, αίτια και μακροπρόθεσμες συνέπειές του (εκκλησιαστικές, πολιτικές, πολιτιστικές).	Εργασία για τη διοικητική διαίρεση της βυζαντινής επικράτειας σε «θέματα». Εργασία για το έργο του Κυρίλλου και Μεθοδίου και τη διαχρονικότητα των επιδράσεων των αποστόλων τους. Συζήτηση: Το Βυζάντιο στη νεοελληνική και την παγκόσμια λογοτεχνία (συγγραφείς, τίτλοι ενδεικτικών έργων, γενική εικόνα κλπ.).	τους Σλάβους. Συζήτηση για τις σχέσεις του γλαγολιτικού-κυριλλικού με το ελληνικό βυζαντινό μεγαλογράμματο αλφάβητο της εποχής τους. Συζήτηση για το φεουδαρχικό σύστημα στη Δύση και τις διαφορές του με τη μεγάλη στρατιωτική γαιοκτησία στη βυζαντινή Ανατολή. Συζήτηση για τους παράγοντες που εξακολουθούν ακόμα να συντηρούν (ως ένα βαθμό) το εκκλησιαστικό Σχίσμα του 1054.

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
	8	<p><i>Από το Σχίσμα των Εκκλησιών (1054) ως την πρώτη άλωση της Κωνσταντινούπολης (1204).</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Το Βυζάντιο σε περίοδο παρακμής. - Οι Σταυροφορίες και οι συνέπειές τους. 	<p>Τα εσωτερικά και εξωτερικά αίτια της παρακμής της βυζαντινής δύναμης. Νέες πραγματικότητες κατά την περίοδο των Κομνηνών. Ο θεσμός της «προνοίας» και οι μακροπρόθεσμες συνέπειες από την επικράτηση των «προνοιαρίων». Η μάχη του Μαντζικέρτ (1071) και η σημασία της για τους λαούς της μικρασιατικής χερσονήσου. Κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές στη Δύση. Οι Σταυροφορίες: αίτια, αφορμές, αποτελέσματα στη Μέση Ανατολή και στη δυτική Ευρώπη. Η Δ΄ Σταυροφορία, η πρώτη άλωση της Κωνσταντινούπολης και η «διανομή» των εδαφών της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας (<i>Partitio Romaniae</i>): Αφορμές, αίτια, αποτε-</p>	<p>Συζήτηση ή εργασία για την παραχώρηση εκμέρους του Βυζαντίου προνομίων στη Βενετία και τις άλλες ιταλικές ναυτικές πόλεις (η σημασία τους για το εμπόριο, την οικονομία, αλλά και το πολιτικό μέλλον του βυζαντινού κράτους). Συζήτηση-εργασία για τη δομή, τη λειτουργία και τις μακροπρόθεσμες συνέπειες του θεσμού της «προνοίας» και τη σχέση της με τα δυτικά φέουδα. Εργασία για τη σημασία της μάχης του Μαντζικέρτ (1071) στην ιστορία Ελλήνων, Αρμενίων και Τούρκων.</p>	<p>Επιλογή, ανάγνωση και σχολιασμός αποσπασμάτων από την <i>Αλεξιάδα</i> της Άννας Κομνηνής σε νεοελληνική απόδοση. Κινηματογραφικές απεικονίσεις των Σταυροφοριών και συζήτηση με τον τρόπο που αντιμετωπίζεται σ' αυτές ο «αντίπαλος». Συζήτηση για την απήχηση των Σταυροφοριών στη δυτική κοινωνία (κράτος, οικονομία, λογοτεχνία). Συζήτηση για τη χρήση του όρου «Σταυροφορία» (από όλες τις πλευρές) σε μεταγενέστερες</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			λέσματα και μακροπρόθεσμες συνέπειες για τον κόσμο της ανατολικής και δυτικής Ευρώπης.	Εργασία και συζήτηση για τη λεηλασία της Κωνσταντινούπολης στα 1204 από τους Σταυροφόρους (ιδιαίτερα τους Βενετούς) και τη μεταφορά βυζαντινών καλλιτεχνικών και εκκλησιαστικών κειμηλίων στη Δύση.	στρατιωτικές και ιδεολογικές αντιπαραθέσεις, ως τη σημερινή εποχή. Συζήτηση: Οι Σταυροφορίες θεωρημένες από την πλευρά των Αράβων. Η μορφή του Σαλαδίνου και η ιστορική της «κληρονομιά» στη σύγχρονη αραβική και κουρδική εθνική ιδεολογία.
11		<i>Από την πρώτη στη δεύτερη άλωση της Κωνσταντινούπολης (1204-1453).</i> - Η Φραγκοκρατία στον ελλαδικό χώρο και η ανάδυση της σερβικής δύναμης στη νότια Βαλκανική. - Η εποχή των Παλαιολόγων.	Η σημασία της επιβολής της λατινικής κυριαρχίας στον ελλαδικό χώρο (πολιτικές, οικονομικές, πολιτιστικές συνέπειες). Οι δυνάμεις της αντίστασης: Η Τραπεζούντα, η Νίκαια και η ανακατάληψη της Κωνσταντινούπολης.	Κατασκευή χάρτη με τις φραγκικές ηγεμονίες στο Αιγαίο Πέλαγος (με χρονολογίες αρχής και τέλους και τα ονόματα των κατά τόπους ηγεμονικών οίκων). Εργασία και τους χριστιανικούς	Συζήτηση για τα αίτια και τα αποτελέσματα της συρρίκνωσης του χριστιανικού στοιχείου στον μικρασιατικό χώρο (από τον 11ο ως τον 15ο αι.). Συζήτηση για τις επιβιώ-

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		<p>- Η άνοδος της οθωμανικής δύναμης και το τέλος της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.</p> <p>- Κοινωνία, οικονομία και την πολιτική εξέλιξη στην ύστερη μεσαιωνική Ευρώπη.</p>	<p>Οι τελευταίες εκλάμψεις της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας: Η παλαιολόγεια εποχή και τα Δεσποτάτα της Ηπείρου και της Πελοποννήσου.</p> <p>Οι προσπάθειες των Παλαιολόγων να συνεργαστούν με τις δυτικές δυνάμεις για τη διάσωση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας: Η σύνοδος της Φεράρας-Φλωρεντίας (1430) και οι μακροπρόθεσμες συνέπειές της.</p> <p>Η άνοδος των Σέρβων και οι παράγοντες που ευνόησαν την επέκτασή τους στην ελληνική χερσόνησο. Πολιτικές και κοινωνικές συγκλίσεις και αποκλίσεις με τον βυζαντινό κόσμο.</p> <p>Εμφάνιση, οργάνωση και εδαφική επέκταση του κράτους των Οθωμα-</p>	<p>νικούς θρήνους (ανατολικούς και δυτικούς, λαϊκούς και λογίους) που αναφέρονται στην Άλωση της Κωνσταντινούπολης.</p> <p>Εργασία και συζήτηση για τις τουρκικές δοξασίες σχετικά με την Άλωση, την Κωνσταντινούπολη και την «Κόκκινη Μηλιά» (Qizil Elma).</p> <p>Συζήτηση για τα αίτια της εμπορικής ανάπτυξης μερικών ευρωπαϊκών πόλεων, κυρίως ιταλικών (π.χ. της Γένουας και της Βενετίας), και τις συνέπειές της στη μετέπειτα οικονομική και κοινωνική εξέλιξη της Ευρώπης και της Μεσογείου</p>	<p>σεις της φραγκοκρατίας στη σύγχρονη (νησιωτική κυρίως) Ελλάδα (ονοματεπώνυμα, κτίσματα κλπ.).</p> <p>Εικονογραφικό υλικό (γκραβούρες, φωτογραφίες, σχέδια) για τα κάστρα της εποχής στον ελλαδικό χώρο (βυζαντινά, φραγκικά, οθωμανικά).</p> <p>Παρουσίαση, από ειδικές εκδόσεις, χαρτών της Μεσογείου, που ετοιμάστηκαν από χαρτογράφους των ναυτικών και εμπορικών κέντρων της Δύσης κατά τους 14ο-15ο αι., και συζήτη-</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>νών: Η δομή και οι θεσμοί μιας ανερχόμενης μεγάλης στρατιωτικής δύναμης.</p> <p>Η Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς στα 1453 ως σταθμός στην ιστορία των λαών της Μεσογείου και της νοτιοανατολικής και της δυτικής Ευρώπης.</p> <p>Οι οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις στη Δυτική Ευρώπη: Η κρίση της φεουδαρχίας, η ανάπτυξη των πόλεων και η επέκταση του μεσογειακού εμπορίου.</p> <p>Η πρώτη μεγάλη αναμέτρηση πολιτικής και εκκλησιαστικής εξουσίας στη δυτική Ευρώπη (από την «Εριδα της περιβολής» στην «Αιχμαλωσία της Αβινιόν») και οι μακροπρόθεσμες συνέπειές της.</p>	<p>(δυτικής, κεντρικής, ανατολικής).</p> <p>Εργασία ή συζήτηση για το «Μεγάλο (Δυτικό) Σχίσμα» και τις συνέπειές του στις σχέσεις κράτους-Εκκλησίας στη δυτική Ευρώπη.</p> <p>Εργασία για τη «Magna Charta» και τη σημασία της για τους μεταγενέστερους κρατικούς και κοινοβουλευτικούς θεσμούς της Ευρώπης.</p>	<p>ση για τη χρησιμότητά τους στη ναυσιπλοΐα της εποχής.</p> <p>Συζήτηση για τη βυζαντινή γεωγραφική παράδοση και τη χαρτογραφική δραστηριότητα των Ελλήνων κατά τον πρώτο αιώνα μετά την Άλωση (με εικονογραφικό υλικό για τους ελληνικούς ναυτικούς χάρτες και «πορτολάνους» κατά τους 15ο-17ο αι.).</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
	7	<p><i>Ο μεσαιωνικός πολιτισμός. Τα γράμματα και οι τέχνες.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ο βυζαντινός πολιτισμός. - Τα κυριότερα πολιτιστικά επιτεύγματα της μεσαιωνικής δυτικής Ευρώπης. - Ο μεσαιωνικός αραβικός πολιτισμός. 	<p>Τα βασικά χαρακτηριστικά, οι κύριοι τομείς και οι κορυφαίοι εκπρόσωποι του βυζαντινού πνευματικού βίου.</p> <p>Η ανάπτυξη της βυζαντινής τέχνης στην εικονογραφία, την αρχιτεκτονική και την εκκλησιαστική μουσική.</p> <p>Ο μεσαιωνικός δυτικός πολιτισμός: Η σημασία και οι τομείς ακμής της «Καρολίδειας Αναγέννησης». Η δυτικοευρωπαϊκή αρχιτεκτονική (από τις βυζαντινές επιδράσεις στον ρομανικό και τον γοτθικό ρυθμό) και ζωγραφική (με έμφαση στις αλλαγές που επέφερε ο Giotto).</p> <p>Ο μεσαιωνικός αραβικός πολιτισμός: Η προϊσλαμική παράδοση, οι</p>	<p>Εργασία για το υμνογραφικό έργο του Ρωμανού του Μελωδού ή της Κασσιανής.</p> <p>Εργασία για την εκπαίδευση στο Βυζάντιο και στη Δύση. Ομοιότητες και διαφορές στο περιεχόμενο των διδασκόμενων μαθημάτων.</p> <p>Εργασία για την τέχνη (ζωγραφική και αρχιτεκτονική) στα χρόνια των Παλαιολόγων.</p> <p>Συζήτηση για τις επιδράσεις της βυζαντινής τέχνης στους ορθόδοξους λαούς της Βαλκανικής και της Ρωσίας.</p> <p>Εργασία για τον τον Δάντη</p>	<p>Ανάγνωση και σχολιασμός (φιλολογικός, ιστορικός) αποσπασμάτων από βυζαντινά λογοτεχνικά κείμενα (π.χ. τα <i>Πτωχοπροδρομικά</i>).</p> <p>Παρουσίαση εικονογραφικού υλικού για διαφορετικές περιόδους της βυζαντινής ζωγραφικής και συζήτηση για τη σύνθεση παράδοσης και ανανέωσης.</p> <p>Παρουσίαση στην τάξη (από τη διαθέσιμη δισκογραφία) δειγμάτων της βυζαντινής μουσικής και της αντίστοιχης δυτικής (π.χ. του γρηγορια-</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>εξωτερικές επιρροές, οι τομείς ανάπτυξης και πρωτοτυπίας και οι επιδράσεις του σε άλλους λαούς (μουσουλμανικούς, χριστιανικούς κ.ά.). Ο ρόλος των Αράβων στη διάδοση του ελληνικού πολιτισμού (π.χ. της αριστοτελικής φιλοσοφίας) στη δυτική Ευρώπη.</p> <p>Η ανάπτυξη των γραμμάτων και των τεχνών στην αραβοκρατούμενη ιβηρική χερσόνησο.</p>	<p>και τη <i>Θεία κωμωδία</i>, με έμφαση στις επιδράσεις του έργου του (φιλολογικές, γλωσσικές, θεολογικές).</p> <p>Εργασία για την αραβική αρχιτεκτονική: Σύγκριση με τη βυζαντινή, με αναφορές στα σημαντικότερα δείγματα στην ανατολική και τη δυτική Μεσόγειο (π.χ. Ιερουσαλήμ, Κάιρο, Κόρδοβα, Γρανάδα).</p> <p>Εργασία για μια σημαντική πνευματική προσωπικότητα, που έζησε στα αραβικά κράτη της ιβηρικής χερσονήσου (π.χ. τον Αβερρόη ή τον Μαιμονίδη) και την προσφορά της στον παγ-</p>	<p>νού μέλους).</p> <p>Συζήτηση για τις αλληλεπιδράσεις διαφορετικών πολιτιστικών προτύπων, «ανατολικών», βυζαντινών, «δυτικών» στην ευρωπαϊκή τέχνη (με έμφαση στη ζωγραφική και αρχιτεκτονική).</p> <p>Συζήτηση για τις δυτικές επιδράσεις στη μεσαιωνική ελληνική λογοτεχνία (π.χ. στα λεγόμενα «Ιπποτικά μυθιστορήματα»), με ανάγνωση αποσπασμάτων (π.χ. από τον <i>Λίβιστρο και τη Ροδάμνη</i>).</p> <p>Συζήτηση: Η συμβολή των Αράβων στον ευρω-</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
				κόσμιο πολιτισμό.	παϊκό πολιτισμό, με αναφορά και σε σύγχρονες αμφισβητήσεις του ρόλου τους στη διάδοση του έργου των Ελλήνων συγγραφέων στη Δύση (σε σχέση π.χ. με την «Καρολίδεια Αναγέννηση»).
18		<i>Η δυτική και ανατολική Ευρώπη από την Άλωση της Κωνσταντινούπολης (1453) ως τη συνθήκη της Βεσφαλίας (1648).</i>	Η μετάβαση από τον Μεσαίωνα στους Νέους Χρόνους: Ο Ανθρωπισμός (Ουμανισμός), η πολιτιστική Αναγέννηση και οι μεγάλες αλλαγές στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική εξέλιξη της δυτικής Ευρώπης. Η ανακάλυψη και η σημασία της διάδοσης της τυπογραφίας, σε συν-	Εργασία/συζήτηση για το ζήτημα της συμβολής των Ελλήνων λογίων στην άνθηση των ουμανιστικών σπουδών και της Αναγέννησης στη Δύση (με σύνομες παρουσιάσεις των σημαντικότερων εκπροσώπων τους).	Παρουσίαση εικονογραφημένων δειγμάτων από τις πρώτες ελληνικές εκδόσεις στη Βενετία (Άλδος Μανούτιος). Συζήτηση για τη συμμετοχή Ελλήνων λογίων στις εκδόσεις εκείνες. Ανάγνωση από ελληνική

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>δυσασμό με άλλες τεχνολογικές προόδους της εποχής.</p> <p>Οι γεωγραφικές ανακαλύψεις, η αρχή της αποικιοκρατίας και η άνοδος του δυτικού καπιταλισμού.</p> <p>Η εκκλησιαστική πολυδιάσπαση της δυτικής Ευρώπης με τη Μεταρρύθμιση και οι μακροχρόνιες συνέπειές της.</p> <p>Οι ανταγωνισμοί για την ευρωπαϊκή ηγεμονία: από τους ιταλικούς πολέμους ως το τέλος του Τριακονταετούς Πολέμου (1494-1648). Η σημασία της ειρήνης της Βεστφαλίας στην καθιέρωση του «δόγματος της «ισορροπίας δυνάμεων» στην Ευρώπη.</p> <p>Η ανάπτυξη της τέχνης και των επιστημών στη δυτική Ευρώπη από τον 15ο ως τον 18ο αιώνα.</p>	<p>Εργασία: Σχηματική απεικόνιση (με χάρτες ή πίνακες) της εξάπλωσης της θρησκευτικής Μεταρρύθμισης και του γεωγραφικού καταμερισμού των επιμέρους τμημάτων της (λουθηρικών, καλβινικών, αγγλικανικών κλπ.) ως τα μέσα του 17ου αιώνα.</p> <p>Συζήτηση: Η Ιερή Εξέταση και ο ρόλος της (εκκλησιαστικός και πολιτικός) πριν και μετά την Αντιμεταρρύθμιση.</p> <p>Συζήτηση: Ο Δομήνικος Θεοτοκόπουλος Έλληνας, Ισπανός ή Ευρωπαίος καλλιτέχνης;</p>	<p>μετάφραση αποσπασμάτων από πρωτογενείς πηγές για τις γεωγραφικές ανακαλύψεις (π.χ. από το ημερολόγιο του Κολόμβου ή την περιγραφή του Antonio Pigafetta για το ταξίδι του Μαγγελάνου).</p> <p>Συζήτηση για τη σημασία των υπερπόντιων κατακτήσεων στην άνοδο της ευρωπαϊκής οικονομίας και πολιτικής δύναμης. Συνδυασμός με τη χρήση των πολύτιμων μετάλλων.</p> <p>Συζήτηση για τις προσπάθειες σύγχρονων ιστορικών και διανοουμένων</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>Η Οθωμανική Αυτοκρατορία: Θεσμοί, διοικητικό και φορολογικό σύστημα. Η επέκταση στην Ανατολική Ευρώπη και τη Μεσόγειο και οι σχέσεις με τις ευρωπαϊκές δυνάμεις: Αντιπαράθεση και ρεαλιστικοί συμβιβασμοί («Ιεροί Συνασπισμοί», εμπορικές συμφωνίες και «Διομολογήσεις»).</p> <p>Ο ελληνικός κόσμος υπό οθωμανική κυριαρχία: οι θεσμοί (εκκλησιαστικά προνόμια, αυτοδιοίκηση και κοινοτική οργάνωση). Οι μεγάλες αλλαγές του παραδοσιακού γαιοκτησιακού καθεστώτος, οι εξισλαμισμοί και το «παιδομάζωμα» (denşirme). Οι ιστορικές συνθήκες ανάδειξης των «νεομαρτύρων» και η ιδεολογική σημασία του μαρτυρίου τους.</p>	<p>Εργασία-συζήτηση: Οι παράγοντες που συντέλεσαν στην ανάπτυξη του οθωμανικού ναυτικού και ο ρόλος των ναυτικών λαών της ανατολικής Μεσογείου.</p> <p>Εργασία για την οικονομική και πολιτική συνεργασία των Οθωμανών με ευρωπαϊκές δυνάμεις (π.χ. τους Γάλλους, Άγγλους και Ολλανδούς) και για τη σημασία των σχέσεων εκείνων στην «ισορροπία δυνάμεων» στη Δύση και στην ανάπτυξη του εμπορίου στην ανατολική Μεσόγειο.</p> <p>Εργασία (με χάρτη και πίνακες): Οι κυριότερες ελ-</p>	<p>να προσεγγίσουν το θέμα των γεωγραφικών ανακαλύψεων και της αποικιοκρατίας από την πλευρά των γηγενών και κατακτημένων λαών των υπερπόντιων χωρών.</p> <p>Εικονογραφικό υλικό και συζήτηση για τα μεγάλα αρχιτεκτονικά έργα των Οθωμανών σουλτάνων της εποχής της ακμής (με έμφαση π.χ. στο έργο του Σινάν).</p> <p>Συζήτηση για τους προδρόμους της θρησκευτικής μεαρρύθισης (με έμφαση στον Βοημό Jan Hus και τον ουσιτισμό).</p> <p>Παρουσίαση του ρόλου</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>Οι παροικίες του Εξωτερικού (κυρίως της Ιταλίας) και ο ρόλος τους στις επαφές (οικονομικές, πολιτιστικές) του τουρκοκρατούμενου ελληνορθόδοξου κόσμου με τις δυτικές κοινωνίες. Η συμβολή των αποδήμων στην αναγέννηση και την ανάπτυξη της ελληνικής παιδείας. Η Φλαγγίνειος Σχολή της Βενετίας, τα κληροδοτήματα, οι εκδόσεις. Οι επαναστατικές κινήσεις των χριστιανικών λαών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, οι ευρωπαϊκές δυνάμεις και το πρόβλημα της κυριαρχίας στη ΝΑ Ευρώπη και την ανατολική Μεσόγειο. Η Λατινοκρατία στον ελλαδικό χώρο: Θεσμοί, κοινωνία, οικονομία, πολιτισμός. Η Κρητική Αναγέννηση (λογοτεχνία, θέατρο, ζωγ-</p>	<p>ληνικές παροικίες του Εξωτερικού από τις παραμονές της Άλωσης ως τις αρχές του 18ου αιώνα, και οι τομείς της συμβολής τους στην ανάπτυξη της ελληνικής παιδείας. Συζήτηση: Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της λατινικής κυριαρχίας στον ελληνικό κόσμο σε σύγκριση με την οθωμανική. Εργασία-συζήτηση: Η προσηλυτιστική δράση της Καθολικής Εκκλησίας στον ελλαδικό χώρο κατά την περίοδο της Αντιμεταρρύθμισης και τα αποτελέσματά της, με αναφορές στο ζήτημα της «ουνίας».</p>	<p>του δυτικού «έθνους-κράτους» στη δημιουργία των αντίστοιχων νεότερων και σύγχρονων ευρωπαϊκών εθνών. Συγκρίσεις με ανάλογες (αντίστοιχες;) καταστάσεις στην Ανατολική Μεσόγειο. Ανάγνωση αποσπασμάτων (από το πρωτότυπο ή σε νεοελληνική απόδοση) από κείμενα (επιστολές, αναφορές, φιλολογικές μελέτες, εκκλήσεις προς τους ξένους ηγεμόνες κ.ά.) διακεκριμένων εκπροσώπων της ελληνικής λογοσύνης, που έδρασαν κατά τη</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			ραφική), ως καρπός της παραγωγικής σύζευξης του ελληνικού και ιταλικού-βενετικού πολιτισμού.		διδασκόμενη περίοδο (π.χ. του Νικολάου Σοφιανού, του Ιανού Λάσκαρη, του Μαξίμου Μαργουνίου κ.λ.π.).
23		<p><i>Από το συνέδριο της Βεσφαλίας ως το συνέδριο της Βιέννης (1815).</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ευρωπαϊκός και νεοελληνικός Διαφωτισμός. - Βιομηχανική επανάσταση. - Η Αμερικανική Επανάσταση. - Η Ευρώπη στα χρόνια της Γαλλικής Επανάστασης του Ναπολέοντα. - Η παρακμή της οθωμανικής δύναμης, η άνοδος της Ρωσίας και το Ανατολικό Ζήτημα. 	<p>Οι οικονομικές και κοινωνικές προϋποθέσεις του ευρωπαϊκού Διαφωτισμού και η κληρονομιά στον σύγχρονο κόσμο.</p> <p>Οι ιδιαιτερότητες, οι κυριότεροι εκπρόσωποι και οι συνέπειες του Νεοελληνικού Διαφωτισμού στο πρόβλημα της εθνικής ανεξαρτησίας.</p> <p>Οικονομικές εξελίξεις και θεωρίες στην Ευρώπη και οι ιστορικές συνθήκες στις οποίες εντάσσονται.</p> <p>Αλλαγές στην οικονομία και την</p>	<p>Εργασία για ένα σημαντικό έργο ή συγγραφέα της εποχής (π.χ. <i>Εγκυκλοπαίδεια, Λόγιος Ερμής, Ελληνική Νομαρχία</i>).</p> <p>Οι μεταβολές που επέφερε η Βιομηχανική Επανάσταση στη ζωή των ανθρώπων.</p> <p>Οι κοινωνικές, ιδεολογικές, πολιτικές, επιστημονικές και τεχνολογικές της συνέπειες.</p> <p>Εργασία: Οι αλλαγές στη</p>	<p>Συζήτηση για την καθιέρωση και τη σημασία του «δόγματος της ισορροπίας των δυνάμεων» στην ευρωπαϊκή ιστορία.</p> <p>Συζήτηση για τα αίτια και τις συνέπειες που οδήγησαν τη Γαλλική Επανάσταση στην περίοδο της Τρομοκρατίας ή/και στην τελική μετάλλαξή της σε Αυτοκρατορία.</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		<p>- Οικονομική, κοινωνική και ιδεολογική προετοιμασία της Ελληνικής Επανάστασης.</p>	<p>κοινωνία της δυτικής Ευρώπης κατά τον 17ο και 18ο αιώνα. Αίτια και ιδιομορφίες της Αμερικανικής Επανάστασης. Η Γαλλική Επανάσταση και η ναπολεόντεια εποχή (1789-1815). Οι βασικές ανατροπές στον πολιτικό και ιδεολογικό χάρτη της Ευρώπης. Η μεγάλη ανάπτυξη των επιστημών στην Ευρώπη κατά τον 17ο και 18ο αιώνα. Τα γράμματα και οι τέχνες κατά την ίδια περίοδο. Η τελευταία περίοδος της Βενετοκρατίας στις ελληνικές χώρες και η άνοδος της αυστριακής και της ρωσικής δύναμης. Η συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζί και η πολλαπλή της σημασία. Η αρχή της μακρόχρονης παρακμής της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας</p>	<p>νεοελληνική οικονομία και κοινωνία από τα τέλη του 17ου ως τις αρχές του 19ου αιώνα μέσα από τα κείμενα ξένων παρατηρητών (ταξιδιωτών, εμπόρων, διπλωματών κλπ.). Εργασία και συζήτηση για τη συνθήκη του Κιουστούκ Καϊναρτζί ως σταθμού στην εξέλιξη της νεοελληνικής οικονομίας και κοινωνίας. Μελέτη ή συζήτηση για την ανάπτυξη της ελληνικής εμπορικής ναυτιλίας στα τέλη του 18ου και στις αρχές του 19ου αιώνα, με έμφαση στην ανάδυση του εμπορικού ναυτικού του</p>	<p>Συζήτηση για τις αναλογίες της καταστροφικής εκστρατείας του Ναπολέοντα στη Ρωσία με άλλες ανάλογες (π.χ. των Γερμανών κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο). Συζήτηση για τις ελπίδες των λαών από τις διακηρύξεις της Γαλλικής Επανάστασης και τη διάψευσή τους μετά την ανακήρυξη του Ναπολέοντα ως αυτοκράτορα, με αναφορές σε ενδεικτικές αντιδράσεις των διανοούμενων και των καλλιτεχνών (π.χ. του Κοραή και του Μπετόβεν).</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>και οι ανταγωνισμοί για την εδαφική της «κληρονομιά». Το «Ανατολικό Ζήτημα» σε νέα, δυναμικότερη φάση.</p> <p>Κάμψη και ανάκαμψη της παιδείας στον ελληνικό κόσμο, ανάπτυξη του εμπορίου και της ναυτιλίας και ανάδειξη νέων οικονομικών και κοινωνικών δυνάμεων.</p> <p>Η αναμέτρηση της συντήρησης και του νεωτερικού πνεύματος και η ιδεολογική προετοιμασία του αγώνα για την ελληνική ανεξαρτησία.</p>	<p>Γαλαξιδιού, της Ύδρας, των Σπετσών και των Ψαρών.</p> <p>Συζήτηση για το ιδεολογικό περιεχόμενο της <i>Ελληνικής Νομαρχίας</i>, με ανάγνωση εκτενών αποσπασμάτων.</p>	<p>Ανάγνωση αποσπασμάτων από ελληνικά προεπαναστατικά πολιτικά και κοινωνικά κείμενα (π.χ. τον <i>Θούριο</i> του Ρήγα ή τον διάλογο <i>Ρωσο-αγγλογάλλος</i>).</p>
35		<i>Η βυζαντινή περίοδος στην Κύπρο.</i>	Οι διοικητικές αλλαγές στα χρόνια του Ιουστινιανού. Το ζήτημα του αυτοκέφαλου της κυπριακής Εκκλησίας. Ο ρόλος του Πατριαρχείου Αντιοχείας και οι αποφάσεις	Συζήτηση για τα βυζαντινά στοιχεία της θρησκευτικής, κοινωνικής και πολιτιστικής εξέλιξης της Κύπρου στα μεσαιωνικά και νεότε-	Επίσκεψη σε μουσείο βυζαντινής τέχνης ή ναούς και μονές. Αναζήτηση πιθανών επιβιώσεων από τα χρόνια

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>των Οικουμενικών Συνόδων. Οι αραβικές επιδρομές και οι συνέπειές τους ως τη συνθήκη του 686. Βυζαντινοαραβικές σχέσεις και Κύπρος. Η προσάρτηση του νησιού στο βυζαντινό κράτος (965). Διοίκηση και στασιαστικά κινήματα. Ανταρσία του Ραψομάτη. Η ακμή της τοπικής βυζαντινής τέχνης. Η κυπριακή κοινωνία και οικονομία, η τέχνη και η πνευματική ζωή στα χρόνια της βυζαντινής κυριαρχίας. Μεταξύ Ανατολής και Δύσης: Η Α΄ Σταυροφορία και η Κύπρος.</p>	<p>ρα χρόνια. Εργασία για τις μουσουλμανικές παραδόσεις για τον “Τεκέ της Χαλά Σουλτάν” της Λάρνακας. Εργασία για τους σημαντικότερους Κύπριους συγγραφείς της εποχής. Εργασία – συζήτηση: Επιβιώσεις των «Σαρακηνών» στην κυπριακή λαϊκή παράδοση (ποιήματα, παραμύθια κ.ά.). Εργασία για έναν σημαντικό ναό της εποχής. Εργασία και συζήτηση για τα ακριτικά ποιήματα και την ακριτική παράδοση στην Κύπρο.</p>	<p>της αραβικής παρουσίας στην Κύπρο. Παρουσίαση εικονογραφημένων έργων με αντιπροσωπικά δείγματα της μεσαιωνικής τέχνης της Κύπρου, βυζαντινής και, φραγκικής. Συζήτηση για τις σύγχρονες επιβιώσεις της. Συζήτηση για τη διασύνδεση της βυζαντινής παράδοσης με τις «φραγκικές» επιδράσεις στην εκκλησιαστική τέχνη της Κύπρου (ζωγραφική, αρχιτεκτονική).</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
	25	<i>Η Κύπρος υπό δυτική κυριαρχία.</i>	<p>Από τον Ριχάρδο τον Λεοντόκαρδο στη δυναστεία των Λουζινιάν: Διοίκηση, νομοθεσία (<i>Ασσίζες</i>), εκκλησία (<i>Bulla Cypria</i>), κοινωνία, οικονομία, εμπόριο, αρχιτεκτονική και τέχνη. Μορφή και λειτουργία του φεουδαλικού συστήματος στην Κύπρο στα χρόνια της Φραγκοκρατίας.</p> <p>Πολιτικές βλέψεις των μεσογειακών δυνάμεων στην Κύπρο (π.χ. της Αραγόνας). Η Αικατερίνη Cornaro και η έναρξη της Βενετοκρατίας: Διοίκηση, εκκλησία, κοινωνία, οικονομία, εμπόριο, αρχιτεκτονική και τέχνη.</p> <p>Οι βενετικές οχυρώσεις στις παραμονές της οθωμανικής κατάκτησης.</p> <p>Η ελληνική συμμετοχή στη στρα-</p>	<p>Εργασία με θέμα τη θέση της Κύπρου στην ιστορία των Σταυροφοριών.</p> <p>Εργασία για τις σχέσεις της μεσαιωνικής Κύπρου με τους Ιωαννίτες ιππότες.</p> <p>Εργασία για τη βασίλισσα της Κύπρου Ελεονώρα της Αραγόνας, με βάση το <i>Χρονικόν του Μαχαιρά</i>, λαϊκές παραδόσεις και σύγχρονες μελέτες.</p> <p>Συζήτηση για την καθημερινή ζωή στις πόλεις και την ύπαιθρο.</p> <p>Μελέτη της εκκλησιαστικής τέχνης της εποχής της Φραγκοκρατίας στην Κύπρο: ζωγραφική, αρχιτε-</p>	<p>Ανάγνωση κυπριακών κειμένων της εποχής των Λουζινιάν (π.χ. <i>Χρονικό Λ. Μαχαιρά</i>, <i>Διήγησις Γ. Βουστρωνίου</i>, <i>Ασσίζες</i>) στο πρωτότυπο και ανάλυση του περιεχομένου και της γλώσσας τους.</p> <p>Παρακολούθηση θεατρικής παράστασης ή δραματοποίησης κυπριακών κειμένων (π.χ. του <i>Μαχαιρά</i>).</p> <p>Συζήτηση για το θέμα της «Αροδαφνούσας» στην κυπριακή ποίηση, μεσαιωνική, νεότερη και σύγχρονη.</p> <p>Επίσκεψη στο Λεβέντειο</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			τιωτική οργάνωση του νησιού.	κτονική. Συζήτηση ή εργασία για πολιτιστικά κατάλοιπα της Φραγκοκρατίας στη νεότερη και σύγχρονη Κύπρο (ονόματα, επώνυμα, τοπωνύμια, αρχιτεκτονικές φόρμες σε λατρευτικά και κοσμικά οικοδομήματα κλπ.).	Μουσείο ή σε οχυρωματικά έργα ή ναούς της εποχής (ανάλογα με την περιοχή του σχολείου). Συζήτηση: Η συστηματική προβολή κατά τον 19ο αιώνα από τη Γαλλία της Φραγκοκρατίας στην Κύπρο και οι αποστολές στο νησί του Louis de Mas-Latrie. Επιστημονικό ή αποικιοκρατικό ενδιαφέρον; Συζήτηση για τα κυπριακά «πετραρχικά» ερωτικά ποιήματα ως τα πρώτα (ημιτελή) δείγματα της Αναγέννησης στη λογοτεχνία του νησιού.

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
20		<i>Η Κύπρος υπό οθωμανική κυριαρχία (1571-1878).</i>	<p>Η σημασία της κατάληψης της Κύπρου από τους Οθωμανούς στη νεότερη ιστορία ολόκληρης της Μεσογείου.</p> <p>Η αποκατάσταση της Ορθόδοξης Εκκλησίας και η ουσιαστική της παρουσία στη μετέπειτα εξέλιξη της νήσου. Το ζήτημα του εθναρχικού ρόλου της κυπριακής Εκκλησίας στα χρόνια της Τουρκοκρατίας.</p> <p>Η νέα διοικητική, οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα στην Κύπρο: γαιοκτησιακό καθεστώς, φορολογία. Εξισλαμισμοί και εποίκισμοί και ανάπτυξη της μουσουλμανικής κοινότητας της νήσου.</p> <p>Η κυπριακή Διασπορά και η συμβολή της στη διατήρηση και την</p>	<p>Εργασία για το στιχούργημα «Θρήνος της Κύπρου» και το περιεχόμενό του.</p> <p>Εργασία ή συζήτηση για την καθημερινή ζωή στις πόλεις και την ύπαιθρο κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας.</p> <p>Εργασία για τις επαναστατικές κινήσεις και τις εκκλήσεις των Κυπρίων προς τις χριστιανικές δυνάμεις της Δύσης για την εκδίωξη των Οθωμανών από το νησί (16ος-17ος αι.).</p> <p>Συζήτηση για τη θέση της Κύπρου ως σταθμού στο δυτικοευρωπαϊκό εμπόριο της ανατολικής Μεσογείου.</p>	<p>Επίσκεψη σε τεμένη της πρώτης περιόδου της οθωμανικής κυριαρχίας.</p> <p>Παρουσίαση εικονογραφημένων εκδόσεων με γκραβούρες, χάρτες κλπ. της Κύπρου της περιόδου της Τουρκοκρατίας.</p> <p>Συζήτηση για τον ρόλο του δραγουμάνου Χατζηγεωργάκη Κορνέσιου, σε συνδυασμό με επίσκεψη στο σπίτι του.</p> <p>Παρουσίαση, ανάγνωση (σε ελληνικές αποδόσεις) και σχολιασμός εκδεδομένων οθωμανικών εγγράφων της εποχής από μοναστηριακά (π.χ. της</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>ανάπτυξη των οικονομικών, κοινωνικών πολιτιστικών και ιδεολογικών δεσμών της νήσου με την Ιταλία και την υπόλοιπη Ευρώπη.</p> <p>Η Κύπρος «σκάλα» στη διακίνηση ανθρώπων και αγαθών μεταξύ της δυτικής Ευρώπης και των θρησκευτικών και εμπορικών κέντρων της ανατολικής Μεσογείου. Η ανάδυση της Λατινικής κοινότητας.</p> <p>Παιδεία και πνευματική ζωή στην Κύπρο, ιδιαίτερα κατά την τελευταία περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας.</p>	<p>Εργασία για τη δραγομανία και τον Χατζηγεωργάκη Κορνέσιο.</p> <p>Εργασία για τους ξένους περιηγητές που επισκέφθηκαν στην Κύπρο στα χρόνια της οθωμανικής κυριαρχίας (πίνακες ονομαστικοί και χρονολογικοί).</p> <p>Εργασία για την ιστορική και δημογραφική εξέλιξη της μουσουλμανικής-τουρκοκυπριακής κοινότητας (1571-1878).</p> <p>Εργασίες για τις μικρές εθνικές και θρησκευτικές κοινότητες του νησιού (Μαρωνίτες, Αρμένιους, Λατίνοους) και τις σχέσεις τους με την ελληνορθόδοξη και</p>	<p>Ι. Μ. Κύκκου) και άλλα αρχεία.</p> <p>Συζήτηση για την απήχηση της κατάληψης της Κύπρου από τους Οθωμανούς στη δυτικοευρωπαϊκή κοινωνία και λογοτεχνία (φυλλάδια για τον «πόλεμο της Κύπρου» κλπ.).</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
				τη μουσουλμανική. Εργασία και συζήτηση για τη συμβίωση χριστιανών και μουσουλμάνων στην Κύπρο, όπως αυτή αποτυπώθηκε σε καταγραφές κοινωνικών εκδηλώσεων, ιδιαίτερα κατά την τελευταία φάση της οθωμανικής κυριαρχίας στη νήσο.	
Σύν.	165				

Γ΄ ΤΑΞΗ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΟΡΜΟΥ (2 δ.ω. τη βδομάδα : σύνολο 60)

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
	8	<i>Η Ευρώπη και ο κόσμος από το συνέδριο της Βιέννης ως το γαλλοπρωσικό πόλεμο (1815-1871).</i>	<p>Το συνέδριο της Βιέννης και η σημασία του για την «παλινόρθωση» του παλαιού καθεστώτος και του συστήματος ισορροπίας των δυνάμεων της Ευρώπης.</p> <p>Τα εθνικά και φιλελεύθερα κινήματα στην Ευρώπη: Θεμελιώδεις στόχοι και εξέλιξη.</p> <p>Η Ελληνική Επανάσταση: Οι κυριότεροι σταθμοί στο στρατιωτικό</p>	<p>Μελέτη των αλλαγών στα κρατικά σύνορα της Ευρώπης, πριν και μετά το 1815 (πίνακες, χρονολογίες).</p> <p>Εργασία για το ευρωπαϊκό 1848 και την απήχησή του στον ελληνικό κόσμο.</p> <p>Εργασία: Η συμμετοχή Κυπρίων εθελοντών στην ελληνική Επανάσταση του</p>	<p>Ανάγνωση αποσπασμάτων από ενδεικτικά απομνημονεύματα αγωνιστών της ελληνικής Επανάστασης (π.χ. Μακρυγιάννη).</p> <p>Συζήτηση για το κίνημα του Θησέα, αλλά και για τον χαρακτήρα και άλλων κινήματων</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>και το διπλωματικό μέτωπο. Η πολιτειακή οργάνωση της επαναστατημένης Ελλάδας. Η συμβολή των φιλελλήνων και του φιλελληνικού κινήματος.</p> <p>Πολιτική συγκρότηση και συνταγματικές εξελίξεις στο νεοελληνικό κράτος.</p> <p>Η Βιομηχανική Επανάσταση και οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές της προεκτάσεις.</p> <p>Οι συνθήκες που οδήγησαν στην ιταλική και γερμανική ενοποίηση και οι πρωταγωνιστές της εξέλιξης αυτής.</p>	1821.	εναντίον της οθωμανικής εξουσίας στην Κύπρο (π.χ. του «Γκιαούρ Ιμάμ» και του μοναχού Ιωαννικίου).
4		<i>Από τον γαλλοπρωσικό στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (1871-1914).</i>	<p>Η ευρωπαϊκή αποικιοκρατία: Γεωγραφική εξάπλωση και οργάνωση.</p> <p>Η Ελλάδα από το συνέδριο του Βερολίνου στους Βαλκανικούς</p>	Εργασία: Πίνακας των ισχυρότερων αποικιακών χωρών της περιόδου με τις κυριότερες αποικίες τους (καταγραφή, χρονολογίες	Ανάγνωση και σχολιασμός αποσπασμάτων από ημερολόγια, επιστολές ή απομνημονεύματα Κυπρίων αγωνιστών των

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			Πολέμους.	των επεμβάσεων κλπ.).	Βαλκανικών Πολέμων.
	6	<i>Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και τα αποτελέσματά του.</i>	<p>Ευρωπαϊκοί ανταγωνισμοί και συμμαχίες. Ο «Μεγάλος Πόλεμος» και οι συνέπειές του.</p> <p>Η Ελλάδα και ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος: Από τον Εθνικό Διχασμό στο Μακεδονικό Μέτωπο και στην εκστρατεία της Ουκρανίας. Οι συνθήκες της ειρήνης και η αναδιανομή του πολιτικού χάρτη στην Ευρώπη και την Εγγύς και Μέση Ανατολή.</p> <p>Ο Μικρασιατικός Πόλεμος και οι συνέπειές του στη μεταπολεμική εξέλιξη (κοινωνική, πολιτική, πολιτιστική) της Ελλάδας και της Τουρκίας.</p> <p>Η Οκτωβριανή Επανάσταση και τα μακροπρόθεσμα αποτελέσματά της στους λαούς της σοβιετικής</p>	<p>Εργασία: Λογοτεχνικά έργα εμπνευσμένα από τη Μικρασιατική Καταστροφή (καταγραφή κατά συγγραφέα και σύντομα σχόλια για το περιεχόμενό τους).</p>	<p>Παρουσίαση ντοκιμαντέρ για τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			επικράτειας και στον υπόλοιπο κόσμο.		
	4	<i>Η περίοδος του Μεσοπολέμου..</i>	Οι μεταπολεμικές προσδοκίες: Η ίδρυση της Κοινωνίας των Εθνών. Η Ελλάδα των προσφύγων και των στρατιωτικών κινημάτων (1922-1940). Η παρένθεση της πρώτης ελληνικής Δημοκρατίας και η δικτατορία της 4ης Αυγούστου. Η διεθνής οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις της στις κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις. Η εμφάνιση και η άνοδος του φασισμού και του ναζισμού. Ο ισπανικός εμφύλιος πόλεμος και η διεθνοποίησή του.	Εργασία για τις περιοχές και τις συνθήκες εγκατάστασης των Ελλήνων προσφύγων στην Ελλάδα και την Κύπρο. Εργασία για τη συμμετοχή των Κυπρίων στον ισπανικό εμφύλιο πόλεμο.	Ντοκιμαντέρ από τις προπαγανδιστικές επιδείξεις (παρελάσεις κλπ.) του ιταλικού φασισμού και του γερμανικού ναζισμού και συζήτηση για τις επιδόσεις τους στην προπαγάνδα και τους κύριους τομείς της (π.χ. ιστορικά σύμβολα. κινηματογράφος).
	6	<i>Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος.</i>	Οι διπλωματικές πράξεις που άνοιξαν το δρόμο στην έκρηξη του	Καταγραφή και συζήτηση των ένοπλων επεμβάσεων	Ντοκιμαντέρ και συζήτηση για το Στάλινγ-

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>πολέμου.</p> <p>Τα βασικά χαρακτηριστικά της γερμανικής κυριαρχίας στην Ευρώπη (1939-1943).</p> <p>Ελληνοϊταλικός πόλεμος, η Κατοχή και η ελληνική αντίσταση. Το εβραϊκό Ολοκαύτωμα και άλλα ναζιστικά γενοκτονικά προγράμματα.</p> <p>Η γερμανική επιχείρηση στη Ρωσία, η απόβαση στη Νορμανδία, η αντεπίθεση των Συμμάχων και το τέλος του πολέμου.</p> <p>Οι μεταπολεμικές πραγματικότητες και ανταγωνισμοί στην Ευρώπη. Ο αντίκτυπός τους στην Ελλάδα: Από τη δεκεμβριανή σύγκρουση στη συμφωνία της Βάρκιζας.</p>	<p>της Γερμανίας στην Ευρώπη πριν από την έκρηξη του Πολέμου (Αυστρία, Τσεχοσλοβακία) και οι συνέπειές τους.</p> <p>Εργασία και συζήτηση: Το Ολοκαύτωμα των Εβραίων της Ελλάδας μέσα από τα αυτοβιογραφικά κείμενα των επιζώντων.</p>	<p>κραντ και την απόβαση της Νορμανδίας.</p> <p>Ντοκιμαντέρ και συζήτηση για τον πόλεμο στον Ειρηνικό και τις συνέπειες από τη ρίψη της ατομικής βόμβας.</p>
6		<i>Ο μεταπολεμικός κόσμος.</i>	Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών.	Εργασία για τη δομή και	Συζήτηση γύρω από τα

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>Αρχή και εξέλιξη του Ψυχρού Πολέμου. Οι πολιτικές, οικονομικές και ιδεολογικές του επιπτώσεις. Ο ελληνικός Εμφύλιος Πόλεμος ως προέκταση του Ψυχρού Πολέμου. Η απο-αποικιοποίηση και ο ρόλος των νέων κρατών. Ο Τρίτος Κόσμος.</p> <p>Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και του Διπολισμού και οι συνέπειές του στη διαμόρφωση των διεθνών σχέσεων.</p> <p>Η ευρωπαϊκή ενοποίηση: Από τη θεωρία και πράξη.</p> <p>Η μετεμφυλιακή Ελλάδα: Η δικτατορία των συνταγματαρχών και οι συνέπειές της (κοινωνικές, πολιτικές, εθνικές κλπ.). Η μεταπολίτευση και η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.</p> <p>Τα μεγάλα προβλήματα του σύγχρονου κόσμου μετά την είσοδο</p>	<p>τους τρόπους λήψης των αποφάσεων στον ΟΗΕ.</p> <p>Εργασία και συζήτηση: Όψεις του ελληνικού Εμφυλίου στην νεοελληνική λογοτεχνία.</p> <p>Εργασία: Καταγραφή (με χρονολογίες) των διαφόρων σταδίων στις μεταπολεμικές προσπάθειες για την ενοποίηση της Ευρώπης.</p>	<p>ανατολικά «σύνορα» της Ευρώπης (γεωγραφικά και κυρίως ιστορικά): Ως που φτάνουν;</p> <p>Συζήτηση για τις χώρες του Τρίτου Κόσμου: Ποιές ήταν, οι ηγέτες τους και ο ρόλος τους στα αντιαποικιοκρατικά κινήματα της εποχής.</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			στον 21ο αιώνα. Το ζήτημα του περιβάλλοντος.		
	2	<i>Τα πνευματικά και καλλιτεχνικά ρεύματα κατά τον 19ο και 20ό αιώνα και η μεταπολεμική τους εξέλιξη.</i>	Καλλιτεχνικά κινήματα. Νέες μορφές και σχολές τέχνης και πνευματικής έκφρασης. «Κουλτούρα των μαζών» και κουλτούρα της αμφισβήτησης. Η νεοελληνική τέχνη από τα μέσα του 19ου αιώνα ως τις μέρες μας: Παράδοση και πρωτοπορεία.	Συζήτηση πάνω σε μια ενδεικτική προπολεμική ή μεταπολεμική κινηματογραφική ταινία (π.χ. του Σεργκί Άιζενστάιν ή του Φεντερίκο Φελίνι).	Επίσκεψη σε Μουσείο Λαϊκής και Σύγχρονης Τέχνης.
	4	<i>Η ύστερη οθωμανική περίοδος στην Κύπρο (19ος αι.)..</i>	Η Κύπρος, η Φιλική Εταιρεία και η επανάσταση του 1821. Οι διοικητικές μεταρρυθμίσεις στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και ο βαθμός εφαρμογής τους στην Κύπρο. Εκπαίδευση, οικονομία, κοινωνία, καθημερινή ζωή στην ελληνοκυπ-	Εργασία και συζήτηση για τη λειτουργία ευρωπαϊκών προξενείων στην Κύπρο, κυρίως στη Λάρνακα (κατάλογος των χωρών με προξενεία-υποπροξενεία) και τις σχέσεις τους με τους κατοίκους και τις οθωμανι-	Επίσκεψη σε σωζόμενα κτίρια της εποχής (π.χ. Παλιά Αρχιεπισκοπή).

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			ριακή και τουρκοκυπριακή κοινότητα.	κές αρχές. Εργασία ή συζήτηση για τον αρχιεπίσκοπο Κυπριανό και τα γεγονότα της 9ης Ιουλίου 1821. Εργασία: Ο Καποδίστριας και η Κύπρος.	
12		<i>Η Αγγλοκρατία στην Κύπρο (1878-1960).</i>	Κατάληψη της Κύπρου από τους Βρετανούς (1878): Αίτια, αφορμές και γεωπολιτικές συνέπειες. Τομές και περίοδοι της βρετανικής διοίκησης. Οικονομία, φορολογία, πολιτειακές αλλαγές. Η κοινωνία της Κύπρου. Η καθημερινή ζωή. Πολιτική κίνηση – εκλογές (βουλευτικές – δημοτικές). Ο αγώνας για την Ένωση. Ίδρυση κομμάτων. Η Οκτωβριανή εξέγερση.	Εργασίες: Παιδεία στα χρόνια της Αγγλοκρατίας (κατάλογος σχολείων, με χρονολογίες ίδρυσής τους κλπ.). Εργασία: Τομείς και μορφές της λογοτεχνικής ζωής στην Κύπρο της περιόδου της Αγγλοκρατίας. Εργασία: Η κυπριακή συμμετοχή στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και στην ελληνική εθνική Αντίσταση.	Παρουσίαση φωτογραφικού υλικού της εποχής για την κοινωνία της Κύπρου (επαγγέλματα, γιορτές, κοινωνικές εκδηλώσεις, σχολεία κλπ.). Εικονογραφικό υλικό για σημαντικά γεγονότα στην Κύπρο (π.χ. την Οκτωβριανή εξέγερση, τα μαθητικά συλλαλητήρια στην Κύπρο και τα φοιτητικά στην Ελλάδα)

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>Χαρακτηριστικά της περιόδου της λεγόμενης «Παλμεροκρατίας».</p> <p>Η Κύπρος και οι δύο Παγκόσμιοι Πόλεμοι.</p> <p>Μεταπολεμικές εξελίξεις και νέες πραγματικότητες. Πολιτική επανδραστηριοποίηση. Άνοδος της Αριστεράς. Κοινωνικές διεκδικήσεις.</p> <p>Ο ρόλος της Εκκλησίας. Η διαμόρφωση του εθναρχικού ρόλου.</p> <p>Τα Αρχιεπισκοπικά Ζητήματα.</p> <p>Ο απόηχος στην Κύπρο και οι επιπτώσεις του ελληνικού Εμφυλίου και του Ψυχρού Πολέμου.</p> <p>Η «Διασκεπτική». Φαινόμενα εμφύλιας διάστασης και όξυνση της ενωτικής απαίτησης· Ενωτικό Δημοψήφισμα.</p> <p>Ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος Γ', η διεθνοποίηση του Κυπριακού Ζητήματος και ο ένοπλος αγώνας της</p>	<p>Εργασίες και συζήτηση για την ιστορική και δημογραφική εξέλιξη της τουρκοκυπριακής, αρμενικής, μαρωνιτικής και λατινικής κοινότητας από την αρχή της Αγγλοκρατίας ως την ανακήρυξη της Κυπριακής Δημοκρατίας.</p>	<p>ή για προσωπικότητες (κυπριακές και μη), που επηρέασαν την εξέλιξη στο νησί στην εξεταζόμενη περίοδο.</p> <p>Επίσκεψη σε παλιά οινοβιομηχανία της Λεμεσού ή στα Μεταλλεία Αμιάντου ή στο Μουσείο Αγώνος ή στον τόπο μαρτυρίου του Γρ. Αυξεντίου στη μονή Μαχαιρά ή στα Μουσεία του Παγκυπρίου Γυμνασίου, στο Λεβέντειο ή στο Κρατικό Αρχείο.</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>ΕΟΚΑ. Οι διπλωματικές συνθήκες της Ανεξαρτησίας.</p> <p>Εκπαίδευση, παιδεία, πνευματική και καλλιτεχνική ζωή.</p> <p>Τα δημογραφικά δεδομένα στην Κύπρο από το 1878 ως την ανακήρυξη της Κυπριακής Δημοκρατίας.</p>		
	8	<i>Διάγραμμα της ιστορίας της Κυπριακής Δημοκρατίας.</i>	<p>Η ίδρυση και τα πρώτα βήματα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Οι συγκρούσεις του 1958 και του 1963-1964.</p> <p>Η περίοδος 1964-1967. Εμπλοκή των Ηνωμένων Εθνών και των Μεγάλων Δυνάμεων.</p> <p>Η δικτατορία στην Ελλάδα και οι συνέπειες της πολιτικής των «συνταγματαρχών» στην εξέλιξη του Κυπριακού και στην εσωτερική πολιτική κατάσταση στο νησί.</p>	<p>Εργασία και συζήτηση για το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας.</p> <p>Εργασίες και συζήτηση: Η ανάπτυξη των γραμμάτων, των καλών τεχνών και του θεάτρου στη σύγχρονη Κύπρο, με έμφαση στο έργο ενός σημαντικού πεζογράφου, ποιητή, ζωγράφου, μουσικού κλπ. της σύγχρονης Κύπρου.</p>	<p>Εικονογραφικό υλικό για την ανάπτυξη των γραμμάτων, των καλών τεχνών και του θεάτρου ή του αθλητισμού στη σύγχρονη Κύπρο.</p> <p>Συζήτηση για τους παράγοντες που συντέλεσαν στην οικονομική ανόρθωση και απογείωση στα μη κατεχόμενα εδάφη της Κυπριακής Δη-</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>Το πραξικόπημα και η τουρκική εισβολή του 1974. Οι συνέπειες (πολιτικές, κοινωνικές, δημογραφικές, οικονομικές κλπ.).</p> <p>Η μεταπολεμική ανοικοδόμηση.</p> <p>Οι προσπάθειες προσέγγισης των δυο κοινοτήτων και οι αδιάκοπες συνομιλίες για τη λύση του Κυπριακού.</p> <p>Η είσοδος της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το Δημοψήφισμα του 2004.</p> <p>Οι τέχνες, τα γράμματα και η πολιτιστική δραστηριότητα: Ανάπτυξη και προοπτικές.</p> <p>Η σύγχρονη κυπριακή Διασπορά (με έμφαση στις κυπριακές κοινότητες στη Βρετανία, τις ΗΠΑ και την Αυστραλία).</p>		<p>μοκρατίας από τη δεκαετία του 1980 και εξής.</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
Σύν.	60				

Γ΄ ΤΑΞΗ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ (6 δ.ω. τη βδομάδα, σύνολο 180)

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
	22	<i>Η Ευρώπη και ο κόσμος από το συνέδριο της Βιέννης ως τον γαλλοπρωσικό πόλεμο (1815-1871).</i>	Το συνέδριο της Βιέννης, το νέο καθεστώς της ισορροπίας δυνάμεων στην Ευρώπη και η «ευρωπαϊκή συναυλία» (<i>Concert européen</i>).	Εργασία: Καταγραφή των αλλαγών στα κρατικά σύνορα της Ευρώπης, πριν και μετά το 1815 (πίνακες,	Ανάγνωση κειμένων σε ελληνική απόδοση για την εποχή του συνεδρίου της Βιέννης (π.χ. τα Α-

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>Το Ανατολικό Ζήτημα: Το περιεχόμενο του όρου και οι σημαντικότερες φάσεις του κατά τον 19ο αιώνα.</p> <p>Τα εθνικά και φιλελεύθερα κινήματα στην Ευρώπη: Στόχοι, ιδιαιτερότητες κατά χώρες, πρωταγωνιστές.</p> <p>Η Ελληνική Επανάσταση: Προετοιμασία και οργάνωση, κυριότεροι σταθμοί στο στρατιωτικό και το διπλωματικό μέτωπο, η πολιτική συγκρότηση των επαναστατημένων περιοχών. Η συμβολή των φιλελλήνων και του φιλελληνικού κινήματος.</p> <p>Τα πρώτα βήματα του νεοελληνικού κράτους (1830-1881): Κοινωνία, πολιτική συγκρότηση και συνταγματικές εξελίξεις.</p> <p>Ο ελληνικός «αλυτρωτισμός» και το Ανατολικό Ζήτημα: Ο Κριμαϊ-</p>	<p>χρονολογίες).</p> <p>Εργασία και συζήτηση: Ο Ιωάννης Καποδίστριας και τα σχέδιά του για τη μόνιμη ειρήνευση της Ευρώπης.</p> <p>Εργασία: Καταγραφή των κυριότερων απομνημονευματογράφων της ελληνικής Επανάστασης και των πρώτων εκδόσεών τους.</p> <p>Εργασία και συζήτηση: Ο φιλελληνισμός και το φιλελληνικό κίνημα κατά χώρες (καταγραφή, πρωταγωνιστές κλπ. με αναφορές σε ενδεικτικά φιλελληνικά κείμενα, πολιτικά και λογοτεχνικά).</p> <p>Εργασία και συζήτηση: Η εκπαιδευτική εξόρμηση των Ελλήνων κατά τον 19ο αιώνα και τα αποτελέσματά</p>	<p><i>πομνημονεύματα του Ιωάννη Καποδίστρια).</i></p> <p>Εικονογραφικό υλικό για το φιλελληνικό κίνημα στην Ευρώπη (προσωπογραφίες, εκδόσεις, δείγματα καλλιτεχνικών έργων κλπ.).</p> <p>Συζήτηση: Σύγκριση των πολιτευμάτων της ελληνικής Επανάστασης και των πρώτων ελληνικών Συνταγμάτων. Εντοπισμός σημείων που φανερώνουν την επιρροή των ιδεών του Διαφωτισμού.</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>κός Πόλεμος και η «Ανατολική Κρίση του 1876-1878. Τα αίτια της ελληνικής εμπλοκής στις δυο κρίσεις και οι συνέπειές της. Οι οθωμανικές διοικητικές μεταρρυθμίσεις (Tanzimat), η στάση των χριστιανικών λαών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και η πολιτική των Μ. Δυνάμεων. Η Βιομηχανική Επανάσταση και οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές της προεκτάσεις. Ο Αμερικανικός Εμφύλιος Πόλεμος και η συνέπειές του (εσωτερικές, εξωτερικές). Συνθήκες και παράγοντες που οδήγησαν στην ιταλική και γερμανική ενοποίηση.</p>	<p>της στις ελληνορθόδοξες κοινότητες της Μικράς Ασίας. Εργασία: Καταγραφή των χωρών και των τομέων ανάπτυξης της ευρωπαϊκής βιομηχανίας κατά τον 19ο και τις αρχές του 20ού αι. Συζήτηση για τη σημασία της ανάπτυξης των σιδηροδρομικών δικτύων.</p>	<p>Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)</p>
12		<i>Από τον γαλλοπρωσικό στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (1871-1914).</i>	Το απόγειο της ευρωπαϊκής αποικιακής εξάπλωσης και του ιμπερι-	Εργασία: Σύγκριση των όρων της συνθήκης του	Ανάγνωση αποσπασμάτων από έργα συγγρα-

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>αλισμού (διείσδυση στην Ασία και την Αφρική). Η κατάσταση στη Λατινική Αμερική μετά την ανεξαρτησία της.</p> <p>Η Ελλάδα από το συνέδριο του Βερολίνου ως τους Βαλκανικούς Πολέμους: Εκσυγχρονιστικές προσπάθειες υπό το βάρος της «Μεγάλης Ιδέας» και του «αλτρωτικού» κινήματος.</p> <p>Εθνικά κινήματα και ανταγωνισμοί στη Βαλκανική. Το Νεοτουρκικό Κίνημα και οι ιδεολογική του επίγονοι.</p> <p>Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι και οι συνέπειές τους στη μετέπειτα ιστορική εξέλιξη των ελληνοτουρκικών και των διαβαλκανικών σχέσεων.</p>	<p>Αγίου Στεφάνου και του Βερολίνου σε ό,τι αφορά την επικράτεια και τους λαούς της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.</p> <p>Εργασία για τον Χαρίλαο Τρικούπη και την εποχή του ή για μια περίοδο της πολιτικής σταδιοδρομίας του Ελευθερίου Βενιζέλου.</p> <p>Εργασία και συζήτηση για το Νεοτουρκικό Κίνημα και τη στάση που κράτησαν έναντι της εσωτερικής πολιτικής των Νεοτούρκων οι διάφορες εθνότητες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.</p>	<p>φέων που προέρχονται από τις υπό εκμετάλλευση χώρες (π.χ. από το βιβλίο του Eduardo Galeano, <i>Οι ανοιχτές φλέβες της Λατινικής Αμερικής</i>).</p> <p>Συζήτηση για διάφορα κινήματα εναντίον των ευρωπαϊκών αποικιοκρατικών δυνάμεων (π.χ. το κίνημα του Αχμέτ Όραμπι (Αραμπί) στην Αίγυπτο ή τον «Πόλεμο των Μπόξερς» στην Κίνα).</p> <p>Εικονογραφικό υλικό (φωτογραφίες, λιθογραφίες κλπ.) για το Νεοτουρκικό κίνημα και τους Βαλκανικούς Πολέμους ή ανάγνωση αποσπασμά-</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
					των από απομνημονεύματα ανταρτών του Μακεδονικού Αγώνα ή πολεμιστών των Βαλκανικών Πολέμων.
	16	<i>Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και τα αποτελέσματά του.</i>	<p>Ο «Μεγάλος Πόλεμος». Τα αίτια και οι συνέπειές του στη δυτική και την ανατολική Ευρώπη, τη Μέση Ανατολή και την ανατολική Μεσόγειο.</p> <p>Η Ελλάδα και ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος: Από τον Εθνικό Διχασμό στο Μακεδονικό Μέτωπο, την εκστρατεία της Ουκρανίας και τα συνέδρια της Ειρήνης. Ο καταλυτικός ρόλος του Ελ. Βενιζέλου.</p> <p>Οι συνθήκες ειρήνης και ο νέος πολιτικός χάρτης της Ευρώπης και της Εγγύς και Μέσης Ανατολής.</p> <p>Ο Μικρασιατικός Πόλεμος και οι</p>	<p>Εργασία και συζήτηση για την απήχηση των γεγονότων του «Μεγάλου Πολέμου» στην ευρωπαϊκή λογοτεχνία (με ανάγνωση αποσπασμάτων, π.χ. από το έργο του Έριχ Μ. Ρεμάρκ, <i>Ουδέν νεώτερον από το Δυτικό Μέτωπο</i> ή του Στρατή Μυριβήλη, <i>Η ζωή εν τάφω</i>).</p> <p>Εργασία και συζήτηση για την ελληνική συμμετοχή στην εκστρατεία της Ουκρανίας και τις συνέπειές</p>	<p>Παρουσίαση ντοκιμαντέρ για τα γεγονότα του 1914-1922 στην Ευρώπη και την Ελλάδα.</p> <p>Ανάγνωση και σχολιασμός αποσπασμάτων από έργα Ελλήνων και ξένων επισκεπτών της επαναστατικής και μετεπαναστατικής Ρωσίας (π.χ. Νίκου Καζαντζάκη, <i>Τί είδα στη Ρουσία</i>, ή John Reed, <i>Δέκα μέρες που συγκλόνησαν τον κόσμο</i>).</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>συνέπειές του στην ιστορία των Ελλήνων και των Τούρκων. Η Οκτωβριανή Επανάσταση στη Ρωσία και τα μακροπρόθεσμα αποτελέσματά της στη χώρα και στον κόσμο.</p>	<p>της στη μετέπειτα τύχη των ελληνικών παροικιών της Ρωσίας και Ουκρανίας (π.χ. της Οδησσού και της Κριμαίας).</p>	
10		<p><i>Τα χρόνια του Μεσοπολέμου.</i></p>	<p>Οι μεταπολεμικές προσδοκίες: Η ίδρυση της Κοινωνίας των Εθνών και το όραμα της ενωμένης Ευρώπης. Η Ελλάδα των προσφύγων και των στρατιωτικών κινημάτων (1932-1940). Η παρένθεση της πρώτης ελληνικής Δημοκρατίας και η δικτατορία της 4ης Αυγούστου. Η διεθνής οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις της στις κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις. Η εμφάνιση και η άνοδος του φασισμού και του ναζισμού.</p>	<p>Εργασία για την κίνηση “Πανευρώπη” (1922) και τις “Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης”. Εργασία για τις περιοχές και τις συνθήκες εγκατάστασης των Ελλήνων προσφύγων στην Ελλάδα και την Κύπρο. Εργασία ή συζήτηση για τις φασιστικές οργανώσεις της νεολαίας στην Ιταλία και σε άλλες χώρες της Ευρώπης.</p>	<p>Ντοκιμαντέρ από τις προπαγανδιστικές επιδείξεις (παρελάσεις κλπ.) του ιταλικού φασισμού και του γερμανικού ναζισμού, με συζήτηση για τις επιδόσεις τους στην προπαγάνδα, τα σύμβολα και τους κύριους τομείς της (π.χ. κινηματογράφος).</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			Ο ισπανικός εμφύλιος πόλεμος και η διεθνοποίησή του.	Συζήτηση για τις σχέσεις και διαφορές του μεταξικού καθεστώτος με το ιταλικό και το γερμανικό. Εργασία για τη συμμετοχή των Κυπρίων στον ισπανικό εμφύλιο πόλεμο.	
18		<i>Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος.</i>	Οι διπλωματικές πράξεις που άνοιξαν το δρόμο στην έκρηξη του πολέμου. Τα βασικά χαρακτηριστικά της γερμανικής κυριαρχίας στην Ευρώπη (1939-1943). Ο ελληνοϊταλικός πόλεμος, η Κατοχή και η εθνική αντίσταση. Το εβραϊκό Ολοκαύτωμα και άλλα ναζιστικά γενοκτονικά προγράμματα. Η γερμανική επιχείρηση εναντίον της ΕΣΣΔ, η απόβαση των δυτι-	Συζήτηση για την εθνικισιαλιστική αντίληψη της ενωμένης “Νέας Ευρώπης”. Εργασία και συζήτηση για τις συνθήκες ζωής σε μια πόλη «κατεχόμενη» ευρωπαϊκής χώρας το 1940-1945. Εργασία και συζήτηση: Το Ολοκαύτωμα των Εβραίων της Ελλάδας μέσα από τα αυτοβιογραφικά κείμενα	Ντοκιμαντέρ και συζήτηση για τον ελληνοϊταλικό πόλεμο ή την πολιορκία του Στάλινγκραντ ή την απόβαση της Νορμανδίας. Ντοκιμαντέρ και συζήτηση για τον πόλεμο στον Ειρηνικό και τις συνέπειες από τη ρίψη της ατομικής βόμβας.

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>κών συμμάχων στη Νορμανδία, η αντεπίθεση των σοβιετικών δυνάμεων και το τέλος του πολέμου. Οι Συνθήκες της Ειρήνης. Οι μεταπολεμικές πραγματικότητες και οι πρώτοι ανταγωνισμοί στην Ευρώπη. Ο αντίκτυπος τους στην Ελλάδα: Η δεκεμβριανή σύγκρουση. Η ενσωμάτωση της Δωδεκανήσου στην Ελλάδα.</p>	<p>των επιζώντων. Εργασία: Ο ελληνοϊταλικός πόλεμος στον κυπριακό τύπο. Εργασία: Ο ελληνικός εμφύλιος στη νεοελληνική λογοτεχνία (καταγραφή, ποσοτικές και ποιοτικές αποτιμήσεις).</p>	
18		<i>Ο μεταπολεμικός κόσμος.</i>	<p>Η οργάνωση της διεθνούς κοινωνίας μετά το τέλος του Πολέμου: Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών. Πολιτικές, οικονομικές και ιδεολογικές επιπτώσεις του Ψυχρού Πολέμου. Ο ελληνικός Εμφύλιος Πόλεμος και οι μακροπρόθεσμες συνέπειές του στην πολιτική και κοινωνική</p>	<p>Εργασία για τη δομή και τους τρόπους λήψης των αποφάσεων στον ΟΗΕ. Εργασία και συζήτηση: Όψεις του Εμφυλίου στην ελληνική λογοτεχνία. Εργασία: Από την “Κοινοπραξία Άνθρακα και Χάλυβα” στην Ευρωπαϊκή</p>	<p>Μελέτη στατιστικών πινάκων και χάρτη που αποτυπώνει τη διεύρυνση (οικονομική και πολιτική) της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 1946 και εξής. Προβολή ντοκιμαντέρ για την εξέγερση του</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>εξέλιξη της Ελλάδας. Η απο-αποικιοποίηση και ο ρόλος των νέων κρατών. Ο Τρίτος Κόσμος. Η αρχή και το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και του Διπολισμού και οι συνέπειές τους στην διαμόρφωση των διεθνών σχέσεων. Η ευρωπαϊκή ενοποίηση: Από τη θεωρία στην πράξη. Η μετεμφυλιακή Ελλάδα: Η δικτατορία των συνταγματαρχών, η μεταπολίτευση και η ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα προβλήματα του σύγχρονου κόσμου μετά την είσοδο στον 21ο αιώνα.</p>	<p>Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Εργασία για την ίδρυση, την εξέλιξη της δομής και της λειτουργίας και τον σημερινό ρόλο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Εργασία: Η ελληνική και ελληνοκυπριακή μεταπολεμική μετανάστευση, τα αίτια της (πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά) και οι κυρότερες χώρες υποδοχής.</p>	<p>Πολυτεχνείου, την ορκωμοσία της πρώτης μεταπολιτευτικής κυβέρνησης ή της υπογραφής της εισόδου της Ελλάδας στην ΕΕ ή της εισόδου της Κύπρου στην ΕΕ. Συζήτηση για την εξέγερση του Πολυτεχνείου και τις συνέπειές της. Συζήτηση για τις μαζικές μετοικεσίες των Ελλήνων από τις χώρες της πρώην ΕΣΣΔ στην Ελλάδα και την Κύπρο, με αναφορές και σε ανάλογες μετακινήσεις ομάδων άλλων εθνοτήτων.</p>
10		<i>Τα πνευματικά και καλλιτεχνικά ρεύματα κατά τον 19ο και 20ό αι-</i>	Τα σημαντικότερα καλλιτεχνικά κινήματα της εποχής.	Συζήτηση πάνω σε μια ενδεικτική προπολεμική ή	Επίσκεψη σε Μουσείο Λαϊκής και Σύγχρονης

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
		<i>ώνα και η μεταπολεμική τους εξέλιξη.</i>	<p>Νέες μορφές και σχολές τέχνης και πνευματικής έκφρασης. «Κουλτούρα των μαζών» και κουλτούρα της αμφισβήτησης.</p> <p>Η νεοελληνική τέχνη από τα μέσα του 19ου αιώνα ως τις μέρες μας: Παράδοση και πρωτοπορεία.</p>	<p>μεταπολεμική κινηματογραφική ταινία (π.χ. του Σεργκέι Άιζενστάιν ή του Φεντερίκο Φελίνι).</p> <p>Εργασία για το ρόλο του ποδοσφαίρου ή των μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων στο σύγχρονο κόσμο (με παραδείγματα από την ιστορία του κυπριακού αθλητισμού).</p> <p>Εργασία για έναν διακεκριμένο Έλληνα ή Ευρωπαίο καλλιτέχνη (ζωγράφο, μουσικό κλπ.) με αναφορά στα κυριότερα έργα του.</p>	Τέχνης.
14		<i>Η Κύπρος από το 1810 ως το 1821.</i>	<p>Η Κύπρος στις παραμονές και κατά την ελληνική Επανάσταση του 1821.</p> <p>Οι διοικητικές μεταρρυθμίσεις</p>	Εργασία για τον Αρχιεπίσκοπο Κυπριανό ή έναν Κύπριο αγωνιστή της ελληνικής επανάστασης.	Αναζήτηση, ανάγνωση και σχολιασμός προξενικών εκθέσεων για την Κύπρο από τις αρχές του

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και ο βαθμός εφαρμογής τους στην Κύπρο.</p> <p>Εκπαίδευση, οικονομία, κοινωνία, καθημερινή ζωή στην ελληνοκυπριακή και τουρκοκυπριακή κοινότητα.</p>	<p>Η αποκατάσταση των ελληνοτουρκικών διπλωματικών σχέσεων και τα πρώτα ελληνικά προξενία στην Κύπρο.</p> <p>Εργασία: Πίνακας της δημογραφικής εξέλιξης στην Κύπρο κατά τον 19ο αιώνα με βάση τα δεδομένα των ξένων περιηγητών και τις πρώτες βρετανικές απογραφές.</p>	<p>19ου αιώνα ως την έναρξη της Αγγλοκρατίας.</p> <p>Συζήτηση: Ο Καποδίστριας, η Κύπρος και οι απαρχές του ενωτικού κινήματος.</p>
35		<i>Η Αγγλοκρατία στην Κύπρο (1878-1960).</i>	<p>Κατάληψη της Κύπρου από τους Βρετανούς (1878): Αίτια, αφορμές και γεωπολιτικές συνέπειες.</p> <p>Τομές και περίοδοι της βρετανικής διοίκησης. Οικονομία, φορολογία, πολιτειακές αλλαγές.</p> <p>Η κοινωνία της Κύπρου. Η καθημερινή ζωή. Πολιτική κίνηση –</p>	<p>Βασικές πηγές της ιστορίας της Κύπρου σε έντυπα της βρετανικής κυβέρνησης.</p> <p>Καταγραφή και ταξινόμηση.</p> <p>Εργασία: Η στάση των βρετανικών αρχών έναντι της ελληνικής εκπαίδευσης.</p>	<p>Παρουσίαση φωτογραφικού υλικού της εποχής για την κοινωνία της Κύπρου (επαγγέλματα, γιορτές, κοινωνικές εκδηλώσεις, σχολεία κλπ.).</p> <p>Επίσκεψη σε παλιά οι-</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>εκλογές (βουλευτικές – δημοτικές).</p> <p>Ο αγώνας για την Ένωση. Ίδρυση κομμάτων. Η Οκτωβριανή εξέγερση.</p> <p>Χαρακτηριστικά της περιόδου της διοίκησης Palmer («Παλμεροκρατία»).</p> <p>Η Κύπρος και οι δύο Παγκόσμιοι Πόλεμοι.</p> <p>Μεταπολεμικές εξελίξεις και νέες πραγματικότητες. Πολιτική επαναστασιοποίηση. Άνοδος της Αριστεράς. Κοινωνικές διεκδικήσεις.</p> <p>Ο ρόλος της Εκκλησίας. Η διαμόρφωση του εθναρχικού ρόλου. Τα Αρχιεπισκοπικά Ζητήματα.</p> <p>Ο απόηχος στην Κύπρο και οι επιπτώσεις του ελληνικού Εμφυλίου και του Ψυχρού Πολέμου. Η «Διασκεπτική».</p>	<p>Εργασία (με παρουσίαση εικονογραφικού και φωτογραφικού υλικού): Η αρχιτεκτονική των εκπαιδευτηρίων της ελληνοκυπριακής κοινότητας (πόροι, χρονολογίες ανέγερσης, αρχιτεκτονικές προτιμήσεις, σημερινή κατάσταση).</p> <p>Εργασίες: Η εκπαίδευση στην τουρκοκυπριακή ή την αρμενική ή τη μαρωνιτική ή τη λατινική κοινότητα, από τα μέσα του 19ου ως την ανακήρυξη της Κυπριακής Δημοκρατίας, με έμφαση σε ορισμένα σημαντικά εκπαιδευτήρια (π.χ. στη Λευκωσία το ίδρυμα Μελκονιάν και το κολλέγιο «Γέρρα Σάντα» ή στη Λεμεσό το σχολείο της</p>	<p>νοβιομηχανία της Λεμεσού ή στα Μεταλλεία Αμιάντου ή στο Μουσείο Αγώνα (τα «Φυλακισμένα Μνήματα») ή στον τόπο μαρτυρίου του Γρ. Αυξεντίου στη μονή Μαχαιρά ή στα Μουσεία του Παγκυπρίου Γυμνασίου, στο Λεβέντειο ή στο Κρατικό Αρχείο. Παρουσίαση, ανάγνωση και σχολιασμός δειγμάτων από την ποιητάρικη παραγωγή, κατά προτίμηση των εμπνευσμένων από συγκεκριμένα πολιθικά και κοινωνικά γεγονότα και επεισόδια. Συζήτηση: Η ελληνοκυπριακή και τουρκοκυπριακή μετανάστευση</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			<p>Φαινόμενα εμφύλιας διάστασης και όξυνση της ενωτικής απαίτησης: Ενωτικό Δημοψήφισμα. Ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος Γ΄, η διεθνοποίηση του Κυπριακού Ζητήματος και ο ένοπλος αγώνας της ΕΟΚΑ. Οι διπλωματικές συνθήκες της Ανεξαρτησίας.</p> <p>Εκπαίδευση, παιδεία, πνευματική και καλλιτεχνική ζωή: Τα δημογραφικά και εθνολογικά δεδομένα στην Κύπρο ως την ανακήρυξη της Κυπριακής Δημοκρατίας.</p> <p>Η ιστορία της τουρκοκυπριακής Κοινότητας και των άλλων θρησκευτικών και εθνικών ομάδων της νήσου (Αρμένιοι, Λατίνοι, Μαρωνίτες) από τα μέσα του 19ου αιώνα ως την Ανεξαρτησία.</p>	<p>Αγ. Μαρίας κλπ.).</p> <p>Εργασία: Αναζήτηση πληροφοριών για την κοινωνική κατάσταση της Κύπρου της εξεταζόμενης περιόδου σε λογοτεχνικά έργα (Μιχαηλίδης, Λιπέρτης, Ανθίας, Λιασίδης, Ακρίτας, κ.ά.).</p> <p>Εργασία: Η ποιητάρικη παράδοση και η σημασία της (γλωσσική, ηθογραφική, κοινωνική, ιστορική).</p> <p>Εργασία: Καταγραφή και ανάγνωση αποσπασμάτων από απομνημονεύματα εθελοντών στρατιωτών στους ελληνικούς πολέμους (1897, 1912-13, 1915, 1919-22) και στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.</p> <p>Εργασία: Το διεθνές διπ-</p>	<p>στην Αγγλία, πριν από την ανακήρυξη της Κυπριακής Δημοκρατίας (οργάνωση, δημογραφικά και δεδομένα κλπ.).</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
				λωματικό περιβάλλον κατά την περίοδο του ένοπλου αγώνα της ΕΟΚΑ.	
	25	<i>Σύντομη επισκόπηση της ιστορίας της Κυπριακής Δημοκρατίας.</i>	<p>Η ίδρυση και τα πρώτα βήματα. Η σύγκρουση του 1963-1964. Η περίοδος 1964-1967. Εμπλοκή των Ηνωμένων Εθνών και των Μεγάλων Δυνάμεων. Το Κυπριακό στο διεθνές περιβάλλον. Η δικτατορία στην Ελλάδα και οι επιπτώσεις της στην Κύπρο. Η εσωτερική πολιτική κατάσταση στο νησί. Το πραξικόπημα και η τουρκική εισβολή του 1974. Οι συνέπειες. Η μεταπολεμική ανοικοδόμηση. Προσπάθειες και συνομιλίες για τη λύση του Κυπριακού. Η είσοδος της Κύπρου στην ΕΕ και το Δημοψήφισμα του 2004.</p>	<p>Εργασία για το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Εργασία: Συνοπτική παρουσίαση σημαντικών στιγμών της ιστορίας του θεάτρου ή του αθλητισμού στην Κύπρο. Εργασία ή συζήτηση για το έργο ενός καθιερωμένου ζωγράφου ή μουσικού καλλιτέχνη με διεθνή αναγνώριση. Εργασία και συζήτηση για τη ζωή στους προσφυγικούς καταυλισμούς στα πρώτα χρόνια μετά την εισβο-</p>	<p>Παρουσίαση από εικονογραφημένες εκδόσεις, λευκώματα και άλλα ανάλογα έντυπα ενδεικτικών έργων διακεκριμένων Κυπρίων ζωγράφων. Παρουσίαση και δειγματοληπτική ακρόαση (από δίσκους, CD, DVD κ.ά.) διεθνούς φήμης Κυπρίων μουσικών της «κλασικής», αλλά και γνωστών συνθετών και εκτελεστών της «λαϊκής» μουσικής. Μελέτη και σχολιασμός</p>

Εβδ.	Μαθήματα (ενδεικτικά)	Θεματικές ενότητες	Στόχοι	Δραστηριότητες των μαθητών σε συνεργασία με τους διδάσκοντες (ενδεικτικές)	Πρόσθετο υλικό από τον διδάσκοντα (ενδεικτικό)
			Τέχνες, γράμματα, πολιτισμός. Η σύγχρονη κυπριακή Διασπορά (Βρετανία, ΗΠΑ, Αυστραλία).	λή. Σχολιασμός για τη σημερινή τους κατάσταση.	των βασικών αρχών του Ευρωπαϊκού Κεκτημένου. Συζήτηση: Η εξέλιξη και η οργάνωση της κυπριακής Διασποράς μετά το 1974 και ο ρόλος της στην προβολή του εθνικού ζητήματος. Συζήτηση: Οι ξένοι μετανάστες στην Κύπρο: Προέλευση, κοινωνική και επαγγελματική κατάσταση, βαθμός ενσωμάτωσης, προοπτικές.
Σύν.	180				

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Το ζήτημα του «δεκαετούς» αναλυτικού προγράμματος

Στη διάρκεια των συνεδριάσεων της ευρείας επιτροπής μας για το Αναλυτικό Πρόγραμμα, ορισμένοι από τους συμμετέχοντες συναδέλφους της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, λαμβάνοντας υπόψη και τις συζητήσεις που γίνονταν στον χώρο των επιτροπών, αλλά και τη δική τους διδακτική εμπειρία, τάχθηκαν υπέρ της ιδέας να καθοριστεί τετραετής συνεχόμενη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας από την Α΄ Γυμνασίου έως και την Α΄ Λυκείου. Σύμφωνα με την ίδια σκέψη, οι δύο τελευταίες τάξεις του Λυκείου θα μπορούσαν να αφιερωθούν στη διδασκαλία θεματικών ενοτήτων. Οι συνάδελφοι που είχαν την πρωτοβουλία, υπέβαλαν και ορισμένα σημειώματα που κάλυπταν την προτεινόμενη ύλη έως και την Β΄ Λυκείου. Σύμφωνα με την πρότασή τους, η σημερινή κατάταξη της ύλης στη Μέση Εκπαίδευση, που οδηγεί σε επαναλήψεις στη διδασκαλία όχι μόνο ιστορικών περιόδων, αλλά και θεμάτων, θα πρέπει να αντικατασταθεί από ένα σχήμα, στο οποίο η αρχαία ιστορία θα διδαχθεί στην Α΄ Γυμνασίου, η βυζαντινή και μεσαιωνική (ευρωπαϊκή) στη Β΄ Γυμνασίου, η πρώιμη νεότερη στην Γ΄ Γυμνασίου και η νεότερη και σύγχρονη στην Α΄ Λυκείου. Η ιδέα είναι ασφαλώς ενδιαφέρουσα, και αισθανόμαστε την ανάγκη να προσφέρουμε κάποιες διευκρινίσεις σχετικά με τους λόγους, για τους οποίους τελικά δεν την αποδεχθήκαμε κατά την κατάστρωση της τελικής μας εισήγησης για το Αναλυτικό Πρόγραμμα του μαθήματος της Ιστορίας.

1. Καταρχήν, η εντολή του Υπουργείου προς την Επιτροπή μας ήταν η κατάρτιση αναλυτικών προγραμμάτων για το ισχύον εκπαιδευτικό σύστημα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Σύμφωνα με την κυπριακή νομοθεσία, η εκπαίδευση παρέχεται σε εννεαετές υποχρεωτικό πλαίσιο (έξι έτη για το Δημοτικό και τρία για το Γυμνάσιο) και τριετές λυκειακού τύπου. Ήταν επομένως αδύνατον για την επιτροπή μας να προτείνει ένα αναλυτικό πρόγραμμα, το οποίο δεν θα ανταποκρινόταν λειτουργικά στο ισχύον σύστημα. Το προτεινόμενο από τους συναδέλφους σχήμα μπορεί να λειτουργήσει μόνον εάν το Γυμνάσιο γίνει τετραετές και η υποχρεωτική εκπαίδευση δεκαετής. Αυτό όμως δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο εισήγησης από την Επιτροπή μας· συνιστά αρμοδιότητα αποκλειστική της πολιτικής ηγεσίας του Υπουργείου Παιδείας και

Πολιτισμού, η οποία βέβαια δεν θα ελάμβανε υπόψη μόνο το μάθημα της Ιστορίας, αλλά το σύνολο της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Εάν η επιτροπή μας το υιοθετούσε, τότε μοιραία θα υπονόμεινε –έστω και έμμεσα– τη λειτουργικότητα των άλλων μαθημάτων του Γυμνασίου και του Λυκείου· και, επιπρόσθετα, θα λειτουργούσε πέρα από το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο της Κυπριακής Δημοκρατίας σχετικά με την παρεχόμενη εκπαίδευση.

2. Εξάλλου, εάν υιοθετούσαμε στην παρούσα στιγμή την πρόταση των συναδέλφων, παραβλέποντας την ανάγκη να συνδυαστεί αυτή με δομικές αλλαγές στο πρόγραμμα μαθημάτων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, θα προκαλούσαμε ένα ακόμη σοβαρό παρεπόμενο: Με δεδομένο το ισχύον σχήμα της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, ενδεχόμενη μεταφορά ύλης από την Γ΄ Γυμνασίου στην Α΄ Λυκείου θα στερούσε τους μαθητές, που θα τελείωναν μόνο την υποχρεωτική εννεαετή, από τη διδασκαλία μεγάλων περιόδων της Ιστορίας και μάλιστα της νεότερης και σύγχρονης.

3. Η εφαρμογή ενός τέτοιου σχήματος θα καθιστούσε, μετά το πέρασμα στην Γ΄ Γυμνασίου και ως την Γ΄ Λυκείου, ασύμβατο το μέχρι σήμερα παράλληλο ελλαδικό και το κυπριακό πλαίσιο εκπαίδευσης στο μάθημα της Ιστορίας, αφού θα διαφοροποιούσε την ύλη του συγκεκριμένου μαθήματος. Παραθέτουμε έναν ενδεικτικό πίνακα:

	ΥΛΗ				
ΧΩΡΑ	Β΄ Γυμν.	Γ΄ Γυμν	Α΄ Λυκείου	Β΄ Λυκείου	Γ΄ Λυκείου
Ελλάδα	Μεσαιωνική και πρώιμη νεότερη	Νεότερη και Σύγχρονη	Αρχαία	Μεσαιωνική και πρώιμη νεότερη	Νεότερη και σύγχρονη
Κύπρος («δεκαετές»)	Μεσαιωνική	Πρώιμη νεότερη	Νεότερη και σύγχρονη	Θεματική	Θεματική

Εννοείται ότι σε μια αλλαγή αυτού του χαρακτήρα θα πρέπει να συνυπολογιστεί και η αναπόφευκτη ταυτόχρονη απόσυρση από την κυπριακή εκπαίδευση των ελλαδικών εγχειριδίων, δεδομένου ότι τώρα από την Β΄ Γυμνασίου και μετά η ύλη του ελλαδικού και του κυπριακού σχολείου βρίσκεται –με βάση το ισχύον πρόγραμμα– σε αντιστοίχιση. Η δυσκολία θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί με την ετοιμασία νέων, προσαρμοσμένων ιστορικών εγχειριδίων. Αλλά μια τέτοια λύση απαιτεί άλλες προϋποθέσεις (χρονικές, τεχνικές, επιστημονικές, παιδαγωγικές), οι οποίες δεν εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της επιτροπής μας.

4. Η αποδοχή του νέου σχήματος θα οδηγούσε ενδεχομένως σε υποβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης σχετικά με την αρχαία και τη μεσαιωνική ιστορία, που θα διδάσκονταν στην Α΄ και στη Β΄ Γυμνασίου, ενώ στοιχεία τους μόνον θα διδάσκονταν στο Λύκειο. Η θεματική διδασκαλία της Ιστορίας, έστω και αν θεωρήσουμε δεδομένο ό α στην Β΄ και Γ΄ Λυκείου δεν θα επικεντρωνόταν πρώτιστα σε θεματικές ενότητες που θα αναφέρονται μόνο στην νεότερη και σύγχρονη περίοδο, θα κατέληγε αναπόφευκτα σε αποσπασματική διδασκαλία των προγενέστερων περιόδων (πρβλ. και την πιο κάτω παρατήρηση αριθ. 5). Το αποτέλεσμα θα είναι ο μαθητής να μη λάβει επαρκή ιστορική παιδεία, ώστε να αντεπεξέλθει όχι μόνο στον επιστημολογικό χώρο της Ιστορίας, αλλά και πέρα από αυτόν. Παραδείγματος χάριν, θα είναι εξαιρετικά αμφιλεγόμενο να διδαχθούν οι μαθητές την αρχαία ιστορία μόνον (ή έστω κυρίως) στην Α΄ Γυμνασίου και μετά να κληθούν στο Πανεπιστήμιο να ειδικευθούν στην Αρχαιολογία της Κύπρου ή στην Αρχαία Ελληνική Φιλολογία ή Φιλοσοφία. Αντίστοιχες παρατηρήσεις μπορεί να γίνουν για τη Βυζαντινή Ιστορία και Αρχαιολογία, όπως και για την Ιστορία και Τέχνη του ευρωπαϊκού (δυτικού) Μεσαίωνα.

5. Η ενδεχόμενη μελλοντική αναδιάρθρωση της κυπριακής εκπαίδευσης με την σύσταση τετραετούς Γυμνασίου και διετούς Λυκείου θα ανοίξει τον δρόμο για την διαμόρφωση ενός ανάλογου προγράμματος. Στην περίπτωση αυτή, ωστόσο, οφείλουμε να επισημάνουμε την ανάγκη να επιδειχθεί η μέγιστη προσοχή, ώστε να μην μετατραπεί ολόκληρη η δευτεροβάθμια εκπαίδευση από την Γ΄ Γυμνασίου και μετά (δηλαδή τέσσερεις ολόκληρες τάξεις και μάλιστα οι πιο γενναιόδωρα εμπλουτισμένες σε ώρες διδασκαλίας της Ιστορίας) σε διδασκαλία αποκλειστικά

νεότερης ιστορίας. Η Κύπρος έχει ένα εξαιρετικά πλούσιο παρελθόν στα αρχαία και στα μεσαιωνικά χρόνια, και θα ήταν καταστροφικό να υποβαθμιστεί η διδασκαλία της αρχαίας και της βυζαντινής/μεσαιωνικής Ιστορίας σε όφελος της νεότερης.

Συμπέρασμα

Η πρωτοβουλία των συναδέλφων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης να προτείνουν τετραετή συνεχόμενη διδασκαλία της Ιστορίας από την Α΄ Γυμνασίου έως και την Α΄ Λυκείου και θεματική προσέγγιση της ιστορικής ύλης στις δυο τελευταίες τάξεις του Λυκείου είναι καταρχήν επαινετή: υπογραμμίζει το ενδιαφέρον και τον προβληματισμό τους για την λυσιτελέστερη αξιοποίηση του μαθήματος της Ιστορίας, για την προαγωγή, με την «εμβάθυνση», της κριτικής ιστορικής σκέψης και γενικά της ιστορικής παιδείας της Κύπρου. Συνεπώς, δεν θα πρέπει εξ αρχής να αποκλειστεί για το μέλλον. Αλλά πριν επιχειρηθεί η αλλαγή αυτή, πριν δηλαδή μετατραπεί, ειδικά για το μάθημα της Ιστορίας, η Α΄ Λυκείου σε «προέκταση» του Γυμνασίου, θα πρέπει να διασφαλιστούν, όπως επισημάναμε πιο πάνω, ορισμένες προϋποθέσεις, ώστε να μην προκληθούν σοβαρές βλάβες, που θα απαιτήσουν αργότερα νέες ρυθμίσεις· και δεν εννοούμε μόνο την αλλαγή του νομοθετικού πλαισίου (που είναι το σχετικά ευκολότερο), αλλά την πλήρη αναμόρφωση της κυπριακής Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη βάση ενός τετραετούς υποχρεωτικού Γυμνασίου και ενός διετούς Λυκείου. Θα πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη, πριν από την εφαρμογή του σχήματος αυτού, οι τεχνικές προδιαγραφές (ιστορικά εγχειρίδια κλπ.), η λειτουργικότητά του και, τέλος, η ως τώρα απόδοσή του στις περιπτώσεις που εφαρμόστηκε.

Είναι, συνεπώς, προφανές ότι σε τελευταία ανάλυση το μεγάλο βήμα προς την εφαρμογή ενός «δεκαετούς» Αναλυτικού Προγράμματος για το μάθημα της Ιστορίας δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητες της επιτροπής μας, αλλά στην ευθύνη της κυπριακής Πολιτείας, η οποία, με δική της πολιτική απόφαση, έχει τη δυνατότητα να αναλάβει πρωτοβουλίες που αφορούν τη συνολική αναμόρφωση της κυπριακής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.